

Abstract

An important responsibility of the social worker is to decide whether a child should be removed from its biological parents and where the child is to be placed. Different options are available – regular foster homes, 24-hour care centers or kinship care. The last option has recently evoked interest among researchers, professionals and politicians in Denmark, an interest that is probably caused by a combination of low cost and some positive results.

In spite of the increasing interest in kinship care it is rarely used by social workers in local authorities in Denmark. This paradox operates as a focal point for this thesis in which the social workers use, and understanding of kinship care is investigated.

The social workers' different knowledge types, understandings and consequences of these are investigated in the thesis. The consequences show that even though many social workers express positive understandings of kinship care, they do not know how to translate this understanding into praxis. It is suggested that the reason for the gap between expressed understanding and conducted social work is that the social workers act partly unaware of their own personal position, prejudice and choice of theory.

The thesis concluded with a discussion of how the social worker can and ought to operate as an actor in the social field. Here we try to explain how social workers' can act more reflectively, thus making them more aware of their use of theories and potential personal positions that may affect their work.

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	0
Indledning.....	7
Kapitel 1.....	9
Problemindkredsning: at slægtsanbringe	11
Barnet	13
Forskelle imellem plejefamilietyper	14
Slægtspleje sikrer større kontinuitet i anbringelsen	15
Det slægtsanbragte barn.....	16
Opsamling om slægtsanbringelser.....	18
Socialarbejdernes syn på anbringelser	18
Problemformulering.....	22
Slægtsanbringelse og det sociale arbejde	23
Kapitel 2.....	27
Grundlagsteoretiske refleksioner	29
Guldagers videnstyper.....	32
Operationalisering af vidensbegreberne.....	34
Kapitel 3.....	39
Metode.....	41
Det kvalitative forskningsinterview	41
Overvejelser under interviewsituationen.....	42
Informantudvælgelse	43
Ethiske overvejelser i interviews med professionelle	44
Positionering i interviewet.....	45
Interviewguide.....	46

Transskribering af interviews	47
Kapitel 4.....	49
Analysestrategiske overvejelser	51
1. ordenskonstruktion	52
2. ordenskonstruktion	53
Kapitel 5.....	57
Analysedel 1: fænomenologisk meningskondensering.....	59
Brug af slægtspleje	59
En faglig vurdering	59
Vi <i>skal</i> jo undersøge netværket, men.....	63
Jeg inddrager barnet, når jeg slægtsanbringer	65
Det kan være en stor mundfuld	66
Opsamling.....	67
Slægtsplejefamiliens kunnen	68
Slægtspleje er af ringere kvalitet.....	68
Specifik godkendelse.....	70
Slægtsplejefamilier er ikke professionelle	72
Opsamling.....	73
Barnets behov	74
Barnets problematikker.....	74
Barnets alder	75
Opsamling.....	76
Slægtsplejeforældres betydning for barnet.....	77
Slægtsplejens tryghed har betydning for barnet	77
Barnet føler sig hjemme i en slægtsplejefamilie	78
Opsamling.....	79

Familieforhold.....	79
Relationen mellem slægtsplejeforældre og barn	79
Relation mellem slægtsplejeforældre og biologiske forældre	82
Sagsbehandlere og slægtsplejeforældre.....	84
Opsamling.....	85
Den grundlæggende holdning til slægtsanbringelser	85
Uddannelse og forskning.....	85
Loven.....	87
Erfaringer med slægtsanbringelser	88
Opsamling.....	90
Delkonklusion af den fænomenologiske analyse.....	90
Kapitel 6.....	95
Sagsbehandleres forståelse af slægtspleje – en typologi.....	97
Analysedel 2: Viden og typologi	100
Den skeptiske sagsbehandler.....	100
Erfaringer med social arv	100
Begrebet social arv.....	102
Forskning om og brug af slægtsanbringelser	103
Den skeptiske sagsbehandler og det autonome arbejde.....	106
Opsamling.....	108
Den optimistiske sagsbehandler.....	109
Forskning om slægtsanbringelser	109
Brug af Barnets Reform.....	112
Elementer fra en systemisk tilgang	113
Opsamling.....	117
Den vævende sagsbehandler.....	119

Usikkerhed og manglende handling.....	119
Den vævende sagsbehandlers argumenter	120
Kommunal indflydelse.....	124
Opsamling.....	124
Delkonklusion af analysedel 2	125
Kapitel 7	129
Meta-analytisk diskussion	131
Diskrepansen mellem holdning og handling	131
Barnet som kilde til viden	132
Sagsbehandlernes bevidsthed over egen position.....	133
Epoché og common sense i det sociale arbejde	134
Refleksiv praksis og helhedssyn i det sociale arbejde.....	135
Kapitel 8.....	139
Kvalitetsvurdering af forskningsresultaterne	141
Konklusion	145
Litteratur	151
Bilag 1	159
Interviewguide	161
Bilag 2	165
Informeret samtykke	167
Bilag 3	169
Kondensering af empiri	171
Ansvarsliste	173

Indledning

Specialet tager udgangspunkt i fænomenet slægtsanbringelser - et fænomen, der de senere år har vakt stor interesse blandt både politikere, forskere og professionelle. Heraf er fremkommet forskellige forskningsresultater, der viser positive og negative aspekter ved at anbringe børn i slægt sammenlignet med en anbringelse i traditionel pleje. Forskningen tager hovedsageligt udgangspunkt i kvantitative tilgange til fænomenet, samt kvalitative undersøgelser ud fra barnets synspunkt. Hermed er det interessant at belyse de fagprofessionelles syn herpå, da dette synes uafdækket.

Et fokus på slægtsanbringelser er med baggrund i forskningens fund, blevet skærpet i 2006, da Barnets Reform slog fast, at støtte til børn og unge med særlige behov, så vidt muligt skal ydes i hjemmet eller i det nære miljø (Servicestyrelsen 2011:12). Trods et skærpet fokus på fænomenet, har forskning på området vist, at kun få børn anbringes indenfor slægten i Danmark. Det er i den forbindelse interessant at se på sagsbehandleres forståelser af fænomenet, samt hvilken viden de ligger til grund for deres vurderinger i arbejdet med slægtspleje. Netop sagsbehandlere er de, som er beslutningsdygtige ift. at anbringe børn og unge i Danmark.

Dette speciale tager udgangspunkt i kvalitative interviews med fjorten sagsbehandlere fordelt på seks danske kommuner. I interviewene har vi afdækket sagsbehandlerens forståelse af slægtspleje, og hvordan denne forståelse afspejles i det sociale arbejde.

Specialet forsøger deraf at besvare følgende spørgsmål: Hvordan forstår sagsbehandlere fænomenet slægtspleje? Hvilken viden ligger de til grund for deres forståelser? Hvilken har denne viden ophav, og hvilken betydning har denne viden for sagsbehandlerens praksis?

Kapitel 1

Problemindkredsning: at slægtsanbringe

Anbringelser af børn og unge har de sidste årtier været genstandsfelt for mange forskere og professionelle, der har forsøgt at afdække, vurdere, måle og forbedre anbringelserne og omstændighederne herom. Forskningen har tidligere haft sit fokus på to former for anbringelser; anbringelser i traditionel plejefamilie og anbringelser på døgninstitution, mens anbringelser i slægten¹ ikke er blevet tillagt samme fokus (Hestbæk & Lindemann 2004:6). Dette kan med stor sandsynlighed hænge sammen med, at slægtsanbringelser er en anbringelsesform, som benyttes relativt sjældent i Danmark. Forskning har imidlertid gjort opmærksom på dette faktum, og de sidste 5-10 år har interessen for slægtsanbringelser været stigende. Der har siden været løbende publiceringer af forskningsmateriale på området, hvor særligt Socialforskningsinstituttet har stået for en stor del af materialet.

Ifl. Ankestyrelsen anbragte socialarbejdere i 2010 i alt 2.864 børn i danske kommuner, og ved slutningen af 2010 var der i alt 12.565 anbragte børn (0 til 17-årige) i Danmark (Ankestyrelsen 2010:4-5). Af dette samlede antal vurderes det, at 5,1 % af disse børn er anbragt hos barnets slægt (Hestbæk & Lindemann 2004:26). Denne procentsats er tilsyneladende lav, når der sammenlignes med andre lande. I England er omkring 16 % af anbragte børn anbragt i pleje hos slægt. I Irland er dette tal omkring 25 % (ibid:19), hvilket også gør sig gældende i Sverige (Aldgate & McIntosh 2006:3). I USA er antallet af slægtsanbragte børn endnu højere, det anslås at være mellem 30 % og 50 %, afhængig af hvilken stat, der er tale om (Hestbæk & Lindemann 2004:19).

Det kan synes paradoksalt, at der i Danmark ikke er flere børn, der er slægtsanbragt, idet Barnets Reform, Serviceloven § 46, stk. 2 netop forlyder, at støtte til børn og unge med særlige behov, så vidt muligt, skal ydes i hjemmet eller i det nære miljø (Servicestyrelsen 2011:12). De få slægtsanbringelser vs. lovens positive syn herpå, gør det interessant at undersøge,

¹ Vi er velvidende omkring, at meget af den skildrede forskning ikke skelner mellem biologisk og ikke-biologiske pleje (nært netværk), men inkluderer begge plejetyper under definitionen netværkspleje. For at højne læsevenligheden vil netværksplejefamilie og slægtsplejefamilie i følgende speciale kun blive omtalt samlet som slægtsplejefamilie. Ydermere vil specialets problemformulering og kommende analyse afgrænse sig til at omhandle slægtsplejetyper, som er defineret af en biologisk relation mellem plejebarn og plejeforældre.

hvordan socialarbejderes forståelser af slægtspleje er formet, og hvilken viden de trækker på i det sociale arbejdes tilrettelæggelse af hensigtsmæssig støtte. Vi vil nu se nærmere på forskningen på området, da denne giver en overordnet forståelse af fænomenet slægtsanbringelse.

Slægtsplejefamilier kan antage ligeså forskellige former som traditionelle plejefamilier, der er dog træk, som man empirisk har fundet belæg for, karakteriserer slægtsplejefamilier. I en dansk undersøgelse fra 2004 viste det sig, at næsten 40 % af de slægtsanbragte børn var anbragt hos morforældrene (Hestbæk & Lindemann 2004:34). Næst efter morforældre, er det forældres søskende, fastre, mostre samt onkler, som udgør slægtsplejefamilierne. Det estimeres, at 36 % af slægtsanbragte børn er anbragt hos forældres søskende. Slutteligt er knap 7 % af slægtsanbragte børn anbragt hos venner eller bekendte af barnets biologiske familie (Ibid.).

Der kan være mange forklaringer på, hvorfor Danmark så sjældent benytter sig af slægtsanbringelser. En mulig forklaring kunne være den måde, hvorpå den danske velfærdsstat er organiseret, hvor pleje- og omsorgsopgaver er udliciteret som en offentlig opgave (Dencik et al 2008:13-46). Forklaringen har derved et historisk og traditionsbestemt udgangspunkt. En mere kulturel funderet forklaring kunne tage sit udspring i familiens og slægtens betydning i Danmark. Det er et faktum, at slægten og den øvrige familie i dag spiller en mindre rolle for børn og forældre, end den har gjort tidligere. Familien er dermed blevet "mindre", idet bånd, tilknytning, tilhørsforhold og ansvarsfølelse overfor den øvrige slægt bliver mere og mere utydelige i det moderne samfund (Ibid.). En tredje forklaring kunne fokusere på sociale professioners forståelser af familien og slægtens betydning. Disse forståelser skal dog ikke forstås som uafhængige af samfund, traditioner og kultur, fokus er blot på den professionelles forståelse, hvor disse naturligvis også kan indgå. Det er fokus i denne tredje forklaring, som dette speciale lægger sig op ad. Følgende vil derfor tage udgangspunkt i fagprofessioners forståelse af det at anbringe børn i slægten.

Barnet

Børn og unge, der anbringes i slægten har ifl. danske, såvel som udenlandske undersøgelser delvist bedre udviklingsmuligheder end børn anbragt i traditionel familiepleje (Egelund et al 2009:61). Ifl. Hestbæk & Lindemann, kan sandsynligheden for bedre udvikling bl.a. skyldes, at slægtsanbragte børn har færre belastninger forud for anbringelse – hermed færre psykiske problemer og diagnoser (Hestbæk & Lindemann 2004:7).

På flere udviklingsparametre ses det, at slægtsanbragte har det bedre end børn i traditionelle plejefamilier, dette fremgår af Knudsens komparative undersøgelse af anbringelsestyper. Heri konstaterer hun, at slægtsanbragte har færre sociale og psykiske trivselsproblemer – 43 % af børn i traditionel familiepleje ligger udenfor normalområdet mod 19 % i slægtspleje (Knudsen 2009:112,117-120). Hertil ses det, at signifikant flere børn anbragt i traditionel familiepleje har indlæringsvanskeligheder i skolen og derfor går i specialklasser (ibid.:126-128). Internationale undersøgelser synes at underbygge dette resultat. Ifl. Farmer & Moyers ses der flere emotionelle problemer hos børn anbragt i traditionel familiepleje end hos børn anbragt i slægtspleje (Farmer & Moyers 2008:41). En forskningsoversigt om slægtsanbringelser udarbejdet af Campbell Instituttet bekræfter ligeledes disse iagttagelser, Holtan et al skriver:

“Based on a preponderance of the available evidence, it appears that children in kinship care experience better outcomes in regard to behavior problems, adaptive behaviors, psychiatric disorders, well-being, placement stability, and guardianship than do children in foster care” (Holtan et al 2009:34).

Resultaterne kan hermed være vanskelige at gennemskue, da det er svært at sige, om det er slægtsanbringelsen som anbringelsestype, der gør at barnet har færre sociale og psykiske problemer, eller om det er en bedre tilstand hos barnet på anbringelsestidspunktet.

Forskelle imellem plejefamilietyper

Uddannelsesmæssigt har over halvdelen af slægtsplejeforældrene ikke deltaget i kurser eller undervisning om plejefamiliens funktioner. Modsat forholder det sig med traditionelle plejefamilier, hvor det kun er en fjerdedel, der ikke har deltaget i sådanne kurser. Dertil er det interessant at betragte, hvordan de traditionelle plejefamilier modtager markant mere tilsyn og supervision end slægtsplejefamilier. Slægtsplejefamilier er deraf tilsyneladende ikke så omkostningsfulde for det offentlige som traditionelle familieplejer (Knudsen 2009:71-73).

Foruden en lavere grad af relevant uddannelsesmæssig opkvalificering er der andre forskelle knyttet til slægtsplejefamilier sammenholdt med traditionelle plejefamilier. Der er fx væsentlig forskel i plejefamilietypens økonomiske situation. De traditionelle plejefamilier tjener betydeligt mere end slægtsplejefamilien på årsbasis. Forskellen kan skyldes, at slægtsplejeforældrene oftere er enlige, har en kortere uddannelse, flere er på overførselsindkomst, og modtager sjældent økonomisk støtte² fra det offentlige for den plejeopgave de varetager (ibid.:55-68).

I forlængelse heraf kan inddrages en svensk undersøgelse af Linderot, hvori der igennem interviews med socialarbejdere undersøges, hvordan disse giver støtte til slægtsplejefamilierne. Hun forklarer, at slægtsplejefamilier i mindre grad efterspørger og får støtte, tilsyn og uddannelse i plejerollen sammenlignet med traditionelle plejefamilier (Linderot 2006:125). Hermed har slægtsplejefamilierne ringere vilkår for at arbejde med det anbragte barns sociale, psykiske og helbredsmæssige problemer. Linderot forklarer, at den ringe efterspørgsel efter støtte, sandsynligvis skyldes slægtsplejernes manglende forståelse for de konsekvenser barnet oplever i kraft af sin anbringelse og tidligere opvækst. Socialarbejderne efterlyser således mere uddannelse af slægtsplejefamilierne for at kunne støtte og vejlede familierne bedst muligt.

Slægtspleje er altså et forholdsvis nyt interessefelt i forskningen. Således er spørgsmålet, hvad socialarbejdernes viden og forståelser af slægtsanbringelser betyder for praksis. Hvad finder socialarbejderne vigtigst i anbringelsessager, og hvor kommer deres forståelse fra?

² Jf. anbringelsesreformen 2006

Slægtspleje sikrer større kontinuitet i anbringelsen

Til trods for at slægtsplejefamilier er socioøkonomisk dårligere stillet og dermed kan være ringere stillet ift. plejeopgaven, finder forskningen også en række positive effekter ved netop at anbringe barnet indenfor slægten. En effektmåling udarbejdet af Egelund og Knudsen påpeger, hvordan internationale undersøgelser viser, at der sammenlignet med traditionel familiepleje, sker færre sammenbrud i slægtspleje, at disse plejeforhold er af længere varighed samt, at barnet i sjældnere tilfælde anbringes et nyt sted efter hjemgivelse – alle er faktorer, der kan bidrage til større kontinuitet og stabilitet i anbringelsen, hvilket anses som værende positivt for barnets udvikling (Egelund et al. 2009:180; Egelund & Knudsen 2011:127).

Der findes da også undersøgelser, hvor kontinuitet ikke vurderes som en udslagsgivende faktor i anbringelsen (Egelund 2006:43). Bl.a. peger Egelund og Knudsen på en minimal forskel mellem antallet af sammenbrud i slægtsplejefamilier og traditionelle plejefamilier. Kun ca. 4 % flere børn, der er anbragt i traditionel familiepleje oplever pludseligt sammenbrud i anbringelsen (Egelund & Knudsen 2011:128). Jf. tidligere skildret national og international forskning på området er dette et overraskende fund.

Der er hermed uensartede forskningsresultater, hvad angår spørgsmålet om større kontinuitet og stabilitet i slægtsanbringelser. Enige er forskerne dog omkring, at der generelt set er stor stabilitet i en slægtsanbringelse, og henviser da også til tidligere forskningsresultater omkring større kontinuitet og stabilitet i slægtsanbringelser sammenlignet med andre anbringelsestyper.

Kendetegnende for slægtsanbringelser er ikke kun kontinuitet og stabilitet, børnene i denne anbringelsesform får også i langt højere grad mulighed for at bibeholde deres netværk. Netop dette netværk er vigtigt, da det kan udgøre en beskyttelsesfaktor for udsatte børn og unge (ibid:102). En anden undersøgelse fra 2009 af Knudsen, *Børn og unge anbragt i slægten*, viser, at 57 % af børn og unge anbragt i slægten måtte skifte nærmiljø ved anbringelse, mens det samme gjorde sig gældende for 82 % af børnene anbragt i traditionel familiepleje. Ca. en tredjedel af børnene måtte dog skifte skole i forbindelse med flytning til plejefamilien, hvad enten det var traditionel familiepleje eller slægtspleje (Knudsen 2009:90).

Ligeledes ses der en forskel i barnets kontakt til dets biologiske forældre. Lige mange børn, har ikke kontakt til hverken deres biologiske mor eller far. 13 % har ikke kontakt med deres mor, mens 40 % ingen kontakt har til deres far. I andelen af de børn, som *har* kontakt til deres forældre, er der dog forskel. Knudsen forklarer her, at langt flere slægtsplejeaanbragte ser deres mor eller far *meget ofte* (Ibid:14). Det fremgår af undersøgelsen, at hvert femte barn i slægtspleje, får besøg af biologisk mor mindst én gang om ugen, mens dette til sammenligning kun forekommer for 1 ud af 50 børn anbragt i traditionel familiepleje. Der findes dog ingen statistisk forskel eller sammenhæng mellem børnenes besøg af fædre og plejetype (Ibid.:100-101).

Ofte har slægtsplejefamilien kendskab til barnets opvækst hos de biologiske forældre, og har derfor forståelse for barnets historie, hvilket ses som fordelagtigt i anbringelsesforløbet (Egelund 2010:50). Der er således, under en slægtsanbringelse bedre betingelser for at bibeholde barnets relationer og samvær med både de biologiske forældre og barnets kammerater, sammenlignet med en traditionel familiepleje.

Forskning viser tilsyneladende, at der ved slægtsanbringelser er en række fordele, bl.a. større kontinuitet igennem en lavere rate af sammenbrud og bedre muligheder for opretholdelse af barnets netværk, sammenlignet med en traditionel familiepleje. I ovenstående er dog også skildret ulemper ved at anbringe børn hos slægten. Bl.a. kunne der argumenteres for, at slægtsplejefamilier modtager mindre hjælp (både materiel og immateriel) til plejeopgaven end traditionelle plejefamilier, og at dette kan medføre, at barnet ikke modtager tilstrækkelig støtte og faglig relevant hjælp. Gennem præsentationen af den omtalte forskning, er det endvidere blevet klart, at forskningen hovedsageligt har målbare fakta om, eller fordele og ulemper ved slægtsanbringelser som omdrejningspunkt, eller som nedenstående afsnit vil berøre – plejebarnets perspektiv.

Det slægtsanbragte barn

Der er i det sociale arbejde øget fokus på barnets rettigheder til at blive inddraget og hørt. I 2003 udvidede man barnets høringsret ved at fjerne den såkaldte 12-års grænse, således at *alle* børn nu har ret til at blive hørt, inden foranstaltninger iværksættes vedrørende barnet.

Denne høring kan kun udelades, hvis det vurderes, at barnet ikke er i stand til at gennemføre en sådan høringsret, grundet modenhed eller sagens karakter (Holm-Petersen et al 2004:3). Børn opfattes i forskningen, i langt større grad end før, som kyndige informanter. I inddragelsen af børn er det vigtigt, at der tales med dem, og at deres synspunkter og holdninger bruges i den konkrete sagsbehandling (Christensen 2003:60). Det er således vigtigt, hvordan barnet opfatter det at være i slægtspleje.

En undersøgelse af SFI fra 2010 *Det er jo min familie*, omhandler de anbragte børns egen forståelse af at være anbragt i slægt. Undersøgelsen viser, at børnene tillægger det stor betydning at være anbragt hos fx bedsteforældrene, da disse har indgående kendskab til deres historie. Denne fælles forståelse bidrager positivt til den førømtalte kontinuitet, da barnet herigennem føler genkendelighed og anerkendelse (Egelund 2010:52,59). Også den resterende familie har betydning for det anbragte barn. Børnene giver udtryk for, at de fx til en familiefest vil føle sig mere velkomne, da de vil være på lige fod med andre familiemedlemmer. Om samværet med familien bruger de slægtsanbragte børn vendinger som *normal* osv. (Egelund 2010:88). En tydelig indikator på, hvordan slægten værdsættes af det anbragte barn. Den genkendelighed, der er kendetegnet ved en slægtsplejefamilie er dermed en positiv faktor for det anbragte barn.

Der kan dog også være negative elementer ved ovenstående kontinuitet og slægtens fælles forståelse for familien. Dette kan bl.a. gøre sig gældende ved familier, hvor barnet er anbragt grundet forældrenes psykiske problemer, fx en psykisk sygdom, misbrug eller omsorgssvigt. Slægtsplejen har en tendens til at "presse mere på" ift. barnets relation til forældrene, hvor relationen kan findes vanskelig af barnet. Den anbragte kan derfor opleve et ambivalent forhold til plejefamilien og de biologiske forældre (Egelund et al. 2010:66,74-75). Herudover oplever børnene ifl. ovennævnte undersøgelse, at det til tider kan være svært at tale med slægtsplejeforældrene (hovedsageligt bedsteforældrene) om de biologiske forældre. Det forhold slægtsplejen og forældrene har, påvirker således den anbragtes mulighed for at fortælle frit om egne problemstillinger ift. forældrene. Ydermere oplever de anbragte også, at slægtsplejefamiliens ofte høje alder har betydning for samtaleemnerne, og derved kan barnet risikere at stå alene med problemstillinger i hverdagen (Ibid:50-55).

Der er således mange komplekse forhold, der har betydning for, hvorvidt slægtsplejen opleves som positiv og bedst for barnet. Herunder særligt, hvordan der balanceres ift. relationen til de biologiske forældre.

Opsamling om slægtsanbringelser

Således lyder hovedtrækkene i forskningen omhandlende familiepleje samt slægtsplejefænomenet. Den eksisterende forskning har fokusområder som forskelle i anbringelser mellem slægts- og traditionel familiepleje, effekter af slægtsanbringelser, sammenbrud i anbringelser osv. Der er således forskningsbaseret viden, der fremkommer med både fordele og ulemper ved at anbringe et barn indenfor slægten. Dog er forskning på området forholdsvis ny, hvilket datamængden da også bærer præg af, og som det fremgår indledningsvist i problemfeltet er slægtspleje en anbringelsesform, der anvendes relativt sjældent i Danmark.

Socialarbejdernes syn på anbringelser

Fordele og ulemper ved anbringelsestypen fremkalder spørgsmål om sagsbehandlerens rolle i valget af indsats, når et barn anbringes. Forskningen berører i meget lav grad, sagsbehandlerens vurderingsgrundlag og holdninger til forskellige anbringelsestyper. Hermed menes ikke, hvorvidt sagsbehandlerne arbejder ud fra en handleplan og lignende, men nærmere hvad vurderingen i de konkrete sager er præget af. Det er således klart, at vi antager, at der eksisterer et syn hos den enkelte sagsbehandler på baggrund af hvilken, der foretages en vurdering i den konkrete sag.

Hutchinson og Oltedal forklarer, at sagsbehandlere finder deres egen vej i det teoretiske felt igennem handlemodeller, der tilpasses de enkelte sager og faser i sagerne. De understreger ligeledes, at det er vigtigt, at socialarbejdere er bevidste om egne handlemodeller for at kunne handle reflekteret og professionelt (Hutchinson & Oltedal 2006:17-18,287). Hertil argumenterer Nissen i sin Ph.d. afhandling *Behandlerblikket* for, at Hutchinson og Oltedals fokus på handlemodeller i det sociale arbejde ikke nødvendigvis kan stå alene:

"Synsvinklen er netop socialt arbejde som undervisningsfag. Samtidig indikerer det, at handlemodeller ikke er det eneste, der konstituerer praksis, og synsvinklen er dermed også begrænset, hvis man ønsker at studere det, forfatterne betegner som praktisk socialt arbejde" (Nissen 2005:318).

Hermed forklarer hun, at teoretiske handlemodeller ikke nødvendigvis er lig med praksis i en given kontekst. Det gode sociale arbejde kan ikke blot reduceres til teori, men er forudsat af socialarbejdernes praktiske syn (Ibid:319). Nissen forklarer ligeledes, at det sociale arbejde konstrueres af professionen og klientidentiteten. I sin empiriske analyse af behandlingskommunikationen om børn og forældre på døgninstitutioner for familiebehandling, finder hun, at socialarbejderes syn har betydning for tilgangen til borgeren/klienten – hun benævner dette behandlerblikket. Der er konkret tale om tre forhold, der har betydning for dette blik; behandlingstilgangen, opfattelsen af familier, forældre, børn og deres problemer og slutteligt forventninger og håndtering af forandringsprocesser (Ibid:245-252).

Hermed må det siges at være interessant at undersøge, hvordan det sociale arbejde er influeret af socialarbejdernes syn på slægtsanbringelser. Slægtspleje kan betragtes som et fænomen, der er påvirket af sagsbehandlernes syn herpå. I en artikel af Mehlbye fremkommer det, at socialarbejdere mener, at det har været direkte bandlyst at anbringe børn i slægtspleje, idet man som sagsbehandler har betvivlet, at bedsteforældre, som udgør den typiske slægtsplejefamilie, kan varetage at være tilstrækkeligt gode forældre for børnebørn, hvis de ikke havde formået at være dette for deres egne børn (Mehlbye 2005:52-53). Hermed har sagsbehandlernes arbejde tidligere været præget af en social arv-tankegang. Sagsbehandlernes syn på fænomenet slægtsanbringelser havde derfor tidligere stor betydning for, hvorvidt de har anbragt børn i slægten.

Payne henviser ligeledes til sagsbehandleres inddragelse af egne værdier i det sociale arbejde. Han forklarer, at der trækkes på formel og uformel teori – med dette mener han, at den formelle teori er baseret på teoritraditioner, mens uformel teori omfatter værdier, erfaringer og kulturelle kodekser (Payne 2005:18-19,21). Payne ville altså finde det usandsynligt, at socialarbejdere ikke er medkonstruktører af det sociale arbejde, og dermed de foranstaltninger der træffes heri. I dette speciale vil de forskellige områder, som

socialarbejderen arbejder indenfor, have betydning for socialarbejderens syn på slægtspleje, og dermed hvorvidt et barn slægtsanbringes eller ej. Fænomenet slægtsanbringelser er altså individuelt konstrueret – dog forklarer Payne, at genstandsfeltet også skal sættes i en kulturel og historisk kontekst (Ibid:45), hvor det individuelle også må siges at være påvirket af det generelle.

Aktuelt om sagsbehandlere som væsentlige aktører i det sociale arbejdes foranstaltninger, kan henvises til en sag omtalt i Tv Avisen på DR1 omhandlende vilkårlighed i sagsbehandlingen, hvor barn fejlagtigt tvangsfjernes. Det fremgår af indslaget, at op mod 10 % af alle anbringelser vurderes fejlagtige, fordi der sker indgriben uden grund. Hvor debatten hidtil har haft skrækkelige sager om for sen tvangsfjernelse som omdrejningspunkt, er det nu indgriben uden grund, der danner ramme om debatten. Der stilles således spørgsmålstejn ved grundlaget for tvangsfjernelsen af børn. Lovgivningen på området vurderes i indslaget, af jurist Bente Adolphsen, at være utilstrækkelig og sagsbehandlers handlingsramme er dermed for bred og inkonsistent. Det drejer sig om den såkaldte forældrekompetencevurdering, der foretages af de enkelte sagsbehandlere i de forskellige kommuner. Brugen af denne forældrekompetencevurdering er ikke nedskrevet i loven, hvilket ifl. Bente Adolphsen betyder at

"(...) kommunerne sjusser sig frem til, hvad de tror, der skal gøres i forskellige situationer, og det er jo altid risikoen, at det så bliver vilkårligt" (DR1 16.2.2012).

Netop denne fortolkningsfrihed som loven tillader, påpeger Ebsen i rapporten *Børn og unge med behov for særlig støtte? Fra 1990-2005*. I lovgivningen om børn med behov for særlig støtte indtil 1993 angiver han, hvordan lovgivningsformuleringen forekommer upræcis og anvender brede kategorier såsom *utilstrækkelig omsorg*, *alvorlig skade* og *åbenbar risiko* – alle er kategorier, der giver anledning til fortolkning hos den enkelte sagsbehandler. Ebsen pointerer, at lovgivningen er utilstrækkelig, og at socialrådgiverne i deres stilling som sagsbehandlere forventes at vurdere, hvornår der skal sættes en undersøgelse omkring barnets forhold i gang, og om der skal påbegyndes foranstaltninger (Ebsen 2008:12-13). Dette betyder ifl. Ebsen, at sagsbehandlingen henligger til

"(...) de kommunale normer for indgreb, dels socialrådgivernes faglige opfattelse af børn, unge og forældres situation og tilstand." (Ibid.).

Hermed er sagsbehandlingen omfattet af flere kontekster, hvor både den kommunale og den professionelles faglige opfattelse spiller ind. Man kan dog argumentere for, at der i lovgivningen skal lades plads til faglige skøn, for at sagsbehandlere netop er i stand til at kunne vurdere og håndtere de enkelte sager.

Lovgivningen omkring denne sagsbehandling er revideret i flere omgange, i 1993, 1998, 2001 og 2006, således der indførtes flere detaljerede paragraffer med særlige krav til sagsbehandlingen heriblandt et øget fokus på inddragelse af barn og forældre. Trods ændringer og detaljerede paragraffer, fastslår Ebsen, at det primært er kommunen og sagsbehandlerne, der vurderer og skønner, om et barn har brug for særlig støtte. Loven definerer ikke, hvem der omfattes af det kommunale børneforsorgsarbejde, og dermed er det definitionen i den enkelte kommune, der er afgørende for, hvornår der skal gribes ind (Ibid:23). Man må dog spørge sig selv, om det er optimalt at dette bliver anderledes, og hvorvidt en overliggende lovmæssig definition på indgriben således skulle fungere, når det er kendt, at der er behov for sagsbehandlerens individuelle vurdering og kendskab til sagerne.

I overensstemmelse med Ebsen, påpeger Egelund og Thomsen i en vignetundersøgelse af socialforvaltningens vurderinger i børnesager, hvordan sagsbehandlerens syn har indflydelse på sagsforløbet og dennes udfald. I undersøgelsen finder de, indenfor den samme kommune, stor variation i sagsbehandlerens vurderinger og valg af foranstaltning ift. samme sagsforløb. Det fremgår af undersøgelsen, at sagsbehandlerne bygger de fleste af deres refleksioner på individuelle erfaringer med lignende sager. Egelund og Thomsen pointerer, hvordan det giver arbejdet et præg af vilkårlighed, når sagsbehandlerne handler ud fra individuelle erfaringer og holdninger. Dog fastslår de, at sagsbehandlerens handlingsvalg er velbegrundede, på trods af denne vilkårlighed, det er blot forskellige ting, den enkelte sagsbehandler tillægger opmærksomhed (Egelund & Thomsen 2002:180-182). Spørgsmålet er da blot om den begrundede vilkårlighed skal findes i individuelle skøn og konkrete erfaringer.

Ønsket med nærværende speciale er en belysning af, ud fra hvilke kriterier sagsbehandleren foretager en vurdering af om slægtspleje/bringelse er hensigtsmæssig eller ej? Beror socialarbejdernes forståelse på gældende forskning, teori, lovgivning og konkrete formalia i børnesager? I hvor høj grad, vurderes der ud fra socialarbejderens personlige referencer, erfaringer og mavefornemmelse? For at få svar på disse spørgsmål, og dermed afdække

socialarbejderens syn, vil vi undersøge fænomenet slægtsanbringelse og sagsbehandlerens vurdering heraf.

Problemformulering

Vores problemformulering lyder heraf som følger:

Hvilke typer af viden ligger der til grund for sagsbehandleres vurderinger af slægtspleje som mulig anbringelsesform?

I det følgende vil vi foretage en afgrænsning samt en præcisering af ovenstående problemformulering. Denne afgrænsning foretages med det formål at målrette samt fokusere de metodiske overvejelser, dataindsamlingen og den kommende analyse. Følgende begreber i problemformuleringen vil blive afklaret nærmere: typer af viden, sagsbehandleres vurderinger, slægtspleje, mulig anbringelsesform.

Med *viden* menes de forståelser og forklaringer som socialarbejdere ligger til grund for deres arbejde, herunder vurderinger og beslutninger. Ordet *viden* anvendes i specialet ud fra en horisont, der fokuserer på de syn, bevæggrunde og betragtninger, som ligger til grund for vurderinger og beslutninger, forud for anbringelse af et barn. Vi har en forestilling om, at en sådan forståelse ikke nødvendigvis er homogent sammensat, men derimod kan være sammensat af flere forskellige forståelser og forklaringer.

Når vi i problemformuleringen vil undersøge *sagsbehandlerens vurderinger af slægtspleje som mulig anbringelsesform*, har vi selvsagt fokus på det professionelle perspektiv, igennem hvilket sagsbehandleren vurderer og beslutter. Det er hermed sagsbehandlerens vurdering af barnets bedste, der vil være i fokus i dette speciale. I denne undersøgelse vil sagsbehandlere være defineret som de personer, der træffer afgørelse omkring anbringelse af børn, og dermed sidste led inden sagen behandles i et kommunalt udvalg³.

³ Vi er velvidende omkring, at sagsbehandleren udelukkende henstiller til en anbringelse, hvorfra et børne- og ungeudvalg, eller udvalg med denne bemyndigelse, herefter skal tage endeligt stilling til, hvorvidt de vil følge denne henstilling. Vi mener det er gyldigt at arbejde ud fra præmissen omkring sagsbehandleren, som den der træffer afgørelse, da der ses en klar tendens til, at de kommunale udvalg følger sagsbehandlerens henstillinger i børnesager.

Som beskrevet i problemfeltet har vi valgt at omtale netværkspleje og slægtspleje samlet som *slægtspleje*. Vi er dog vel vidende omkring, at netværkspleje kan forstås bredere, da der i denne plejetype også inkluderes anbringelse hos venner, bekendte og lignende, altså hos ikke-biologiske relationer af det anbragte barn. Vi har på trods af dette faktum valgt, at vores problemformulering, empiriindsamling og kommende analyse vil have sit fokus på slægtspleje i smal forstand, hvorfor vi vil koncentrere os om plejeforhold, der har en biologisk relation til det anbragte barn. Dette har vi valgt, fordi der til denne plejetype knytter sig særlige problematikker og faktorer, som ikke er relevante hos ikke-biologiske plejetyper, eksempelvis kan der argumenteres for, at en kulturel betydning af biologiske bånd og opfattelsen af at disse spiller en rolle ift. barnets relationer. Dette speciales dataindsamling, analyse og resultater vil derfor kun omhandle den del af slægtsplejefænomenet, hvor det anbragte barn er biologisk knyttet til plejefamilien.

Slægtsanbringelse og det sociale arbejde

Dette afsnit har til formål at forklare relevansen af slægtsanbringelser og socialarbejderes syn herpå, for det sociale arbejde. Målet for det sociale arbejde er bl.a. at støtte og hjælpe udsatte grupper i det danske samfund. Det sociale arbejde er baseret på velfærdsstatens medborgerskabsprincip og universelle velfærdsydelser, der her skal sikre alle lige muligheder for livsudfoldelse (Andersen 2001:184-189). Udsatte mennesker i samfundet, og dermed også mennesker, der har sociale problemer, støttes af socialarbejdere i de respektive kommuner. Kommunerne foretager indsatser og interventioner for at hjælpe disse mennesker, bl.a. ved at hjælpe og støtte ressourcensvage familier til at håndtere opgaven som forældre. Hutchinson og Oltedal forklarer socialarbejderens opgaver ud fra følgende mål:

"Socialarbejderen skal medvirke til en forbedring af brugernes livssituation eller forhindre en forværring af den samt forebygge, at bestemte situationer opstår igen. Socialarbejderen griber ind og gør noget målrettet og planlagt i stedet for bare at lade tingene ske af sig selv" (Hutchinson & Oltedal 2006:17).

Er indsatser i hjemmet ikke mulige for at hjælpe det udsatte barn, er det socialarbejdernes opgave at finde alternativer. Dette for at hjælpe de særligt udsatte børn i familier, der kan

være præget af manglende forældrekompetencer, misbrug, sindslidelse eller andre sociale/psykiske problemer.

Det sociale arbejdes indsatser er således væsentlige for bl.a. at sikre denne gruppe udsatte børn. Her betragtes Barnets Reform og Børnekonventionen som væsentlige elementer i arbejdet for at hjælpe disse børn til lige udfoldelsesmuligheder. I Servicelovens § 46 er ordlyden om støtte til særligt udsatte børn og unge således:

"Formålet med at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, er at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Støtten skal ydes med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste" (Serviceloven 2011).

I Serviceloven er begreber som kontinuitet og livsudfoldelse specificeret som værende omdrejningspunkt for sagsbehandlingen, da disse bl.a. skal sikre barnet og den unges retsstilling (Statens Informationstjeneste 1990:195,200 og Serviceloven 2011).

I relation til loven er det interessant at undersøge socialarbejdernes tilgang til arbejdet. Loven omhandler kontinuitet og sammenhæng, der netop kan kendetegne anbringelser i slægten. Desuden har socialarbejderne ifl. Ebsen en stor fortolkningsfrihed af loven, idet loven er meget overordnet (Ebsen 2007:22-24), hvilket gør socialarbejderne til væsentlige aktører i barnets liv. Ophavet for deres syn på anbringelsesformer og indsatser må derfor have stor betydning for sagsbehandlingen og deres beslutninger vedrørende anbringelse. Vi har netop forklaret de forskelle, der findes mellem anbringelser i slægten og anbringelser i traditionel familiepleje – forskellene rummer både positive og negative elementer ved anbringelsestyperne. Herved finder vi det interessant at undersøge, hvorfra socialarbejdernes vurdering af anbringelsesformen stammer – altså hvilket eller hvilke syn de har på slægtsanbringelser, og hvad dette syn er påvirket af. Som beskrevet i ovenstående problemfelt kan disse forståelser have vidt forskellige udgangspunkt. Der kan være tale om forståelser, der er præget af kulturelle, politiske, personlige, professionelle eller forskningsmæssige præferencer. Det er disse præferencer, forståelser og syn som sagsbehandlere bærer med sig i arbejdet, når børn anbringes, som vi i dette speciale ønsker at belyse og afdække. Dette emne er dermed netop interessant for Kandidatuddannelsen i Socialt arbejde, da specialet kan bidrage til diskussionen om praksis indenfor området.

Kapitel 2

Grundlagsteoretiske refleksioner

Med dette afsnit ønsker vi at afdække vores grundlagsteoretiske forestillinger, da disse har betydning for vores tilgang til fænomenet.

Nærværende speciale udarbejdes med et fænomenologisk afsæt, nærmere bestemt den fænomenologiske retning, som Alfred Schutz repræsenterer. Dermed afgrænser vi os fra den oprindelige fænomenologi formuleret af Edmund Husserl⁴, idet vi fokuserer på Schutz' begrebsunivers om den intersubjektive hverdagslivsverden. Vi vil supplere Schutz' vidensbegreber med Jens Guldagers sontring mellem forskellige videnstyper.

Ontologisk tager fænomenologien udgangspunkt i en antagelse om, at menneskets eksistens går forud for dets essens (Rendtorff 2009:287-288). Schutz deler denne, i fænomenologien generelle iagttagelse, hvilket kommer til udtryk i hans tanker omkring hverdagslivsverdenens virkelighed. Hverdagslivets verden eksisterer, ifl. Schutz, længe før vi bliver født, og er således genstand for fortolkning i generationer før os. I den forbindelse taler Schutz om en overordnet common sense-tænkning og herunder en *forhåndenværende viden*, som udgør grundlaget for vores fortolkning af hverdagslivets verden. Dette *forhåndenværende videnslager* danner ramme om både tidligere erfaringer i livsverdenen, overleveret fra ældre generationer, samt egne erfaringer. Verden eksisterer således både afhængigt og uafhængigt af egen erfaring, og er i nuet genstand for en fortolkning, der bidrager til hverdagslivsverdens essens (Schutz 2005:80-81). Essentielt for dette videnslager er en viden om, at den verden vi lever i, er bestående af afgrænsede genstande og fænomener, som

"(...) yder modstand, og som vi kan påvirke med vore handlinger" (Schutz 2005:81).

I tråd med Schutz' fænomenologi betragter vi slægtsanbringelser som en genstand eller et fænomen. Det vil sige en størrelse, der betragtes og anskues ud fra den kontekst dette befinder sig i. Fænomenet slægtspleje eller slægtsanbringelse erkendes altså ikke objektivt, men tillægges derimod essens ud fra aktørernes subjektive, konstruerede forforståelser

⁴ Edmund Husserl betragtes som ophavsmanden til fænomenologien. Han forklarede vigtigheden af at sætte parentes om omverdenen, og i stedet rette fokus mod at analysere erfaringens intentionalitetsstruktur. Hermed skal fænomenerne undersøges i sig selv og for sig selv. Schutz var inspireret af hans livsverdensbegreb – *"en bevidsthed i tid og rum hvor tingene viser sig i deres konkrete menings- og erfaringsstrukturer"* (Rendtorff 2009:280-281).

(Jørgensen 2008:227-230). På den måde skal fænomenet forstås ud fra menneskers oplevelser og fortolkning af det (Overgaard & Zahavi 2005:165).

Ud fra Schutz' fænomenologiske ontologi anser vi ligeledes slægtsanbringelser som en genstand, erfaret i den intersubjektive hverdagslivsverden, hvilken kan påvirkes gennem handlinger (Schutz 2005:81). Interessant i nærværende speciale er netop, hvordan og ud fra hvilke forforståelser aktørerne (sagsbehandlerne) erfarer fænomenet slægtsanbringelse.

Ud over at være ontologisk inspireret af den fænomenologiske sociologi er vi endvidere inspirerede af den epistemologiske og metodologiske fænomenologi, som Schutz formulerede. Ifl. Schutz' er det centralt som forsker, at man for at frembringe viden indenfor fænomenologien gør sig klart, hvilke fortolkninger og forståelser man bærer med sig i et givent felt, for derigennem at kunne tage højde for disse, når fænomener som eksempelvis slægtspleje skal forstås og undersøges (Overgaard & Zahavi 2005:175-177). At forskeren i processen gør sig sine forudfattede meninger og teorier eksplicitte og derigennem kan udelade dem, sidestiller Schutz med at udøve *epoché*. Epoché er ifl. Schutz det metodiske redskab, hvorigennem en forudsætningsløs beskrivelse af vores erfaring tilvejebringes (Schutz 2005:9).

Vi har igennem problemindkredsningen forsøgt at eksplicitere vores viden omkring slægtspleje gennem præsentation af forskning, teori og viden på området. Denne viden vil, ifl. Schutz udgøre en del af vores forforståelser og fortolkninger omkring slægtspleje og dermed være afgørende for vores videre behandling af emnet. I specialet udmønter vores forforståelse sig i, at sagsbehandlerne besidder syn eller forståelser, som influerer på deres vurdering af slægtsanbringelse som mulig foranstaltning. De syn og forståelser sagsbehandlere besidder, antager vi, tager form som forskellige videnstyper. Med inspiration fra Schutz' forhåndenværende videnslager og Guldagers tre videnstyper; *videnskabelig teori, praktisk teori og praktisk sans*, vil vi derfor arbejde videre med samspillet af forskellige former viden, som sagsbehandlerne trækker på i vurderingen af en eventuel slægtsanbringelse. En præsentation af Guldagers videnstyper og brugen af disse vil fremkomme senere i afsnittet.

Ifl. Schutz er det samfundsvidenskabernes opgave at beskæftige sig med menneskets handlemåde og common sense tolkning af denne i den sociale verden. Dette indebærer nødvendigvis anerkendelsen af den subjektive mening forstået som fortolkningen af handling

og dennes baggrund med et udgangspunkt i aktøren (Schutz 2005:62). I tråd med dette søger vi at forstå den subjektive mening, som handlingen *at slægtsanbringe* tilskrives af en sagsbehandler. Denne mening vil altid være individuel og unik, idet den baseres på det Schutz kalder sagsbehandlerens *biografiske situation*⁵ (Schutz 2005:63). En sådan subjektiv viden, kan ifl. Schutz videnskabeliggøres

"(...) ved at konstruere en model af et udsnit af den sociale verden, hvor kun de typificerede begivenheder, der er relevante for forskerens specifikke forskningsproblem, optræder" (Schutz 2005:64).

I specialet kan kommunale sagsbehandlere fra børne- og ungeforsorgen siges at udgøre det såkaldte udsnit af den sociale verden, hvor sagsbehandlingen omkring anbringelser af børn og unge er den typificerede begivenhed, der ønskes undersøgt.

I en videnskabelig analyse af den udvalgte sociale verden, gør Schutz det klart, hvorledes forskeren indledningsvist må konstruere mønstre af typiske handlingsforløb med udgangspunkt i det iagttagede (Schutz 2005:69-70). Hermed har vi i specialet til mål at danne en typologi ud fra de fænomenologiske beskrivelser af fænomenet slægtsanbringelse. I forlængelse af dette benytter Schutz begreberne 1. - og 2. ordenskonstruktion. Hvor 1. ordenskonstruktioner er beskrivelser af et felt eller lignende, bygger 2. ordenskonstruktioner ovenpå og er kondenseringer eller *typer* af den viden 1. ordenskonstruktioner og den empiriske viden (iagttagelserne) bidrager med (Jørgensen 2008:229-230). I forlængelse af ovenstående er det vores sigte, at vi igennem 1. ordenskonstruktionen vil klarlægge de forståelser/syn socialarbejderne selv ligger til grund for deres tanker om slægtsanbringelser, for derefter at undersøge, hvad disse forståelser har ophav i, og hvordan de kommer til udtryk. Det sidste led i analysen udtrykker således Schutz' forståelser af 2. ordenskonstruktioner, fordi det netop er en iagttagelse af en iagttagelse. Denne 2. ordenskonstruktion bliver heraf analytiske kondenseringer eller typer over sagsbehandleres handlen og viden.

⁵Et menneskes biografisk betingede situation tager udgangspunkt i dets fysiske og sociokulturelle miljø, hvori mennesket indtager en bestemt moralsk og ideologisk position og en bestemt position, hvad angår rolle i det sociale system (Schutz 2005:30-31).

Det er nu tydeligt, hvordan Schutz definerer den menneskelige handling i hverdagslivsverden som tilvejebragt gennem common sense-tænkningen, herunder den naturlige indstilling og det forhåndenværende videnslager. Schutz har dog ikke et særlig differentieret syn på viden, han går ikke ontologisk i dybden med forskellige typer, og bidrager derfor hovedsageligt epistemologisk og metodologisk til, hvordan denne viden kan iagttages. I den forbindelse finder vi det relevant at inddrage Jens Guldager der på et mere konkret niveau, interesserer sig for viden og handling ift. praktikeres kundskabsgrundlag.

Guldagers videnstyper

Guldager behandler, med reference til Callewaert og Petersen, i sin artikel *Viden og handling – overvejelser over praktikeres kundskabsgrundlag* (2004), tre typer af viden, som praktikerer gør brug af i sit arbejde; *Videnskabelig teori*, *Praktisk teori* og *Praktisk sans*.

Guldager skriver om *videnskabelig teori*, at denne er underkastet videnskabelige kriterier og krav - hvordan disse gør sig gældende, afgøres af det videnskabsteoretiske udgangspunkt (Guldager 2004:42). Guldager refererer i sin gennemgang af videnskabelig teori til den norske sociolog Dag Østerberg, der beskriver teori som *almene begreber* og *sammenhænge*, der ofte kan fungere som almene forskrifter for handling. Dog kan man ikke benytte videnskabelig teori kasuistisk, da det er vigtigt at fastholde teoriernes abstrakthed (Ibid:43). Guldager skriver, at:

"(...) samfundsvidenskabelige teorier på et overordnet, abstrakt niveau kan give almene forskrifter for handling, mens de ikke (...) kan give konkrete anvisninger på handling i en konkret kompleks, mangfoldig situation" (Ibid.).

Den teoretiske viden er altså meget værdifuld for sagsbehandleren, da den er retningsgivende for, hvordan fænomenet skal opfattes, og hvad der kræver opmærksomhed, mens den også er utilstrækkelig, da den ikke foreslår en konkret handling i en konkret sag (Ibid.). Foruden videnskabelig teori, trækker praktikerne ifl. Guldager også på andre vidensformer.

Guldager skildrer heriblandt *praktisk teori*. Denne viden handler i modsætning til videnskabelig teori ikke om, hvad vi foretager os og hvorfor, men i stedet om, hvordan vi kan

gøre det bedre. Der er således tale om analyse af den måde praksis fungerer på (Ibid:47). Praktisk teori kommer til udtryk gennem *know how*, manualer, instruktioner og diskussioner med kollegaer. Ifl. Guldager er det fundamentalt, når man skal klarlægge en sagsbehandlers kundskabsgrundlag, at analysere dennes anvendelse af praktisk teori, gennem en afdækning af det faglige fundament. Det være sig undersøgelser af sagsbehandlerens forståelse af det sociale problem og dets årsag, faglige erfaringer, refleksioner, kollegiale diskussioner, etiske overvejelser m.m.. Opsummerende kan den praktiske teori siges at indfange sagsbehandlerens faglige ballast. Den praktiske teori kan ifl. Guldager være mere eller mindre bevidst og eksplicit og tage form som både *selvfølgeligheder* samt *værdibaserede ideologier og teorier*. Komplexitet og kontekstafhængighed er vigtige faktorer i undersøgelsen af en sagsbehandlers anvendelse af praktiske teori, da den praktiske teori kan have mange forskellige ophav, bl.a. uddannelse, faglige fora/sparring, arbejdsvilkår, lokale socialpolitiske retningslinjer osv. (Ibid:48-49).

Den tredje type viden, Guldager omtaler er den *praktiske sans*, hvilken er den der

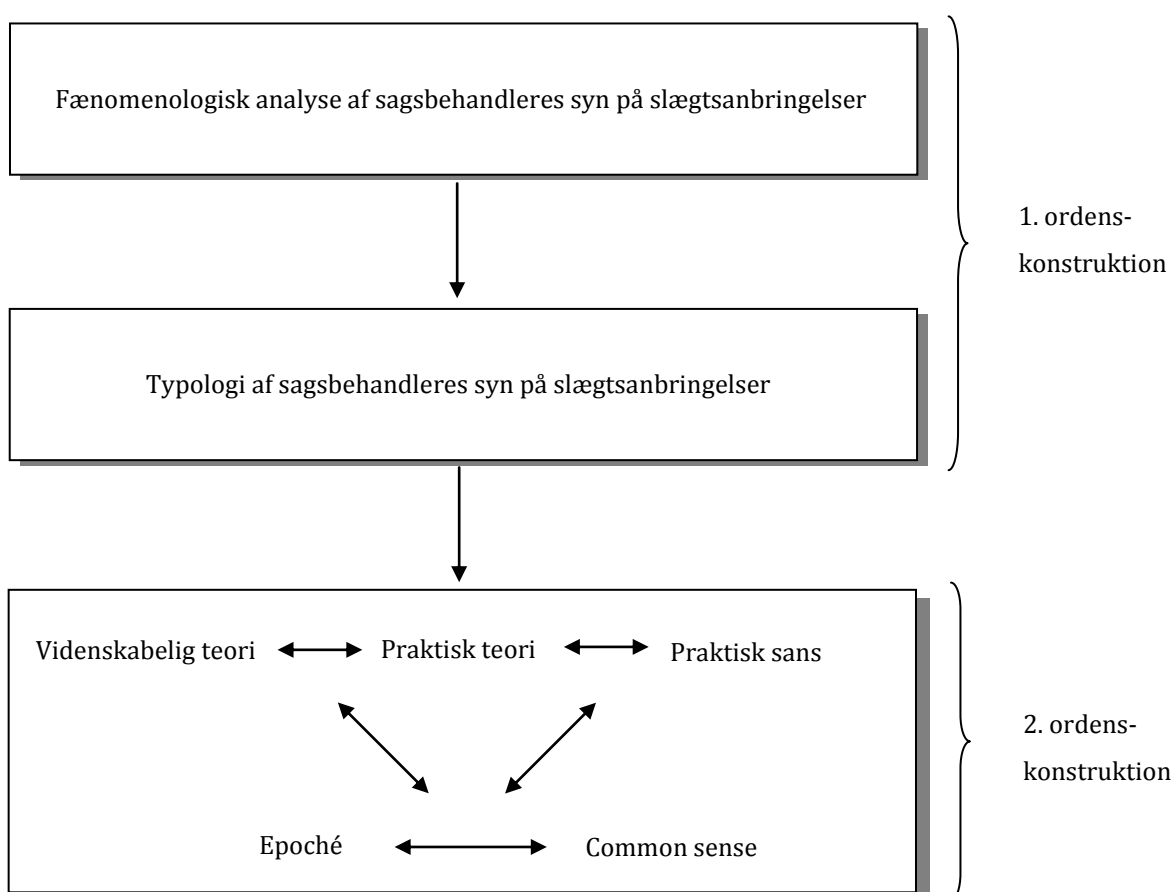
"(...) orienterer opfattelsen af den givne situation og vurderingen af, hvilket svar der passer bedst" (Ibid:51).

Den praktiske sans udgør således det samlede handleberedskab, som sagsbehandleren har tilegnet sig gennem sit personlige og faglige liv. Guldager finder sagsbehandlerens individuelle og bevidste holdninger yderst vigtige i forklaringen af, hvorfor denne handler, som den gør. Vi vælger således bevidst holdninger, der indeholder bestemte opfattelser, viden, værdier, intentioner osv. I tråd med Schutz og det fænomenologiske afsæt, taler Guldager her om sagsbehandlerens forforståelse og om praktikerens konkrete kendskab til sagen og klienten, hvorfra praktikerens problemopfattelse tilvejebringes (Ibid:53). Både Schutz og Guldager deler således principperne omkring forforståelsen som betydningsfuld og som en del af den kundskab, der ligger til grund for sagsbehandlerens handlinger i det sociale arbejde.

Operationalisering af vidensbegreberne

I det følgende vil vi operationalisere de ovenfor præsenterede teoretiske og metodologiske begreber, med det formål at kunne benytte dem som en teoretisk – og metodologisk referenceramme for specialets dataindsamling, databearbejdning og analyse. Operationaliseringen skal dermed tjene som specialets optik og derved gøre forholdet mellem empiri og teori begribeligt, systematisk og operationelt for analysen.

Metodologisk vil vi bevæge os på to analytiske niveauer, her er der tale om de niveauer Schutz omtaler som 1. – og 2. ordenskonstruktioner. I dannelsen af den teoretiske og metodiske referenceramme vil vi foretage en kombination af Schutz' samt Guldagers teoretiske begreber om viden. Denne kombination af de to teoretikere, samt Schutz' metodologiske niveauer, vil vi for forståelsens skyld illustrere gennem nedenstående model.

Helt konkret, vil vi påbegynde den senere analyse med at kortlægge og afdække meningssammenhænge fundet i sagsbehandlernes forestillinger. Skildringen af disse mønstre, som interviewmaterialet indeholder, vil tage form som en fænomenologisk analyse. Den fænomenologiske analyse udgør dermed den analytiske 1. ordenskonstruktion. På dette niveau vil vi danne en typologi, der viser sagsbehandleres syn på slægtsanbringelser. Typologien vil blive analyseret ift. Schutz' og Guldagers forståelser af viden, hvor sagsbehandlernes syn bl.a. kan være præget af særlige blikke, eksempelvis et professionelt blik, et særligt børnesyn eller lignende. Der vil hermed være tale om en 2. ordenskonstruktion i Schutz' forstand. Vi ønsker derfor, med udgangspunkt i meningssammenhængene fremkommet af 1. ordenskonstruktionen, at analysere disse med de nævnte vidensbegreber. Vidensbegreberne vil blive sat i spil igennem en underbygning af de empiriske fund med relevant teori. Teori som kan have en forklaringskraft, og som kan hjælpe os til at forstå deres anvendte viden.

På niveauet, hvor dannelsen af 2. ordenskonstruktionen sker, vil vi inddrage Schutz' distinktion mellem handlen ud fra common sense og det forhåndenværende videnslager samt handlen ud fra refleksion gennem epoché, hvor videnskabelig viden kan opnås. På dette niveau vil vi endvidere, supplere Schutz' distinktion ved inddragelse af Guldagers mere nuancerede opdeling af videnstyper, *praktisk sans*, *praktisk teori* og *videnskabelig teori*.

Schutz' distinktion mellem common sense og epoché tager afsæt i en epistemologisk og til dels ontologisk erkendelse, mens Guldagers videnstyper tager afsæt i en mere teoretisk forståelse. Vi mener dog, at Guldagers videnstyper kan knyttes sammen med Schutz' vidensdistinktion, idet de begge overordnet omhandler forholdet mellem refleksion og common sense i tilknytning til viden. De erkender begge, at refleksion og tilsidesættelse af egne erfaringer og forestillinger er nødvendigt for at kunne tilgå ny og måske abstrakt viden, mens der på den anden side også er en erkendelse af, at individet handler og må handle ud fra tidligere erfaringer, viden og forståelser ift. hverdagens konkrete virkelighed. Det er altså i forholdet mellem disse, at forskellige former for viden og syn opstår og synliggøres.

Common sense og epoché fungerer derved som overordnede videnstyper og vidner om den erkendelse sagsbehandleren har. Trækker sagsbehandleren på en naturlig indstilling i form af ureflekteret forhåndenværende viden eller bevæger sagsbehandleren sig udover denne og

derved reflekterer over viden som knytter sig til feltet? Der kan være tale om faglige refleksive skøn eller vilkårlighed.

Praktisk sans, praktisk teori og videnskabelig teori er videnstyper, der bevæger sig i spændingsfeltet mellem common sense-viden til refleksionsbaseret viden. Det skal heraf bemærkes, at de tre videnstyper fungerer som idealtypiske vidensformer, hvorfor de ikke vil forekomme helt rene eller helt alene. Der vil til hver en tid være tale om blandingsformer, som forventeligt vil være særligt præget af én af de tre videnstyper.

Kombinationen af de ovenfor omtalte teoretiske begreber og distinktioner giver mulighed for at kategorisere og afdække de vidensformer og forståelser, som sagsbehandlere trækker på i deres arbejde med slægtsanbringelser af børn og unge.

Kapitel 3

Metode

I det følgende vil vi forklare og argumentere for vores metodiske valg. De metodiske valg er alle baseret på målet om at opnå højest mulige validitet og gyldighed. Derudover sikrer dette afsnit, at overvejelser om fænomenets målbarhed er velfunderet (Bryman 2004:274). Hermed er en beskrivelse og begrundelse for vores valg nødvendige.

Det kvalitative forskningsinterview

I dette afsnit vil vi begrunde valget af det kvalitative forskningsinterview, som metode for indsamling af sagsbehandlernes brug af viden.

Ønsket om at forstå og fortolke sagsbehandlernes oplevelse af slægtsanbringelser, fordrer metodiske overvejelser og valg, der anerkender informanternes subjektive forståelser. De subjektive forståelser er i dette speciale indfanget gennem det dybdegående kvalitative interview, idet denne metodiske tilgang åbner op for en indsigt i sagsbehandlernes livsverden, hvor de forklarer og fremkommer med *deres* forståelser af fænomenet slægtsanbringelser (Kvale 2007:15,40-41,62-63). Formålet med denne interviewform er netop, at vi som interviewere ønsker at opnå viden om de forståelses- og meningsstrukturer, som sagsbehandlerne handler ud fra (Kvale 2007:45-46,54).

Interviewene tog form som semistrukturerede interviews, hvilket i praksis betyder, at interviewguiden er udformet efter et fokus, der hjælper os til at besvare vores problemformulering. Hermed har interviewguiden dannet ramme for relevante emner, der gav os et billede af sagsbehandlernes forskellige former for viden om og brug af slægtsanbringelser i arbejdet med anbringelser af børn og unge. Vi har forinden operationaliseret forskellige vidensformer ud fra Guldager og Schutz' termer til et hverdagslignende sprog⁶ for i den senere analyse at kunne belyse, hvilke vidensformer sagsbehandlerne trækker på i deres arbejde med slægtsanbringelser.

⁶ Se bilag 1 for interviewguide

Overvejelser under interviewsituationen

Det semistrukturerede interview, har ligeledes givet mulighed for at følge op på fremkomne svar igennem interviewet. Denne fleksible interviewmetode har bevirket en naturlighed for sagsbehandlerne i at fortælle om de fremsatte emner fra interviewguiden, idet spørgsmålene blev en del af en samtale, som de mere eller mindre selv kunne styre. Dette resulterede også i, at vi ikke fulgte interviewguiden kronologisk, men vekslede imellem emnerne ud fra sagsbehandlerens fortællinger (Kvale 2007:39-40,129-130; Bryman 2004:282,321).

For at sikre højest mulige validitet og dermed også en retfærdig og anerkendende interviewsituation for sagsbehandlerne, har vi igennem interviewene udøvet det fænomenologien omtaler epoché. Dette har betydet, at sagsbehandlerne frit har fortalt om egne oplevelser og forståelser af slægtsanbringelser, og at det dermed ikke er vores forståelser heraf, der har været gældende, men deres faglige viden om og holdninger hertil. Dermed har vi fralagt vores forskningsmæssige forståelse af fænomenet under interviewet, som fænomenologien netop vægtlægger. Som interviewere har vi altså sat vores forforståelser af fænomenet i parentes, for derigennem at nå frem til sagsbehandlerne subjektive erkendelse og forståelse af det undersøgte fænomen. Til trods for dette, vil den fremkomne viden altid være relationel, da den opstår intersubjektivt og i dialog mellem os og dem (Jørgensen 2008:230). Dette betyder for specialet, at den forståelse de har af fænomenet, kan være påvirket af interviewsituationen. Vi har dog arbejdet imod en for indflydelsesrig påvirkning ved at følge de veje, som sagsbehandlerne udlagde, idet det er deres meninger og fortolkninger vi ønsker at nærme os. Ifl. Kvale er fokus i et fænomenologisk interview da også, at man som forsker i interviewsituationen ikke skal tænke, men se og lytte (Kvale 2007:62). Hermed kommer sagsbehandlerne fortællinger i centrum, og ikke vores agenda eller forforståelser. Igennem interviewet blev interviewguidens emner italesat af os, ud fra de ord og det sprog, som sagsbehandlerne selv anvendte. Dette har vi eksempelvis gjort, når sagsbehandlerne har omtalt støtten til barnet ud fra *barnets belastningsgrad* eller en sagsbehandler kun kalder slægtsanbringelse for *slægtsplejeanbringelse*. Andre eksempler er, når de har anvendt særlige betegnelser for kommunens retningslinjer, afdelinger i kommunen (som ofte varierer kommunerne imellem) osv. Ved ikke at anvende informanternes begreber og vendinger under interviewet, ville interviewet kunne trække sig væk fra deres subjektive

forståelser af slægtsanbringelser, hvilket ikke er ønskværdigt eller givtigt for empirien, og da heller ikke for gyldigheden.

Informantudvælgelse

Vi har i alt interviewet fjorten kvindelige sagsbehandlere ansat i seks forskellige danske kommuner, der aldersmæssigt fordeler sig fra omkring 25 år til 55 år. Sagsbehandlerne har været uddannet i alt fra 1 til ca. 30 år, heraf to som pædagoger og resten som socialrådgivere. Deres subjektive forståelser kan som forklaret i tidligere afsnit, være påvirket af flere områder eller felter, såsom kultur, værdier, faglighed, erfaring osv. Med de forskellige forståelser som udgangspunkt har vi derfor fundet det relevant at interviewe sagsbehandlere fra forskellige kommuner. Vi har på denne vis fået et billede af deres forståelser af slægtsanbringelser på tværs af kommunale grænser, idet sagsbehandlere i forskellige kommuner kan have forskellige forståelser af fænomenet (Ankestyrelsen 2010:10). Deres syn på slægtspleje er, som ovenfor beskrevet, ikke blot påvirket af et enkelt felt som fx den kommunale forståelse af fænomenet, men også af mere tværgående kulturer, værdier, faglighed osv. Det har dog vist sig, at landets mindre kommuner i højere grad anbringer børn i slægten end større kommuner gør (Lindemann & Hestbæk 2004:7). Dette cementerer, at der må være forskel på kommuners og dermed sagsbehandleres syn og forståelser af slægtsanbringelser, og det fordrer derfor, at informanterne ikke alle kommer fra samme kommune, men derimod fra forskellige kommuner, både små og store, netop som det er tilfældet i nærværende speciale.

Da vi tog kontakt til forskellige sagsbehandlere, forklarede vi dem, at interviewpersonerne ikke nødvendigvis skulle have erfaringer med at anbringe i slægten. De interviewede har dog alle arbejdet aktivt med slægtsanbringelser i sagsarbejdet, hvormed forstås, at de alle har børn anbragt og deraf haft lovgivningens forskellige plejetyper til vurdering. Heraf er der forskel på, om sagsbehandlerne har taget et aktivt valg om at slægtsanbringe, har overtaget slægtsanbringelser fra andre sagsbehandlere eller har fravalgt at slægtsanbringe børn i egne sager. Et generelt billede af de fjorten sagsbehandlere viser, at de ca. har anbragt et til to børn hver i slægtspleje, mens et par informanter aldrig selv har benyttet slægtspleje som anbringelsesform.

Vi har brugt forskellige metoder til at udvælge sagsbehandlerne. Der har været gatekeepere (Bryman 2004:518-519) samt direkte kontakt til sagsbehandlere i de forskellige kommuner. Det var til tider vanskeligt at komme ind i et lukket felt som en kommune (Bryman 2004:297), da der øjensynligt er forskellige praksisser, der skal værnes om og beskyttes – særligt efter de mange sager den seneste tid i medierne, omhandlende forældres vanrøgt af børn, hvilket har medført massiv kritik af kommunernes arbejde. Dermed var det en længere proces at få ledelsen til at godkende vores deltagelse i de kommuner, hvor vi gik den direkte vej, uden gatekeepere som kunne bane vejen for os.

I de tilfælde hvor der har været tale om kontakt gennem en såkaldt gatekeeper har denne igennem sin funktion som bindeled mellem os og organisationen, etableret kontakt til andre sagsbehandlere i afdelingen gennem opfordring om at deltage. Dette benævnes snowball-effekten (Bryman 2004:334). Igennem denne metode, er det altså gatekeeperen, der finder relevante personer. Dette kan have betydning for specialets validitet, fordi gatekeeperen kan have interesse i at finde andre sagsbehandlere, som kan have samme arbejdsmetoder, værdier eller erfaringer som vedkommende selv. Vi har erfaret, at gatekeeperne har været i stand til at finde interviewpersoner, der har andre holdninger og forståelser end dem selv. Vi mener derfor ikke, at denne metode gør vores empiri mindre valid, idet vi ønsker at indsamle en subjektiv viden, som kun den enkelte sagsbehandler er i besiddelse af.

Etiske overvejelser i interviews med professionelle

I enhver undersøgelse af praksis er det nødvendigt at gøre sig nogle etiske overvejelser for at beskytte og tilgodese informanterne. I det følgende vil vi skitsere de refleksioner, vi har gjort os, forud for, under og efter interviewene, med ønsket om færrest mulige arbejdsmæssige og personlige konsekvenser for sagsbehandlerne (Kvale 2007:121), som eksempelvis at andre kan genkende personen, og at de ikke er beskyttet ift. organisationen, kolleger og lignende.

For at sikre den enkelte sagsbehandlers anonymitet, har vi givet dem nye navne og undladt direkte brug af udsagn, der kan afsløre deres identitet. Det har vi eksempelvis gjort, ved at anonymisere alder, antal års ansættelse, ansættelse i tidligere kommuner og brug af konkrete

sager, der er let gennemskuelige. Foruden dette, har vi indhentet informeret samtykke⁷, for at sagsbehandlerne er bevidste om brugen og omfanget af deres deltagelse, samt hvorledes vi har til hensigt at benytte det fremkomne data (Kvale 2007:118-120). Herunder har vi forklaret dem om anonymiteten, bl.a. nye navne, udeladelse af udsagn, der kan genkendes af andre samt brug af diktafon under interviewet. Alle sagsbehandlere samtykkede. Ift. at informere om specialets formål, har vi gjort os forskellige overvejelser om omfanget heraf. Vi valgte at informere dem om, at interviewet ville omhandle erfaringer med forskellige anbringelser i en dansk kontekst. Vi ønskede ikke at give dem for meget viden om undersøgelsen på forhånd, da vi ikke ønskede at forme deres svar. Det har været deres handlinger og forståelser, som var målet at komme bagved, da det er dem, der sidder som de handlende aktører i anbringelsessager.

Positionering i interviewet

Eftersom sagsbehandlerne repræsenterer praksisfeltet og repræsenterer forskningsområdet, er der nogle kvalitetsmæssige overvejelser, der skal i spil. Grundet de to positioners interesser, hvor der positioneres mellem professioner i praksismiljø og forskningsmiljø, er vi opmærksomme på, at der kan være tale om et magtforhold. Sagsbehandlere er som faggruppe ansvarlige for svære beslutninger i andre menneskers liv, hvorfor de ofte er en forfulgt gruppe, der kan have behov for at forsvare sine handlinger og holdninger. Vi, som repræsenterer forskningsmiljøet, har netop fokus på en forbedring af disse handlinger og viden, for at sikre det bedst mulige sociale arbejde. Netop vores fokus herpå, kan for sagsbehandlerne være intimiderende og krænkende, da de kan opleve det som et tjek af og en mistænkeliggørelse af deres profession. For at undgå denne skævvridning har vi forud for interviewene gjort opmærksom på, at det er *praksisfeltets forståelser*, der har specialets interesse. Derudover har vores tidligere nævnte optagelse af deres ord og vendinger modvirket en betydningsfuld positionering. Dermed erfarer vi, at magtforholdet har haft en minimal indflydelse på den fremkomne viden, og at interviewet til trods for den gensidige påvirkning, stadig kan betragtes som et pålideligt og dermed gyldigt fænomenologisk

⁷ Se bilag 2 for Informeret samtykke

interview, hvor sagsbehandlernes forståelser af slægtsanbringelser er omdrejningspunktet, hvorfor den fremkomne viden også kan siges at være valid.

Interviewguide

Interviewguiden har til formål at forme strukturen for empirien – hermed er interviewguiden opbygget ud fra overordnede delemner, der kan lede os til en besvarelse af problemformuleringen. Denne operationalisering af problemformuleringens fokus, er sket på baggrund af forskellige aspekter, der har betydning for forståelsen af fænomenet. Delemnerne er *sagsbehandlernes vurdering; sagsbehandlernes opfattelse af fænomenet slægtspleje; sagsbehandlernes optik på slægtspleje versus traditionel familiepleje, sagsbehandlernes konkrete arbejde og arbejdet med slægtsanbringelser i kommunen samt sagsbehandlernes inddragelse af barnet*. De overordnede emner, er derudover inddelt i spørgsmål, som blev anvendt undervejs som en skitse (Kvale 2007:132-134). Interviewguidens emner er, grundet vores induktive afsæt, ikke funderet i en teoretisk ramme, der skal besvares, men er udelukkende baseret på spørgsmål, der giver et indblik i sagsbehandlernes syn på slægtsanbringelser. Disse spørgsmål er dog i nogen grad påvirket af vores forforståelse fra forskningen om slægtspleje, og de fordele og ulemper som vi i udarbejdelsen af specialets problemfelt har studeret. Dog har vi forsøgt at udforme spørgsmålene på en ikke-værdiladet måde og spørge ind til både slægtspleje samt traditionel familiepleje. Denne veksling mellem anbringelsesformer giver mulighed for at finde nuancer og refleksion i sagsbehandlernes forståelse af anbringelsesformer.

Transskribering af interviews

Vi har transskriberet interviewene, hvilket betyder, at vi omformer tale til tekst. Dette har vi gjort af flere årsager: for det første giver det os som undersøgere mulighed for at se det fortalte på skrift og dermed bruge citaterne aktivt i analysen. For det andet kan transskriptionen eliminere, at vores egne refleksioner over det sagte vil få indflydelse på 1. ordenskonstruktionen. Herudover kan transskriptionsprocessen sikre at elementer, som eksempelvis gestik, interessante pauser for sagsbehandlernes forståelse af fænomenet (usikkerhed, øh og lange overvejelser), blive tekstliggjort. Således bruger vi transskriberingen til at kondensere emner og begreber i interviewet, som synes relevante for at besvare vores problemformulering, se afsnittet *Analysestrategiske overvejelser*.

For netop at medtage elementer med betydning for forståelsen af fænomenet, fx når de bruger lang tid på at beskrive, hvilke overvejelser de gør sig i en slægtsanbringelse, har vi transskriberet ud fra talesprog, hvor pauser, sarkasme, ironi, tonefald, grin og tøvende ord nedskrives. Vi har ligeledes forsøgt at undgå unødigt udeladelse af pauser og tøven i transskriberingen, ved at lade interviewerens transskribere interviewet, da vi har erfaring med, at der under transskriberingen frembringes erindringer om den nonverbale kommunikations betydning for det sagte, hvorfor vi finder det problematisk, at andre end interviewerens transskriberer (Kvale 2007:162,171). Transskriberingen er dog, ud fra et spørgsmål om højst mulig validitet, foretaget med en fælles strategi om relevante ord, samt hvordan det intersubjektive har influeret på forståelsen efter interviewet (Ibid:202-204). Derfor har vi også læst transskriberingerne igennem efterfølgende, for at diskutere fortolkningsforskelle.

Ovenstående metodiske overvejelser er hermed udført for at opnå stor gennemsigtighed og gyldighed i forbindelse med brugte metoder/strategier. Til slut i specialet vil vi diskutere resultaternes generaliserbarhed med henblik på at foretage en analytisk generalisering heraf.

Kapitel 4

Analysestrategiske overvejelser

Efter at have udarbejdet specialets metodiske afsæt, vil nærværende afsnit omhandle de analysestrategiske overvejelser. Formålet med dette afsnit er at beskrive og forklare, hvordan vi har behandlet interviewmaterialet.

Specialets grundlagsteoretiske forestillinger med afsæt i Schutz' fænomnologi og Guldagers forskellige videnstyper, danner fundamentet for de analysestrategiske overvejelser, der præsenteres i det følgende. Nævnte grundlagsteoretiske apparat udgør således analytiske forforståelser, hvilke danner rammen for det analytiske afsæt.

Det fænomnologiske udgangspunkt, medfører ikke fastlæggelse af en bestemt analysestrategisk standard, derimod fordrer fænomnologisk forskning i praksis, at vi som forskere udvikler en fremgangsmåde passende til det konkrete forskningsprojekt. Analysestrategien er dermed en kombination af personligt tilrettede metoder (Brinkmann & Tanggaard 2010:198), som er udvalgt med baggrund i specialets problemformulering og empiri.

I overensstemmelse med ovenstående og valget af en begrundet eklektisk, men ikke-tilfældig fremgangsmåde, er vi inspireret af Kvale, der taler om skabelse af *ad hoc-mening*. I skabelsen af denne ad hoc-mening, har vi benyttet en kombination af forskellige metoder og teknikker, hvorfor der ikke er en standardmetode, som skal benyttes i analysen af interviewmaterialet (Kvale 2007:201). Det har med denne ad hoc-tilgang været muligt at benytte både kondenseringer og kodninger samt andre analytiske redskaber.

Schutz' analytiske begrebsapparat omhandlende 1.- og 2. ordenskonstruktioner er anvendt som guide til at analysere empirien. Analysen tager form som to delanalyser, således første delanalyse udgør en 1. ordenskonstruktion, mens anden delanalyse udgør en 2. ordenskonstruktion.

1. ordenskonstruktion

Analysestrategien for første analysedel, der relaterer sig til 1. ordenskonstruktionen, sigter at kortlægge de forståelser, socialarbejderne ligger til grund for fænomenet slægtspleje. Denne 1. ordenskonstruktion består derfor af en analyse af sagsbehandlernes umiddelbare forståelser af fænomenet. Analyseteknisk hentes her inspiration fra Kvale, hvor disse forståelser er struktureret gennem en fænomenologisk meningskondensering af interviewmaterialet. Her er sagsbehandlernes lange udsagn sammenfattet til nogle kortere, hvor hovedbetydningen er reduceret til ganske få ord (Kvale 2007:190). Ifl. Kvale, bevirker det, at interviewene er læst igennem med henblik på at identificere *meningsenheder* i interviewet, som de udtrykkes af informanterne. Disse meningsenheder er sammenfattet til centrale temaer, der senere er genstand for en yderligere og mere omfattende fortolkning og analyse.

I analysedel 1 udgør sammenhænge og mønstre i sagsbehandlernes syn på slægtsanbringelser forskellige kondenseringer, fx *familieforhold*, *barnets karakteristika*, *grundlæggende holdning* osv. Jf. det fænomenologiske udgangspunkt, er disse kondenseringer udelukkende udledt af interviewmaterialet. Dette betyder, at kondenseringerne teknisk set, ikke er baseret på baggrund af vores grundlagsteoretiske udgangspunkt, men i stedet er opstillet ud fra sagsbehandlernes egne fokuspunkter. Der er iagttaget forskellige udsagn og forståelser af slægtsanbringelser blandt sagsbehandlerne, og kondenseringerne er derfor yderligere opdelt i underkondenseringer for at vise nuancerne i deres forståelser. Eksempelvis er kondenseringen *familieforhold* inddelt i underkondenseringer som *forholdet mellem slægtsplejeforældre og biologiske forældre*, *forhold mellem barnet og slægtsplejeforældre* og lignende⁸. Disse underkondenseringer, udgør sammenfattede forståelser af sagsbehandlernes udsagn, hvor nogle sagsbehandlere er enige og andre uenige. Rent analyseteknisk er sagsbehandlerens forståelse af underkondenseringerne markeret med +/-, således en underkondensering markeres med plus i transskriberingen, når den enkelte sagsbehandlers forståelse stemmer overens med underkondenseringen, mens underkondenseringer markeret med minus viser, at den enkelte sagsbehandlers forståelse afviger herfra. Et eksempel på dette er underkondenseringen *Relation mellem slægtsplejeforældre og forældre har*

⁸ Se bilag 3 for kondensering af interviewmateriale

betydning for barnet (+). Sagsbehandlere, der er enige i forståelsen af, at relationen mellem slægtsplejeforældre og forældrene har betydning for barnet, markeres med et (+), mens de sagsbehandlere, der ikke finder relationen mellem slægtsplejeforældre og forældre betydningsfuld, markeres med (-). Det analysestrategiske formål med dette har netop været at samle forståelser med betydning for deres syn på slægtsanbringelser.

Formålet med første delanalyse og 1. ordenskonstruktionen er heraf at analysere og strukturere sagsbehandlernes udsagn, således der på baggrund af disse sammenhænge og mønstre kan opstilles en 1.ordens typologi af deres forståelser af fænomenet. Underkondenseringerne og kodningerne i +/- fra den fænomenologiske analyse, bidrager til at identificere forskellige mønstre, der kan udtrykke forskellige typer sagsbehandlere indenfor typologien. Fx er det tydeligt, hvordan 1. ordenskonstruktionen tegner et billede af sagsbehandlere, der enten er overvejende skeptiske, vævende eller overvejende positive ift. slægtsanbringelser. Disse typer af sagsbehandlere er identificeret ud fra deres forståelser af de nævnte underkondenseringer, og typerne er deraf naturligt udledte af sagsbehandlernes udsagn. Typologien er således funderet i sagsbehandlernes forståelser af og holdninger til slægtsanbringelser, hvorfor de skeptiske, vævende og positive træk ikke direkte kan overføres til deres forståelser af socialt arbejde generelt.

Denne typologi indeholdende typer af sagsbehandlere, fungerer som fundament for delanalyse 2, hvor vi analytisk vil bevæge os fra Schutz' 1. ordenskonstruktioner til konstruktioner på 2. ordens niveau.

2. ordenskonstruktion

Formålet med denne analyse er at udbygge 1. ordenskonstruktionen fra første delanalyse. 1. ordens typologien er således grundlaget for denne analyse, hvor en dybere analyse af typologien og dennes ophav ønskes. De typiske sagsbehandlere – den skeptiske, den vævende og den optimistiske – mønstre og sammenhænge i holdninger, handlinger og brug af viden er heri belyst. Det analytiske begrebsapparat for denne analyse har taget udgangspunkt i relevant teori, herunder forskellige udviklingspsykologiske tilgange, organisationsteori og teori om social arv, som har forklaringskraft ift. de identificerede mønstres ophav. Et

eksempel herpå er en skepsis om slægtens kvalitet, da negative mønstre kan nedarves i familien. Dette kan fx være udtryk for at social arv kan være et argument for ikke at anbringe i slægten hos den skeptiske sagsbehandler. På denne vis inddrages supplerende teori omkring social arv for at underbygge den skeptiske sagsbehandlers fokus herpå.

Foruden teori med forklaringskraft, anvendes Guldagers videnstyper praktisk teori, videnskabelig teori og praktisk sans, samt Schutz' begreber om common sense og epoché. Dette begrebsapparat bruges til at analysere de identificerede sammenhænges ophav samt hvilken viden, der ligger til grund for den typiske sagsbehandlers holdninger og handlinger indenfor arbejdet med slægtsanbringelser. Jf. tidligere eksempel med den skeptiske sagsbehandler og dennes fokus på social arv, anvendes Guldagers videnstyper til at analysere, hvilken viden forståelserne er funderet i.

I ovenstående har vi således præsenteret de analysestrategiske overvejelser, som specialets analyse bygger på. Der er tale om en begrundet eklektisk analysestrategi, hvor forskellige analytiske redskaber benyttes, hvor det findes analytisk relevant. Delanalyse 1, der relaterer sig til Schutz' 1. ordenskonstruktioner, tager teknisk form som en fænomenologisk meningskondensering inspireret af Kvale. Analysestrategien til analysedel 2 og 2. ordenskonstruktionen, tager udgangspunkt i Guldagers videnstyper og Schutz' begreber om common sense og epoché. Nævnte er inddraget for tilsammen at bidrage til en velfunderet og anvendelig analyse, der er i stand til at svare på specialets problemformulering.

Kapitel 5

Analysedel 1: fænomenologisk meningskondensering

Som det fremgår af specialets analysestrategiske overvejelser, består første delanalyse af en fænomenologisk meningskondensering af sagsbehandlernes forståelser af fænomenet slægtsanbringelser. Den følgende meningskondensering vil deraf tage afsæt i interviewmaterialet baseret på sammenhænge i informantgruppens fortællinger, om følgende kondenseringers betydning for forståelsen af fænomenet: *Familieforhold, Godkendelse, Rådgiveres brug af slægtspleje, Barnets karakteristika og Grundlæggende holdning.*

Brug af slægtspleje

Dette afsnit har til formål at beskrive, hvordan sagsbehandlerne arbejder med slægtspleje i dagligdagen. Der undersøges om en eventuel kommunal og kollegial forståelse, har betydning for arbejdsgangen, herunder, om der foreligger bestemte procedurer og forståelser for arbejdet med slægtsanbringelser. Derudover tilsigter afsnittet en analyse af sagsbehandlernes adfærd i arbejdet med slægtsanbringelser, hvorvidt de er opsøgende, hvordan barnets rolle er i forløbet, og slutteligt sagsbehandlernes praksis ift. fænomenet.

En faglig vurdering

Entydigt er det, at alle sagsbehandlere i deres arbejde med slægtsanbringelser refererer til kommunale og kollegiale forståelser, hvoraf en mindre del henviser til konkret opstillede procedurer for arbejdet med slægtsanbringelser.

Fire ud af fjorten sagsbehandlere forklarer, hvordan de i arbejdet med slægtsanbringelser efterlever nogle kommunalt opstillede procedurer, og er loyale overfor de tiltag og politikker, der er på området.

"Jamen vi følger jo en politik, som Kommune 4, de afstikker. Og den skal vi jo være loyale overfor. Så det er klart den står slet ikke til diskussion, det er det vi gør (...)" (Laila, Kommune 4)

Informanterne forklarer, hvordan et øget fokus på slægtspleje i kommunerne medfører procedurer og tiltag, der skal imødekomme dette fokus. Informanternes holdninger til disse procedurer er forskellige, nogle er positive, mens andre er mere skeptiske. Stine, kommune 2 siger:

(...) den her dreng han skulle anbringes, ik' også. Og han skal anbringes på projektleje eller en institution, det giver sig selv, men jeg skal starte med at prøve at finde ud af om der er noget i netværket der (...) kan passe til ham. Og lige præcis den dreng og det netværk han har oplevet, det er vold og misbrug. Og så er det jeg tænker at det er gak... Gakkerlak. Så bruger jeg fire uger eller tre uger på at finde ud af det, ik' også. Og så vender jeg tilbage med den samme indstilling, og jeg har nu vurderet, at netværket ikke er... (...)"(Stine, Kommune 2)

To ud af de fire sagsbehandlere, der henviser til konkrete procedurer, det være sig Kirsten og Camilla, er overvejende positive i deres udtalelser omkring de procedurer, der er i arbejdet med slægtspleje. Camilla forklarer direkte, hvordan hun ser et behov for at arbejde mere indgående med slægtsanbringelser, og Kirsten udtrykker, hvordan hun som netværksrådgiver kan stå udenfor problemerne i familien:

"man kan sige rådgiver har mange ting at holde fokus på ikke, (...) jeg skal ikke bekymre mig om hvordan en problematik skal formidles til familien fx, jeg skal bekymre mig om hvorvidt der er grund til at tænke netværk her, så det er lige præcis det jeg sidder og tænker på, og det er også det der gør, at jeg byder ind på nogle sager engang imellem (...) og siger "kunne det ikke være en god ide at jeg tog en snak med dem her for det kunne jo være sådan og sådan (...)"(Kirsten, Kommune 4)

Hun anerkender således, at den enkelte rådgiver har mange ting at holde fokus på, og at en fyldestgørende afsøgning af netværket kan tilgodeses gennem de eksisterende procedurer med en rådgiver, hvor fokus udelukkende er på netværket. Dette bevirker, at hun kan byde ind på en anden måde, end hun ville have gjort som sagsbehandler.

Det er dog ikke flertallet af informanter, der henviser til konkrete procedurer i arbejdet med slægtsanbringelser. Kun i to ud af de seks kommuner, synes de at have direkte procedurer på området, set ud fra sagsbehandlernes måde at tale om slægtspleje på. Foruden de to kommuner med konkrete procedurer, refererer yderligere tre sagsbehandlere Lise, Anita og

Sonja, til mere implicitte kommunale forståelser. Fx forklarer Sonja, at flertallet af de slægtsplejefamilier, der findes i kommunen, i modsætning til normen, får vederlag for deres arbejde. Dette tyder på en kommunal anerkendelse af det økonomiske incitament og en anerkendelse af, at slægtspleje ikke skal handle om fx besparelser, men skal være ligestillet med den traditionelle plejefamilie. Den kommunale forståelse har således indflydelse på arbejdsgangene til trods for, at der ikke foreligger specifikke procedurer.

Anita forklarer ydermere, hvordan de af ledelsen bliver mindet om, at slægten skal afsøges. Dette har betydet, at hun og de andre ansatte har opmærksomheden på slægten inde på rygraden, og finder det naturligt. Ledelsens strategi synes dermed at have affødt en kollegial forståelse blandt de ansatte omkring at afsøge netværk og slægt, når et barn skal anbringes.

Netop den kollegiale forståelse synes at have betydning for informanternes arbejde i almindelighed. Ti ud af fjorten forklarer, hvordan de oplever en fælles forståelse.

Andre kommer med konkrete eksempler på kollegiale forståelser, der indikerer at have enten positiv eller negativ indflydelse på deres arbejde med slægtspleje.

Bl.a. Bodil henviser til, at der i sparringen er skabt en fælles skepsis overfor slægtsanbringelser:

"Ja altså når vi taler om det inde hos os i hvert fald, så er det sådan at man er lidt varsom med det. Fordi at vi kan se, når vi ser sagerne, at de problemer er jo ikke kun lige omkring den her lille familie, men der er jo flere i familien, der har vanskeligheder og knappe ressourcer, og så giver det jo ikke nogen mening, at man går hen og anbringer i slægtspleje." (Bodil, kommune 3)

Ligeledes henviser en mindre del af de øvrige sagsbehandlere til, at der eksisterer en fælles forståelse af, at slægtsanbringelser oftere bryder sammen. Interessant er det her, at ikke alle af disse informanter har egne erfaringer med slægtspleje, men derimod tager kollegaernes holdning til sig, som var den ud fra egne erfaringer. Lise forklarer, hvor hendes opfattelse af, at slægtsplejen oftere bryder sammen stammer fra:

"(...) jeg har i hvert fald lidt eksempler, nogle erfaringer både noget jeg selv kender lidt til, men også mine kollegers sager hvor det simpelthen er blevet for svært fordi de her forældre

har haft alt for omfattende problemstillinger i deres eget liv. Og det er simpelthen for meget at rumme for de her bedsteforældre.” (Lise, Kommune 5)

Lise nævner foruden, at hun ikke selv har siddet med slægtsanbringelser. Hendes holdning til sammenbrud i slægtsplejefamilier vurderes deraf at stamme fra en kollegial forståelse, mere end fra egne erfaringer.

Selvom flere giver udtryk for, at en kollegial forståelse har betydning, påpeger en ligeså stor andel af informanterne, kollegernes forskelligheder. I sparringen fremkommer et fælles fodslag, men alligevel påpeger flere af sagsbehandlerne, at de stadigvæk er forskellige. Margrethe forklarer, at det netop er forskellighederne, der gør det svært at diskutere, og gør sparringen spændende. Stine forklarer mere konkret ift. slægtsanbringelser, at hun oplever store forskelle i holdningen hertil, hvilket i sparringen har ført til stor uenighed blandt hendes kollegaer. Hun påpeger, at det har stor betydning, hvordan man er som person:

“(…)Jeg tror også det er, hvordan man opfatter ting og... der er jo... øh, der kan jo være nogen der går mere ind for en hårdere og kontant måde at gøre tingene på, tvang og at det skal bare anbringes... Der er ikke så meget altså. Øh.. jeg tror også lidt det er, hvordan man er som person” (Stine, kommune 2)

Et par af sagsbehandlerne oplever således forskellige holdninger blandt kollegaerne, og tillægger disse forskelligheder betydning ift. den sparring og diskussion, der opstår i blandt dem. En enkelt informant pointerer da også, at det er forskelligt fra person til person, om man finder det godt eller skidt at slægtsanbringe. Det er således ikke udelukkende kollegiale forståelser, der er afgørende.

Opsummerende kan det siges at være lidt over en fjerdedel, der henviser til konkrete procedurer indenfor arbejdet med slægtsanbringelser, heraf er der i to kommuner ud af seks, en fastlagt politik og deraf nogle procedurer for arbejdsgangene. Dog henviser yderligere tre sagsbehandlere til en kommunal forståelse, der ikke er gjort eksplicit, men alligevel har betydning for det arbejde, de udfører. Det er gennem flere af informanternes udtryk tydeligt, hvordan den kommunale forståelse afføder en fælles forståelse blandt kollegaerne, indenfor den respektive kommune. Det er deraf væsentligt, om den kommunale forståelse er positiv eller negativ ift. slægtsanbringelser. En kollegial forståelse viser sig, også at have betydning

for informanterne, nogle handler ud fra en fælles forståelse, og pointerer, at denne er vigtig for at opnå ensartethed, mens andre fokuserer på forskellighed kollegaer imellem, til fordel for et sparringsselement.

Vi *skal* jo undersøge netværket, men...

Det er gennem interviewene blevet klart, at der er stor forskel på, om informanterne i deres adfærd er opsøgende i arbejdet med slægtsanbringelser, og om de tænker slægten ind som en naturlig del af arbejdet, når de skal anbringe børn.

Over halvdelen af informanterne er ikke direkte opsøgende ift. at anbringe i slægten. Flere informanter giver udtryk for, at en slægtsanbringelse sker på enten de biologiske forældres, slægtens eller barnets eget initiativ. Således indikerer dette, at det er borgerne, der har udvist en opsøgende adfærd. Blandt andre Anita, giver udtryk for, hvordan slægten selv skal byde ind og vise en interesse, for at det undersøges nærmere og en ansøgning kan udfyldes.

Få af sagsbehandlerne giver, trods deres skærpede opmærksomhed på konkrete procedurer, ikke udtryk for en opsøgende adfærd. Bente er fx velvidende om, at netværket skal afsøges så meget som muligt, men finder det svært og synes nærmest at være flov over at afsøge netværket i og med, at de ikke får vederlag for opgaven. Ydermere vurderer Bente på forhånd, om det er relevant at gå ind i yderligere arbejde med netværket, hvis hun kan se det er en problemfyldt familie. En holdning hun deler med bl.a. Stine og Doris.

"(...)Altså vi skal jo rent faktisk, altså så skal vi jo undersøge netværket, men hvis det er sådan man ved, og det ved vi jo nogle gange, at det er nogle meget socialt belastede familier (...) Især i sådan nogle mindre kommuner som dem her, hvor man, man kender mange af de her familier der er der, og vi kan desværre også se, at det er gennem generationer nogle gange at der er svære problemstillinger, jamen så øee, så gør vi ikke så vildt meget ud af det, det gør vi ikke" (Bente, Kommune 6)

Bente beskriver endvidere, hvordan hun har en følelse af, at hun ved at være opsøgende overfor slægten, presser dem ind i opgaven.

I modsætning til de fleste informanter er nogle mere opsøgende i deres arbejde. Camilla giver udtryk for en klart opsøgende adfærd i arbejdet med slægtsanbringelser, det er tydeligt, hvordan hun, som det første, tænker netværket ind.

"(...)så har jeg også tænkt jamen er der nogle omkring der kan afhjælpe den her situation (...) og der har jeg i hvert fald tit oplevet at stå at tænke (...) åhh nu kunne jeg godt lige bruge to hænder mere til at, og så lige sende en den der vej og undersøge det ikke." (Camilla, Kommune 4)

Dette antyder en opsøgende adfærd fra rådgiverens side, men det bekræfter da også en frygt, som Bente har givet udtryk for, netop at risikoen ved den opsøgende adfærd er, at slægten kan føle sig presset til opgaven.

Udover Camilla, er Ditte og Kirsten også meget opsøgende i arbejdet. De forklarer, hvordan netværket er det første, de tænker på, da det er det bedste for barnet. Kirsten forklarer, at hun ikke spørger til *om* familien kender til nogle i netværket, men i stedet spørger til *hvem* familien kender i netværket, da denne procedure sikrer, at forældrene ikke afskriver slægt, som barnet kan have en god relation til.

Doris og Stine er da også til dels opsøgende, men pointerer, hvordan de kan fravælge at kigge på slægten, hvis de på forhånd vurderer, at den ikke er en mulighed for barnet. Stine som ellers virker positiv overfor slægtsanbringelser, ser det som omsonst at skulle afsøge et netværk, som hun mener ikke kan varetage barnets behov. Hermed indikerer dette, at en sagsbehandler kan være positiv i sin holdning til fænomenet, men skeptisk i selve handlingen ift. den konkrete sag.

Det tyder altså på en forskelligartet tilgang til, om sagsbehandlerne er opsøgende og åbne overfor slægten, eller om afsøgningen skal ske på enten forældrenes, slægtens eller barnets initiativ. Det er da blevet klart, gennem interviewene, at størstedelen af sagsbehandlerne ikke er opsøgende i deres arbejde med slægtsanbringelser, enten fordi de har betænkeligheder ved det, eller fordi de på forhånd mener at kunne se, at netværket ikke er en mulighed. Fravalget synes altså at være baseret på baggrund af opfattelser eller konkret kendskab til de enkelte sager.

Jeg inddrager barnet, når jeg slægtsanbringer

Foruden forskelle i sagsbehandlingernes opsøgende adfærd overfor at anbringe børn hos slægt, er der også forskel på, hvorvidt de inddrager barnet i arbejdet med slægtsanbringelser.

Flertallet af informanterne taler om at inddrage barnet, det er dog forskelligt, hvordan og hvornår barnet inddrages. Flere anerkender, at barnet har sin egen mening, og finder det oplagt at inddrage barnet, for at tage barnets eget udsagn i betragtning. Bente pointerer dog, at det ikke er altid, at barnets ønsker kan lade sig gøre, men hun giver udtryk for, at barnet har ret til at blive hørt. Alderen spiller for nogle af informanterne en væsentlig rolle – det er vigtigt for dem, at barnet er *gammelt nok*. Jette inddrager fx først barnet fra det er 11-12 år, idet hun ikke mener, man kan byde børnene det før, da det har for store konsekvenser for barnet. Ligeledes spiller alderen en rolle for både Kirsten og Camilla.

Et par informanter henviser til lovgivningen på området, men stiller sig kritisk ift. denne. Der er langt fra lovgivning til virkelighed, og i praksis er det svært at inddrage barnet i beslutninger, der har så voldsomme konsekvenser for dets liv. Vivian siger:

”(...) Og i den forbindelse har vi børnesamtaler, og for også selv.. det er selvfølgelig ikke det vi skal ligge hele vægten på, selvom lovgivningen nogen gange ligger op til at vi skal inddrage dem rigtig rigtig meget, men det er også et voldsomt ansvar at lægge over på et barn, at skal tage beslutninger om sit eget liv... Eller det som barnet siger indirekte, at det får afgørende konsekvens for, hvad der så skal ske. Og det kan også tit være... det er jo bare et udsnit af hvordan barnet har det i det øjeblik vi snakker med dem, en time efter kan det jo være anderledes eller... øh eller dagen efter” (Vivian, kommune 3)

I forlængelse af dette forklarer Vivian, at hun ikke inddrager barnet ligeså meget, som loven tilsigter. Hun antyder dog, at barnet inddrages i de tilfælde, hvor hun vurderer det relevant. Netop denne vurdering af, hvornår det er relevant, hvornår barnet er modent nok og i stand til det, er det altovervejende fokus hos informanterne.

Fem ud af fjorten taler dog ikke om at inddrage barnet under interviewene. Det kan således siges, at det ikke ligger dem først for, og ikke fylder så meget i arbejdsgangene omkring slægtsanbringelse. Dette kan indikere en tendens til at træffe beslutninger om barnets sag på forhånd, og at inddragelse af barnet synes mindre relevant, fordi de oplever inddragelse som

lig et beslutningsansvar hos barnet. Dette beslutningsansvar er barnet, ifl. sagsbehandlerne, ikke modent nok til, og derfor fravælges det i den enkelte sag.

Der er således stor forskel på om, informanterne inddrager barnet i deres arbejde med slægtspleje. Flere forklarer, at barnet inddrages, da det ofte er bedre til at pege på nogle i netværket end forældrene. Rådgiverne påpeger dog vigtigheden af barnets alder og modenhed, som udgangspunkt for en vurdering i den enkelte sag. En tredjedel af sagsbehandlerne, har da heller ikke italesat inddragelse af barnet i arbejdet med slægten, et par af disse synes heller ikke at være opsøgende i deres adfærd, hvilket kan siges at bekræfte deres manglende fokus på slægten.

Det kan være en stor mundfuld

Hovedparten af de interviewede giver udtryk for, at de bruger flere ressourcer og har flere bekymringer ved anbringelse af et barn i slægten.

Sagsbehandlerne synes sikre, når de forklarer, at der er flere ressourcer og bekymringer forbundet med at slægtsanbringe. Bemærkelsesværdigt er det, at kun et par rådgivere giver udtryk for, at det er besværet værd.

"(...) der er rigtig rigtig meget arbejde i det fra min side og der er rigtig mange følelser i det, og der er rigtig mange konflikter i det. Men barnet får ikke nogen bedre kærlighed eller omsorg end at blive anbragt der. Så det er mine overvejelser – det er hvad der er bedst for barnet, og så må vi tage det andet med." (Stine, Kommune 2)

De resterende rådgivere påpeger kun, hvordan det er mere tidskrævende at anbringe et barn i slægten. Margrethe forklarer, hvordan der ydes rigtig meget supervision af slægtsplejeforældre, grundet de følelsesmæssige dilemmaer slægten kan komme til at stå i. I den forbindelse indikeres der ofte, at de har flere bekymringer, når de anbringer i slægten. Nogle nævner bekymringer om, hvorvidt anbringelsen kan holde, da et sammenbrud i en slægtsanbringelse lukker nogle døre og deraf har større familiemæssige konsekvenser.

(...) det man skal være opmærksom på det er jo at hvis sådan en netværkspleje den bryder sammen, så har det ofte nogle større konsekvenser med sig altså ift. barnets øvrige netværk

end hvis det er en traditionel plejefamilie, hvor man kan sige at så er barnet tilbage og så må vi finde en anden løsning. Her vil der nogle gange kunne lukkes nogle døre i familien hvis tingene er brudt sammen.” (Kirsten, kommune 4)

Det er således vigtigt for rådgiverne, at forarbejdet og godkendelsesprocessen er grundig for at eliminere nogle af disse bekymringer.

Det er tydeligt, hvordan flere informanter nærer skepsis overfor slægtsanbringelser, dels grundet et større ressourceforbrug og en større bekymringsgrad. Kun én giver udtryk for, at det er besværet værd, mens en anden forklarer, hvordan hun tror, det øgede ressourceforbrug er medvirkende til, at hendes kollegaer fravælger slægtsanbringelser i en presset hverdag, fordi det kræver en opsøgende adfærd og et større samarbejde. Der er en overvejende andel af informanterne, der hovedsageligt fokuserer på det øgede ressourceforbrug. De giver i den forbindelse ikke udtryk for, at slægtsanbringelsen har nogle andre kvaliteter, som kan opveje det øgede ressourceforbrug, og de flere bekymringer.

Opsamling

Opsummerende for dette afsnit *Brug af slægtspleje*, kan det siges at være få rådgivere, der arbejder under konkrete politikker og procedurer i arbejdet med slægtspleje. Kun i to ud af de seks kommuner synes de at have fastlagt en politik og deraf procedurer på området. Denne kommunale forståelse viser sig i nogle tilfælde at forplante sig som en fælles forståelse blandt kolleger, og det er deraf væsentligt, om den kommunale forståelse har fokus på slægtsanbringelser.

Det viser sig, at størstedelen af informanterne ikke er opsøgende i deres arbejde med slægtspleje, enten fordi de har betænkeligheder ved det, eller fordi de på forhånd har dannet sig det indtryk, at slægten ikke er en mulighed. Sagsbehandlerne begrundet her deres betænkeligheder i et øget ressourceforbrug og en øget skepsis for sammenbrud, grundet opfattelsen af større konsekvenser ved sammenbrud.

Det bliver derudover tydeligt, hvordan der også er forskel på om, informanterne inddrager barnet i deres arbejde med slægtsanbringelser. Flere forklarer, at barnet inddrages, men de

påpeger dog vigtigheden af barnets alder og modenhed. En tredjedel af informanterne italesætter ikke inddragelse af barnet i arbejdet med slægten, hvilket hænger sammen med, at disse ikke er opsøgende ift. at slægtsanbringe.

Slægtsplejefamiliens kunnen

Afsnittet *Slægtsplejefamiliens kunnen* har til formål at afdække informanternes syn på slægtsplejefamilier, hvad angår kvalitet, deres professionalisme i arbejdet som plejefamilier samt godkendelsesproceduren af familierne og betydningen heraf.

Slægtspleje er af ringere kvalitet

Flere af de interviewede sagsbehandlere har omtalt begrebet kvalitet i forbindelse med deres beskrivelser og forståelser af forskellige anbringelsestyper. De har ikke defineret, hvad dette kvalitetsbegreb konkret indeholder. Det er dog vores overbevisning, ud fra sagsbehandlernes øvrige empiriske udsagn, at der i kvalitetsbegrebet ligger en samlet vurdering af plejetypen, som vurderes ud fra faktorer som professionalisme, faglighed, rummelighed, ressourcer, støtte af barnets behov osv.

Ift. hvorvidt slægtspleje er af ringere kvalitet, når der sammenlignes med en traditionel familiepleje, er specialets informanter langt fra enige i deres vurderinger. En tredjedel udtrykker, at de mener slægtspleje er af ringere kvalitet end traditionel familiepleje, mens en anden tredjedel er uenige i dette, og mener slægtspleje er på højde med traditionel familiepleje. Sidste tredjedel har ikke udtalt sig om, hvorvidt slægtspleje er af ringere kvalitet end traditionel familiepleje.

Bente er en af de informanter, der mener, at slægtspleje er af ringere kvalitet end den traditionelle plejefamilie. Til spørgsmålet omhandlende, hvorvidt der er forskel på de ressourcer, som plejetyperne kan bidrage med, svarer hun således:

"Det er der jo tænker jeg, hvis man snakker om almindelige plejefamilier, altså de har jo (...) en lyst og en evne, de har som regel en eller anden baggrund, der gør at man tænker, at de vil kunne klare den opgave, (...) de har som regel en eller anden naturlig interesse for det, når

man søger om at blive plejefamilie, hvorimod at det familiære netværk, jamen det er der jo bare altså, og byder sig til, hvis der et barn, der lige pludselig mangler en til at tage sig af det ikke også. Så.. der kigger man ikke på, selvfølgelig kigger man på om det er godt nok der, hvor barnet kommer hen, men man kigger ikke sådan på samme måde (...)" (Bente, kommune 6)

Bente er heraf en af fem informanter, der ikke mener slægtspleje kan måle sig med traditionel familiepleje, når det kommer til kvaliteten af plejetyper. Vivian, Bodil, Anita og Margrethe er ligeledes enige med Bente. Der udtrykkes i forbindelse hermed, at de ser slægtsplejefamilier, som nogle der "bare" byder sig til, og som ikke har valgt at være plejefamilie på samme måde som de traditionelle plejefamilier.

Af de fem informanter der udtrykker, at slægtspleje som plejetype *ikke* er kvalitetsmæssigt ringere end traditionel familiepleje findes Laila. Da hun skal sammenligne de to plejetyper, siger hun følgende:

"Nej, jeg tror de skal være lige rummelige [traditionel familiepleje og slægtspleje] (...) Jeg tænker at der skal være kvalitet i anbringelsen" (Laila, kommune 4)

Laila udtrykker dermed, at hendes kendskab til og brug af slægtsplejefamilier har givet hende den opfattelse, at slægtsplejefamilier ikke bør være af ringere kvalitet end traditionelle plejefamilier. De resterende fire informanter, der ligesom Laila mener, at slægtspleje er på højde med traditionel familiepleje, udtrykker alle, at de mener slægtsplejetyper har andre kvaliteter i form af blodets bånd og relationerne end den traditionelle familiepleje, se afsnittet *familieforhold*. Disse andre kvaliteter gør, at de to plejetyper kommer på højde med hinanden, når de fem informanter skal vurdere den samlede kvalitet af plejetyperne.

En stor del af sagsbehandlerne forklarer løbende under interviewene, at den sociale arv er et problem for anbringelser af børn i slægten. De problematiserer herunder, at udsatte familier, der skal have anbragt sit barn, sjældent selv har et netværk, der kan støtte eller som er tilstrækkelig ressourcestærke, så barnet kan anbringes der. Sagsbehandlerne betragter ofte netværket som svagt, særligt hos de familier, hvor barnet er omsorgssvigtet, fordi de vurderer, at barnets forældre ligeledes har været udsat for omsorgssvigt.

"(...)Hvis det er familier, som øh, er, hvis det er familier som ikke har de store ressourcer til at have et behandlingskrævende barn eller hvis det er, hvis det tidligere, øhm, hvis det er en

misbrugsfamilie, jamen så går det jo ofte i ring, så der ikke er nogen i slægten, der kan tage vare på det her barn. Så er det jo ikke slægten man skal vælge. Man skal jo ikke kun vælge det, fordi det er slægten, vel?! (...)" (Bodil kommune 3)

Margrethe er generelt meget fokuseret på, at alle mennesker har bagage med sig fra sit liv, og dermed også nogle erfaringer. Dette betyder ifl. hende, at forældres bagage kommer fra deres egen familie, hvorfor hun som sagsbehandler er påpasselig med at slægtsanbringe.

Bente nævner flere gange under interviewet, at forældrenes problemer ikke er opstået af sig selv, men at de derimod arves igennem generationer. Bodil understreger i relation til ovenstående, at slægten kan være vanskelig at anbringe i, fordi omgivelserne omkring barnet og forældrene ofte har lignende problematiske mønstre.

Modsat ovenstående sagsbehandlere, benævner den resterende del ikke, at sociale problemer hos forældrene, nødvendigvis betyder sociale problemer i slægten. Eftersom vi på intet tidspunkt under interviewene har spurgt ind til familieforhold, relationer og mønstre i familierne, er det alligevel en væsentlig del af sagsbehandlernes forklaring på, at de er varsomme med at anbringe i slægten.

Opsummerende må siges, at informanterne langt fra er enige, når det kommer til at vurdere kvaliteten af slægtspleje som plejetype ift. den traditionelle familiepleje. Mange ser dog problematiske mønstre i familien, som kan nedsætte kvaliteten i slægtsanbringelsen.

Specifik godkendelse

Minimum en informant fra hver kommune udtaler, at mulige slægtsplejeforældre kun behøver en specifik godkendelse i deres kommune for at blive godtaget som plejefamilie. Et par sagsbehandlere udtrykker, at de ikke mener, den specifikke godkendelse nødvendigvis gør slægtsplejefamilierne dårligere, mens hovedparten af informanterne har udtalelser, der skildrer en risiko for, at den specifikke godkendelse medfører dårligere plejefamilier.

"Der er ikke så strikse krav i netværksplejeanbringelse, som i en almindelig plejefamilie, der er det jo især alderen der gør sig gældende - at der ikke må være over fyrre år imellem dem. Øh, plejemoren fx og plejebarnet, men de krav kan man godt slække lidt på, når det er

netværksplejeanbringelse... Der er man lidt mere large, fordi det er relationen det skal bygges på” (Laila, kommune 4)

Mens Laila og en anden sagsbehandler forholder sig relativt neutrale til, hvorvidt den specifikke godkendelse gør godkendelsesprocessen mere lempelig, har otte informanter udtalelser, der udtrykker, at den specifikke godkendelse medfører lempeligere krav til slægtsplejefamilierne. Jette udtaler i henhold til dette:

”Jeg synes nok eller jeg tænker, at hvis vi snakker netværkspleje, så vil vi ikke være så grundige eller, vi er lidt mere strenge, hvis vi godkender en traditionel familiepleje, der har vi lidt strengere krav, end vi ville have til netværkspleje” (Jette, kommune 1)

Ovenstående udtalelse minder om udtalelser fra seks andre informanter, der alle vidner om, at sagsbehandlerne ikke er ligeså grundige i deres godkendelse af slægtsplejefamilier, da kravene hertil er lempeligere.

Slutteligt kan siges, at størstedelen af sagsbehandlerne udtaler, at der kun kræves en specifik godkendelse for at blive godtaget som slægtsplejefamilie i deres kommune. Heri er alle kommuner repræsenteret, og denne specifikke godkendelse af slægtsplejefamilier er en generel praksis på tværs af kommunegrænser (Borger.dk 2012).

En ud af de seks kommuner synes dog at have en anden vinkel på denne procedure. Sonja forklarer, at kun ca. fire ud af fjorten slægtsplejefamilier har en specifik godkendelse, de resterende har en generel godkendelse, så de får vederlag for opgaven. Hun ser dette som en nødvendighed og udtaler herom:

”Jeg tænker hvis barnet har behov for at (...) vedkommende er hjemme, altså hvis barnet er så belastet eller har det så svært, at det har brug for at have en voksen omkring det. (...) så tænker jeg det er en nødvendighed, at de bliver aflønnet, så de kan blive fri for sit arbejde” (Sonja, kommune 5)

Hun taler i den forbindelse ikke om lempeligere krav, men at en generel godkendelse kan give slægten et større råderum, så barnets behov for støtte er i centrum.

Slægtsplejefamilier er ikke professionelle

To tredjedele af de adspurgte informanter erklærer sig enige i påstanden om, at slægtsplejefamilier ikke er professionelle i deres tilgang til arbejdet som plejefamilie, når der sammenlignes med andre plejetyper. Denne professionalisme som flere af dem mener slægtsplejefamilierne ikke besidder, skal både ses ift. forvaltningssamarbejde, børnefaglige kundskaber og ikke mindst behandlingsmæssige indsatser. Knap en tredjedel af disse udtaler dog, at de ikke nødvendigvis anser det som værende negativt, at slægtsplejefamilierne ses som ikke-professionelle.

Margrethe er en af de mange informanter, der ikke mener slægtsplejefamilier er professionelle i deres tilgang til arbejdet som plejefamilie. Stine sammenligner den traditionelle plejefamilie med slægtsplejefamilien og fortæller om den traditionelle:

"Jamen [de er] mere sikre, som også selv siger til ift. hvad de øh... Men altså de kan jo også blive usikre på ting ift. hvordan (...) men det er jo derfor vi er der, det er jo derfor de er der nede i dag og døgn til supervision osv. Det er for at ringe. Men altså, de er mere kendte i systemet, de ved mere hvad det er, altså, hvad der er påkrævet af dem. Altså hvad kan de bede om og hvad kan de ikke bede om" (Stine, kommune 2)

Hermed indikerer Stine, at slægtsplejefamilier har vanskeligere ved at kende sine rettigheder ift. at støtte barnet bedst muligt, og at den forudgående relation i princippet bør være tilstrækkelig, men ikke altid er det. Sluttelige kan siges, at en klar overvægt af specialets informanter mener, at slægtsplejefamilier ikke er professionelle i deres tilgang og arbejde med plejebørn. Fire informanter cementerer dog i forlængelse heraf, at de mener den ikke-professionelle tilgang ikke absolut er noget negativt.

Således er der sagsbehandlere, der mener den ikke-professionelle tilgang til arbejdet, som plejefamilie skal ses som værende en force for slægtsplejefamilien som plejetype.

Opsamling

Ift. sagsbehandlernes syn på slægtsplejefamiliens kunnen er informanterne langt fra enige, når de skal vurdere, hvorvidt slægtspleje er af ringere kvalitet, sammenlignet med den traditionelle plejefamilie. Fem informanter mener, at slægtspleje er af ringere kvalitet, da plejeopgaven ikke er selvvalgt, som den er hos traditionelle familieplejer. Andre fem udtrykker, at slægtspleje ikke er af ringere kvalitet end traditionel familiepleje, men at det er andre kvaliteter, i form af blodets bånd og relationens karakter, en slægtspleje kan tilbyde. De sidste fem informanter udtaler sig ikke herom.

Ift. en godkendelsesprocedure af slægtsplejefamilier udtaler to tredjedele af informanterne, at der kun kræves en specifik godkendelse for at blive slægtsplejefamilie, dette er således gældende i samtlige af de undersøgte kommuner.

Ift. slægtsplejefamiliers arbejde mener to tredjedele af informanterne, at slægtsplejefamilierne ikke er professionelle i deres arbejde. Fire informanter modificerer dog denne udtalelse ved at cementere, at dette ikke nødvendigvis er negativt.

Barnets behov

Dette afsnit har til formål at forstå sagsbehandlernes syn på barnets behov, herunder barnets problematikker og alder. Disse er faktorer, som sagsbehandlerne synes at arbejde ud fra, når det vurderes om barnet kan slægtsanbringes.

Barnets problematikker

Et gennemgående træk blandt sagsbehandlernes arbejde med slægtspleje er deres fokus på barnets problematikker, og deraf om en slægtsanbringelse vil kunne leve op til de behov, barnet har. Er barnet belastet i en sådan grad, at det er svært behandlingskrævende, har en diagnose eller er tilknytningsforstyrret, forklarer sagsbehandlerne, at en slægtsanbringelse ikke er en mulighed, da opgaven vil være for tung for biologisk familie. Der tegner sig således et billede af, at barnets belastningsgrad, og de bekymringer, der er forbundet dermed, er bestemmende for, hvorvidt slægtsanbringelse anses som værende en mulighed. Camilla udtrykker det således:

"(...) så er næste skridt at man selvfølgelig begynder at tænke, jamen er der så nogle, omkring barnet, der kan træde til og det er jo altid ud fra en overvejelse af, jamen hvad er barnets behov. Fordi nogle børn har jo så særlige behov at det slet ikke er aktuelt at tænke netværket ind som en anbringelse i hvert fald, så kan det selvfølgelig være de har en anden funktion. Men øee andre børn er mindre skadet og er derfor med ikke så mange særlige behov og kan derfor så godt være i den almindelige familie, som det jo så typisk vil være i netværket, hvis vi er heldige." (Camilla, kommune 4)

Det er børn med færre særlige behov, der kan anbringes i slægten. Camilla er ikke ene om denne holdning, faktisk mener samtlige sagsbehandlere, at det er de mindre skadede og knap så behandlingskrævende børn, der kan anbringes i slægten. De kategoriserer barnet alt efter, hvilke problematikker barnet har udadreagerende adfærd, diagnoser, tilknytningsforstyrrelse og omsorgssvigt er blandt de karakteristika, der nævnes for børn, der er for svært belastede til netværket.

I denne vurdering sætter størstedelen af sagsbehandlerne barnet i centrum og finder ikke slægtsplejen passende, hvis barnet har for særlige behov, som de ikke mener imødekommes i

en slægtspleje, mens andre sagsbehandlere sætter slægtsplejefamilien i centrum, og mener at denne har for mange omkostninger ved at have et hårdt belastet barn i pleje.

Flere af sagsbehandlerne forklarer i denne sammenhæng generelt ift. familiepleje, og herunder slægtspleje, at det kan være svært for familierne at rumme et særligt behandlingskrævende barn. I den forbindelse nævner tre andre sagsbehandlere, hvordan de oplever, at børn i dag er mere skadede på anbringelsestidspunktet, fordi de erfarer at kommunerne skal vente længere med meget indgribende indsatser, end for år tilbage. Dette medfører ifl. sagsbehandlerne selv, at slægten i færre tilfælde kan komme i betragtning som anbringelsessted, fordi de ikke er professionelle. Camilla, forestiller sig da også, at en opkvalificering af netværket i form af øget supervision, muligvis vil medføre, at netværket med tiden vil kunne rumme flere af de børn, man som minimum havde påtænkt en almindelig familiepleje.

Der er således stor enighed omkring, at de svært belastede børn ikke kan rummes i slægtspleje, da der enten er for store familiemæssige omkostninger for slægten, eller at de ikke kan indfri de behov barnet har. Flere sagsbehandlere nævner diagnoser, tilknytningsforstyrrelser og udadreagerende adfærd som karakteristika for de børn, de anser som værende for behandlingskrævende til en slægtsanbringelse.

Barnets alder

En generel tendens blandt sagsbehandlerne er at de, ligeså vel som de forholder sig til barnets problematikker, også forholder sig til barnets alder. Flere synes da også at se en sammenhæng mellem barnets alder og dets belastningsgrad. Yngre børn er, ifl. sagsbehandlingernes udtalelser, ofte mindre skadede, mens ældre børn ofte kræver mere behandling. Det er deraf de yngre børn, sagsbehandlerne vil anbringe i slægten.

Der er bred enighed blandt sagsbehandlerne omkring, at slægtsplejetypen er henvendt de mindste børn. Syv ud af fjorten sætter teenageårene omkring de 12 år som grænse for, hvornår barnet ikke længere kan slægtsanbringes. Dette med udgangspunkt i en skadestankegang, da børn i den alder ofte er for belastede til anbringelse i slægten.

"Jeg tænker (...) at det er de større børn, de børn fra fjorten til sytten, de børn vi anbringer, har tit mere glæde af at blive anbragt udenfor netværket. Dels kan det godt give, når børnene de er så store så er de tit lidt ødelagte kan man sige, så deres problematikker vil blive sværere at rumme for en almindelig familie. Så er det bedre at man bruger netværket som sådan en aflastning eller besøgsfamilie (...), men i hverdagen der har jeg den holdning, at jeg synes det er bedre at de ikke bliver anbragt i netværket." (Jette, kommune 1)

Det er således ift. børn under denne grænse, de finder slægtsplejetypen relevant. En enkelt af disse sagsbehandlere, Margrethe, finder dog slægtsplejen særlig relevant for en mellemgruppe fra barnets ottende år til teenagealderen, dette forklarer hun med, at et barn i denne alder selv har en mening om tingene.

Der tegner sig dermed et billede af, at sagsbehandlerne opererer med to aldersbestemte grupper af børn, passende til hver deres anbringelsestype. Familiepleje og slægtsanbringelse er relevant at tænke ind i forløbet, når der er tale om de yngre børn fra 0-12 år, mens der med børn i teenagealderen påtænkes institutionsplads. Denne kategorisering er groft optegnet, og flere af sagsbehandlerne sammenholder da også barnets alder og udviklingstrin, med barnets behov.

Opsamling

Opsummerende for *Barnets behov* kan det siges, at sagsbehandlerne i særlig grad vægter barnets problematikker og barnets alder. Hvad angår barnets problematikker, er den generelle indstilling blandt sagsbehandlerne, at slægtsanbringelser hovedsageligt er egnet for de mindst belastede børn. Sammenholdes dette med deres fokus på barnets alder, stemmer det også overens med antagelsen om, at slægtspleje er anvendelig ift. de yngste børn, grundet en lavere belastningsgrad blandt disse. Det er således de yngste, mindst behandlingskrævende børn sagsbehandlerne finder relevante at slægtsanbringe. De ældre børn, fra teenageårene og opefter, er pga. deres opvækstvilkår for skadede til at blive anbragt i en slægtspleje ifl. sagsbehandlerne, da behovene ikke vil kunne indfries i slægten.

Slægtsplejeforældres betydning for barnet

Kondenseringen *Slægtsplejeforældres betydning for barnet* har til formål at afdække, hvilken betydning det har for barnet at være anbragt hos medlemmer af slægten – set ud fra sagsbehandlernes perspektiv. Kondenseringen søger at forstå, hvilken social betydning slægtsplejefamiliens familiære titel har for barnet, hvilken betydning slægtsplejens tryghed har for barnet samt, at barnet kan føle sig hjemme i slægtsplejefamilien.

Slægtsplejens tryghed har betydning for barnet

En tredjedel af informanterne udtrykker, at slægtsplejefamiliens titel, det være sig mormor, morfar, moster eller onkel, har betydning for barnet. Der er dermed ti informanter, der i interviewene ikke nævner noget om, at dette aspekt kan have betydning for det anbragte barn.

Omkring betydningen af slægtsplejefamiliens titel fortæller Lise:

"Ja, altså (...) også bare følelsen for barnet af, at det kan godt være jeg ikke kan bo ved mor og far, men så kan jeg i hvert fald bo ved moster eller ja.." (Lise, kommune 5)

Ovenstående udtalelse er et udpluk fra de fem informanter, der udtrykker, at slægtsplejefamiliens familiære titel har en betydning for det anbragte barn.

Lidt over halvdelen af specialets informanter udtrykker, at de mener slægtsplejens tryghed har betydning for barnet, mens lidt under halvdelen af informanterne ikke berører dette aspekt i interviewene.

Ditte mener denne tryghed har betydning for barnet og fortsætter:

"det er jo åbenlyst hvad der taler for at det kommer i netværk. Det er jo, at det har relationerne, og at det er nogen det i forvejen kender, altså at det er noget der i forvejen er trygt for det at komme ind i" (Ditte, kommune 2)

Der er otte informanter, som udtrykker, at trygheden i slægtsplejen har en betydning for det anbragte barn. Syv informanter har således ikke udtalelser, der lægger vægt på, at slægtsplejen har en særlig tryghed for barnet.

Barnet føler sig hjemme i en slægtsplejefamilie

Ni ud af de fjorten informanter indikerer, at det anbragte barn føler sig mere hjemme i en slægtsplejefamilie, når der sammenlignes med andre anbringelsestyper. Sagsbehandlerne fortæller, at de mener børn anbragt hos slægten i højere grad føler sig valgt til og inkluderet i familien, end børn anbragt i traditionel plejefamilie, da barnet oplever en anden omsorg i slægten end det mere behandlingsorienterede fokus i den traditionelle plejefamilie. Ligeledes fortæller flere af sagsbehandlerne, at de mener børn anbragt i slægten, har en større og mere kontinuerlig tilknytning til dets øvrige familie, hvilket er af stor betydning for det anbragte barn.

Sonja udtaler omkring slægtspleje som anbringelsesform:

"Fordelen er jo nok, at barnet nok føler de er en større del af familien stadigvæk, end de vil være hvis det var en almindelig plejefamilie, der er det jo ikke biologisk (...) Og det tror jeg mange børn tænker lidt over, også når de bliver større, vi er jo ikke en af Jer, og der tror jeg slægtsplejefamilier det er anderledes, der er det jo biologisk. Så det tænker jeg helt klart er en fordel" (Sonja, kommune 5)

Da vi spørger Laila, hvordan hun vurderer slægtspleje som anbringelsestype, svarer hun følgende:

"Jamen, jeg vurderer at det er rigtig godt for barnet. Det er godt for barnet at blive anbragt hos nogle nære familiemedlemmer som barnet kender. Netop fordi der er et særligt bånd.. af tilhørssammenhæng, æh -hørighed (...) fordi barnet føler sig hjemme der, frem for børn som er ude i en traditionel plejefamilie" (Laila, kommune 4)

Sonja og Laila er således to af de informanter, der tillægger det at være anbragt i slægten særlige muligheder for, at barnet kan føle sig hjemme på trods af at være anbragt udenfor hjemmet. Samlet set har over halvdelen af informanterne udtalelser, der cementerer, at det anbragte barn kan føle sig hjemme i en slægtsplejefamilie sammenlignet med traditionel plejefamilie.

Opsamling

Hvis der ses på kondenseringerne enkeltvis, er der omkring en tredjedel af informanterne, der udtrykker, at slægtsplejefamiliens familiære titel har en betydning for det anbragte barn. Omkring halvdelen af sagsbehandlerne forklarer, at en slægtsplejens tryghed har en betydning for det anbragte barn, mens over halvdelen af informanterne udtrykker, at barnet kan føle sig hjemme i en slægtsplejefamilie.

Samlet set giver tretten ud af de fjorten informanter udtryk for holdninger, der understøtter mindst én af de tre ovenfor gennemgåede kondenseringer. Deraf har næsten samtlige informanter på et tidspunkt i interviewet udtrykt, at de mener slægtsplejeforældre har en særlig betydning for det anbragte barn, det være sig i form af deres titel, den tryghed de repræsenterer, eller at det anbragte barn kan føle sig hjemme i en slægtsplejefamilie.

Familieforhold

I det følgende vil vi beskrive sammenhænge og mønstre i sagsbehandlingernes vægtlægning af relationen mellem de forskellige parter – barn, slægt, forældre og sagsbehandler. Familieforholdene synes at være en væsentlig faktor i sagsbehandlingernes vurdering af slægtspleje som en mulig foranstaltning for barnet, hvoraf relationerne står i centrum.

Relationen mellem slægtsplejeforældre og barn

Igennem interviewene fremstår det tydeligt, at sagsbehandlerne ser fordele i slægtsanbringelser, fordi barnet har en relation til den familie, som det kommer til. Informanterne er dog forskellige i deres meninger om, hvorvidt relationen er tilstrækkelig for at sikre barnet en positiv anbringelse.

Informanterne er alle enige om, at den største fordel ved slægtsanbringelser er, at barnet har en relation til de personer, det anbringes hos. Barnet kan føle sig som en del af denne familie og det er trygt at være omgivet af mennesker, der har en oprigtig kærlighed til barnet. Stine siger herom:

"de skal have kærligheden, viljen og omsorgen til at gå ind i det her, mere end de skal have noget fagligt ballast, og mere end at der skal stå to biler i indkørslen" (Stine, Kommune 2)

Relationen vægter i Stines udtalelse mere, end at der er særlige kompetencer eller ressourcer i slægtsplejefamilien. Bente forklarer i forlængelse af Stine, at det er relationen, der skal være bærende for anbringelsen i slægten, og at der derfor ses mere lempeligt på slægtens ressourcer end ved traditionelle plejefamilier.

Det er dog individuelt, hvorvidt informanterne mener, at barnet skal have en forudgående relation til den mulige slægtsplejefamilie. Kirsten cementerer, ligesom Doris også gør det, at slægtens relation til barnet vægter mest i slægtsanbringelser:

"Selvom der er en god relation mellem forældrene og den familie som potentiel netværksplejefamilie, det betyder ikke, at jeg kan gå ind og forsvare at støtte op om en anbringelse der, det er relationen til barnet det handler om" (Kirsten, Kommune 4)

De andre informanter mener i opposition hertil, at der ikke nødvendigvis skal være en forudgående relation mellem barn og slægtsplejefamilie. Anita og Stine forklarer, at de gerne anbringer spædbørn hos slægt, fordi barnets læring om tilknytning til nære omsorgspersoner opstår i barnets første leveår, og derfor kan en slægtsanbringelse imødekomme eventuelle følelsesmæssige konflikter.

Opsummerende viser det sig således, at samtlige sagsbehandlere vægter relationen højt i en slægtsanbringelse – relationen er netop katalysator for at overveje anbringelse af barnet i slægten.

En oprigtig kærlighed

Flere af sagsbehandlerne berører en kærlighed i relationen mellem slægtsplejeforældre og det anbragte barn, som en væsentlig faktor for at anbringe i slægten, og betegner denne kærlighed som "oprigtig". Informanterne gør klart, at denne oprigtighed er et betydeligt element for barnet, som sjældent forekommer eller opstår i andre anbringelsesformer.

Laila forklarer, at barnet føler sig hjemme, når det er anbragt i slægten, fordi barnet her har en plads i familien, det føler sig oprigtigt holdt af. Stine bekræfter Lailas iagttagelse og er generelt meget optaget af den ubetingede kærlighed, som slægten kan give barnet, hun siger:

"Barnet får ikke nogen bedre kærlighed eller omsorg end at blive anbragt der. (...) Hvis der er den smule i netværket, som der skal være, som vi alle sammen synes der SKAL være i en familie, ikke... så kan barnet ikke få det bedre. Der er ikke nogen der vil elske det bedre" (Stine, Kommune 2)

Hermed synes det ikke blot at være relationen mellem barn og slægt, der har betydning for informanternes vurdering af slægtsanbringelser, kærligheden, som relationen indebærer, er af endnu større betydning, fordi den giver barnet et tilhørsforhold. Det anses ikke som en påtvungen kærlighed som fx ved traditionelle plejefamilier, men derimod en ægte, frivillig kærlighed og omsorg for barnet, baseret på kendskab, traditioner og "det naturlige" i forholdet.

Relationen er ikke altid nok

Samtlige informanter fortæller positivt om relationens fordele. De er dog også enige om, at relationen ikke er altid tilstrækkelig for, at barnet kan anbringes i slægten – forskelligt er dog, i hvor høj grad de vægter det, og hvorvidt det har indflydelse på sagsbehandlernes endelige vurderinger af, hvorvidt de vil benytte en slægtsanbringelse. Relationen er ikke nok, slægten skal også kunne se og støtte barnets særlige behov, og det kan de ifl. nogle af informanterne ikke:

"(...) det kan være lidt sværere med netværkspleje tænker jeg. Fordi de mere synes jamen barnet bor jo her fordi det er naturligt, men det vil ofte stadigvæk være et barn med nogle særlige behov som har brug for noget særligt, og det kan være svært at se hvis man er bedstemor" (Lise, Kommune 5)

Særligt Vivian, Doris, Lise og Margrethe er nogle af de informanter, der ikke blot stiller sig tilfreds med en relation mellem barn og slægt. Margrethe forklarer, at hun hellere vil bruge slægten som aflastning, end som anbringelsesmulighed. Der tegner sig et billede af, at størstedelen af informanterne ikke mener, at en god relation mellem barn og slægt er

tilstrækkelig, da de ofte nævner og fremhæver andre faktorer, der tilsyneladende betyder mere end den gode relation. Dette er faktorer, der knytter sig til slægten som fx alder, værdier, levevis, manglende evne til samarbejde med forvaltningen samt evnen til at støtte barnets behov tilstrækkeligt. Dette underbygges af Bodil, der fortæller:

"De [bedsteforældrene] vil ikke kunne have dem døgnet rundt (...), fordi at bedsteforældre har jo mange gange en alder, hvor det bare er rigtig hårdt at have en 3 årig, et 3 årigt barn (...) og det tror jeg også mange gange er årsagen til at det ikke er slægten der bliver brugt... fordi der er den aldersforskel "(Bodil, Kommune 3)

Således er alle informanterne enige om, at barnet kan stå i midten af et konfliktfyldt morads af relationer, hvilket problematiserer en slægtsanbringelse – individuelt er dog, hvorvidt dette har konsekvenser for deres vurdering af slægtsanbringelser som mulige eller ej.

Relation mellem slægtsplejeforældre og biologiske forældre

Der ses to gennemgående forståelser af relationen mellem slægtsplejeforældre og biologiske forældre, når sagsbehandlerne overvejer at anbringe børn i slægten. Størstedelen af sagsbehandlerne vurderer, at relationen mellem biologiske forældre og slægtsplejeforældre kan forhindre en vellykket anbringelse, mens en mindre del til trods for disse konflikter, stadig finder slægtspleje mulig, fordi det er det bedste for barnet.

Relationen mellem de voksne og konflikterne mellem dem

Doris forklarer, at problemer i slægten, kan veje tungere i vurderingen end den gode relation mellem barn og slægt. Interne problemer mellem forældre og slægt kommer ofte af, at forældrene føler sig mindreværdige, fordi nogle i slægten magter forældreopgaven bedre.

"Der kan opstå mange følelsesmæssige konflikter mellem forældrene og bedsteforældrene, fordi bedsteforældrene, de vil jo stadigvæk skulle være forældre for barnets forældre og ligesom hjælpe dem med de problematikker de måske har i livet, og det kan være rigtig vanskeligt tænker jeg, fordi deres opgave er jo at tage vare på barnet og sikre barnets tarv og så bliver det nogen gange et valg de må tage og sige nu må jeg koncentrere mig om barnet"
(Lise, Kommune 5)

Informanterne er generelt enige om, at der skal tages særlige hensyn ved slægtspleje. De biologiske forældres følelser skal vægtes højt, og der skal tages hensyn til disse, når der anbringes.

Bodil mener ikke, at relationen mellem barn og slægt har størst betydning for en vellykket anbringelse, men derimod at de voksnes relationer til hinanden betyder mere. Margrethe forklarer ligeledes, at hvis blot der er en god relation de voksne imellem, bliver det også en vellykket anbringelse for barnet.

En stor del af sagsbehandlerne beretter som nævnt, at en konfliktfyldt relation mellem slægt og barnets biologiske forældre kan være en hindring for, at slægtsanbringelsen kan være vellykket. Der opstår ofte konflikter imellem slægten og forældrene, hvilket de ser som negativt for barnet. Dette kan ved enkelte af sagsbehandlerne medføre, at de fravælger slægtsanbringelser:

"Og der er rigtig tit, synes jeg, samarbejdsvanskeligheder mellem plejefamilie og biologisk familie. Så man skal bruge uendelig lang tid, som jo i bund og grund handler om familie-fniller-fnaller eller sådan noget jeg overhovedet ikke gider at blande mig i. Så derfor er min indgangsvinkel, og det er rigtig rigtig skidt" (Doris, Kommune 6)

Der er altså forskel på, hvorvidt informanterne ser relationerne som positive for barnet eller ej. I forrige afsnit beskrev vi, hvordan det at være en del af en slægtsplejefamilie kan betragtes som positivt, fordi det giver barnet et tilhørsforhold og en følelse af oprigtighed i den omsorg, det modtager. Det samme tilhørsforhold kan ifl. ovenstående forklaringer dog også være den faktor, der vanskeliggør og forhindrer en positiv anbringelse.

Anbringer alligevel

Alle informanter synes enige om, at konflikter i højere grad opstår ved slægtsanbringelser end ved andre anbringelsesformer. Det er dog ikke alle informanter, der undlader at anbringe børn i slægten på baggrund af risikoen for konflikter.

Jette forklarer, at hun slægtsanbringer, selvom det kan skabe problemer internt i familien. Hun mener, at en slægtsanbringelse er det bedste, der kan ske for barnet grundet

oprigtigheden og følelsen af at høre til. Kirsten forklarer endvidere, at en dårlig relation mellem forældre og slægt ikke er en hindring for slægtspleje. Hun mener dog ikke, at man skal undlade indblanding i konflikten, da en grundig gennemgang og løbende kontakt med familien, kan imødekomme eventuelle problematikker.

Hermed er der kun en fjerdedel af sagsbehandlere, der ikke lader konflikter mellem forældre og slægt være dominerende i vurderingen af om barnet skal slægtsanbringes – de er dog alle enige om, at interne stridigheder skal undersøges for at imødekomme yderligere problemer.

Sagsbehandlere og slægtsplejeforældre

En stor del af de ti informanter, som fokuserer på konflikterne i en slægtsanbringelse, fortæller, at det kan være meget vanskeligt at samarbejde med slægten om barnet. De oplever, at de er mindre professionelle, og ofte har svært ved at se barnets behov. De forklarer bl.a. om samarbejdsvanskelighederne med slægtsplejeforældrene:

"De [slægtsplejeforældrene] er imod kommunen, fordi de føler sig svigtet af kommunen fra tidligere eller har nogle fordomme om kommunen, og vil ikke være en del af det, og det kan nogle gange give nogle samarbejdsproblemer, også fordi de jo så bliver... så det er svært for dem at holde den der professionelle distance og den professionelle tilgang til barnet, æh, så derfor så er det ikke så mange vi sådan kan se at netværket det er det helt optimale"
(Margrethe, Kommune 3)

Doris er på samme måde enig i, at slægten kan være problematisk at samarbejde med, fordi de kan skjule betydningsfulde detaljer for at skåne forældrene eller sig selv. Dette kan i enkelte situationer få Doris til at afholde sig fra at slægtsanbringe. Sonja forklarer, at hun grundigt orienterer og forklarer slægten om, at de bliver en offentlig familie, hvilket betyder, at de skal forvente et tæt samarbejde med kommunen om barnet – anbringelse er ikke det samme, som at barnet passes af slægten, det handler om at give barnet et bedre liv ud fra forvaltningens normer.

Hermed står det klart, at samarbejdet med slægtsplejefamilien er en væsentlig del af anbringelsen. Dette samarbejde er ifl. halvdelen af informanterne vigtigt for, at anbringelsen bliver positiv – et problematisk samarbejde kan sågar afholde dem fra at slægtsanbringe.

Opsamling

Samtlige sagsbehandlere er optaget af relationen mellem slægt, barn og biologiske forældre. Halvdelen forholder sig til, om der skal være en forudgående relation til barnet eller ej. Herunder mener den ene halvdel, at der skal være en forudgående relation mellem barn og slægt forud for anbringelsen, hvorimod den anden halvdel af informanterne mener, at barnet kan anbringes hos slægten, selvom der ikke er en forudgående relation. Relationen er ifl. sagsbehandlerne betydningsfuld, fordi slægten kan støtte op om barnets historie, og derfor oplever et tilhørsforhold, en oprigtighed i omsorg. Samtlige sagsbehandlere fortæller, at slægtsanbringelser kræver et langt større arbejde fra deres side grundet konflikter, samarbejdsvanskeligheder og brudte relationer. De er dog uenige om, i hvor høj grad problemerne er afgørende for deres valg eller fravalg af slægtspleje som anbringelsesmulighed – fire sagsbehandlere ser ikke den større mængde konflikter i en slægtsanbringelse som en hindring, hvorimod de resterende ofte finder det for problematisk for barnet, men også dem selv, idet der bruges for mange ressourcer på at løse konflikter mellem forældre og slægt.

Den grundlæggende holdning til slægtsanbringelser

Følgende analyse har til formål at forstå mønstre i sagsbehandlerne påvirkning af udefrakommende faktorer, igennem hvilke sagsbehandlerne forklarer forståelsen af fænomenet.

Uddannelse og forskning

Enkelte sagsbehandlere forklarer, hvordan uddannelsestype og hvor længe de har været uddannede har betydning for, om de slægtsanbringer eller ej. Stine forklarer, at hun som nyuddannet synes at være mere positiv over slægtsanbringelser end sine kolleger, og at hendes viden om slægtsanbringelser, fra bl.a. svensk forskning, ligeledes er betydningsfuld:

"Men jeg tænker (...) ved at være nyuddannet, så tror jeg du har et meget mere åbent sind, åbent blik og har lyst til at... altså jeg tænker at når du har siddet her i tyve år, ik' også... det er i hvert fald vigtigt hele tiden at få noget nyt input" (Stine, Kommune 2)

Jette bruger, ligesom Stine, sin uddannelse og forskningsviden, når hun anbringer. Da der spørges ind til, hvad denne viden kommer af, svarer hun:

"Jeg bruger dem [uddannelserne] jo hele tiden. Jeg bruger dem i mit arbejde, altså de ligger jo på rygraden et eller andet sted, altså til forskel fra andre socialrådgivere. Jeg synes egentlig det er rigtig godt for socialrådgivere, at de bliver uddannede mere, end de måske gør i dag" (Jette, Kommune 1)

Stine og Ditte forklarer, at de kolleger, der har været uddannet længe, er mindre villige til at slægtsanbringe og gøre brug af ny viden fra forskningen. Dette billede stemmer overens med Doris, der har været uddannet i mange år. Doris er mere skeptisk overfor slægtsanbringelser og henviser til forskningen på en anden måde end eksempelvis Stine. Der er dog ikke belæg for at udtale sig nærmere om dette, da en stor del af vores informanter kun har været uddannet og arbejdet som sagsbehandler i få år. Hermed vil det hovedsageligt være sagsbehandlerne forståelser og få erfaringer, der danner basis for deres fortællinger. Vivian forklarer, at hun på trods af viden om gode forskningsresultater for barnet, finder det vanskeligt.

"(...) men igen kan man heller ikke, nu kan jeg ikke huske, hvem er det, der for nylig, har udtalt sig om det (...) jeg kan ikke huske, om det var vores kære socialminister, der mente at alle, de skulle bare anbringes i netværket, og jeg tænker det kan man bare ikke (...) fordi jeg tænker, for det første er der ikke bare altid nogle. Til trods for at forskning viser, jamen det er også nogle af de anbringelser der fungerer bedst, og også har den bedste effekt når barnet er voksent, så er det dem" (Vivian, Kommune 3)

Stine inddrager sin viden om slægtsanbringelser i det daglige arbejde, hvor hun trækker meget på forskning fra Sverige, hun udtaler:

"Og der tænker jeg da familie. Men det er jo klart, det er jo også ift. hvad vi besluttede os for, hvad vores bachelor skulle handle om, for vi kunne jo se, især ift. udlandet – Sverige, som bruger meget netværksanbringelser, at det har sine fordele. Og der tænker jeg da, at fordelene

der er for barnet, de må jo så opveje alle de ulemper der er ik' også. For der er mange ulemper ved det, det er der ingen tvivl om". (Stine, Kommune2)

Stine erkender således, at mange af de ulemper, som også Vivian taler om, overskygges af det kendskab hun har til den forskningsbaserede viden omkring, at det er bedst for barnet at være anbragt hos slægten, hvor relationer, tilknytning og udvikling synes at være stærkere.

Doris er også orienteret i forskningen på området, og henviser til Sveriges succes med slægtsanbringelser, trods dette finder Doris slægtsanbringelser problematiske, og bruger, ligesom Vivian ikke forskningen som beslutningsgrundlag for at anbringe børn i slægten.

Således tegner der sig et billede af, at der er forskelle på, hvordan de anvender og tillægger forskning og uddannelse betydning. Enkelte sagsbehandlere finder sjældent anbringelsesformen relevant for deres brugergruppe, da der sjældent er et relevant netværk. Modsat disse informanter, taler en anden mindre gruppe om, at forskningen fra Sverige kan bruges positivt i det danske sociale arbejde. De henviser flere gange til de gode resultater med at slægtsanbringe i Sverige, og mener at Danmark skal gøre lige så, da det ifl. disse informanter er det bedste for barnet.

Loven

Der er stor forskel på, hvorvidt informanterne inddrager servicelovens forskrifter om at afsøge netværket først. Stine fortæller, at det er et positivt tiltag for arbejdet, da hun mener, at andre rådgivere vil tænke det mere ind som en anbringelsesmulighed. Vivian vurderer derimod, at det ikke gør en forskel for arbejdet, om det står i loven eller ej. Hun forklarer, at det altid vil være en vurderingssag, og at det kan være meget vanskeligt at gøre brug af netværket, fordi sager kommer til sagsbehandleren meget sent i forløbet, hvor slægten allerede har forsøgt med hjælp uden held. Hun understreger i relation hertil, at loven herom har udmærkede intentioner, men at det er vanskeligt at anbringe i slægten, når der ikke er et relevant netværk. Dermed indikerer hun, at loven ikke altid er realistisk ift. praksis, men at hun er bevidst om denne i sit arbejde. Camilla mener, at forskningsresultaterne og lovens inddragelse af slægten er positivt, fordi hun selv erfarer, at den bedste tilknytning opstår i denne relation. Hermed bruger hun lov og forskning anderledes end eksempelvis Vivian.

Det er således et fåtal af sagsbehandlerne, der nævner loven, som anbringelsesgrundlag i slægten. En af sagsbehandlerne er sågar uenig i lovens fokus herpå, og mener ikke, at man kan opstille disse kriterier. De få andre informanter der taler herom, bruger det dog aktivt, når de overvejer anbringelsestype – de mener, at lovens fokus er godt for barnet.

Erfaringer med slægtsanbringelser

Sagsbehandlerne har generelt forskellige oplevelser af deres erfaringer med at slægtsanbringe, fælles er dog, at samtlige sagsbehandlere, trods deres holdning, betragter det som sjældent, at slægten bliver plejefamilie. Det ses tydeligvis, at sagsbehandlerne bruger deres erfaringer, når de vurderer, hvorvidt de finder det relevant at anbringe et barn i slægten eller ej. Dette er indikeret ud fra deres måde at argumentere for valg eller fravalg af slægtsanbringelser, samt hvordan de løbende i interviewet fortæller om deres brug af slægtsanbringelser, ved at anvende eksempler fra tidligere sager som argumentation. Samtlige sagsbehandlere eksemplificerer deres forståelser, hvilket giver et billede af, at erfaringer fra arbejdet har en betydningsfuld rolle, når de vurderer slægtsanbringelser som relevante.

"jeg har lige haft, i starten af den her måned, der har jeg haft en mor-barn på øh.... Ja på mor-barn hjem ik' også, og der er jeg inde og undersøge netværket igen, og der tror jeg hun skal til mormoren og morfar. Ik' også. Så det er ikke... jeg ved godt at det giver lige så meget arbejde igen, men det har ikke skræmt mig, vel? Jeg vil stadigvæk gøre det" (Stine, Kommune 2)

Stine forklarer, at hun på trods af erfaringer med problemer i slægtsanbringelser alligevel betragter det som værende den bedste løsning for barnet, fordi hun erfarer, at barnet er omgivet af personer, som det har en tilknytning til. Stine erfarer både negative og positive elementer i en slægtsanbringelse, men flere erfaringer med at placere barnet hos slægten viser i sidste ende at være positivt for barnets udvikling.

Camilla har ligesom Stine, gode erfaringer med at slægtsanbringe. Camilla mener, at de tiltagende erfaringer med slægtsanbringelser i kommunen kan vendes til at uddanne og supervisere slægtsplejefamilier, til at kunne påtage sig opgaven som plejefamilie. Hun mener, at dette vil skabe flere slægtsanbringelser, fordi hendes erfaringer er, at slægten ofte ikke er

tilstrækkeligt udrustet til at varetage opgaven. Hun har få erfaringer med at anbringe i slægten, og kommer med et eksempel på en dårlig historie og flere positive. De positive erfaringer opvejer de negative hos Camilla, hvilket ses ved, at hun mener, man skal fortsætte med at anbringe i slægten, fordi hun ser positive resultater for barnet. Hermed bliver de negative erfaringer skubbet i baggrunden.

I modsætning til ovenstående har størstedelen af informanterne ringe erfaringer med at slægtsanbringe. Deres baggrunde for at være påpasselige med anbringelsestypen er, at der ofte er sammenbrud, og at det kan være vanskeligt at samarbejde. Således anvender de negative erfaringer som beslutningsgrundlag.

Ditte fra kommune 2 har selv positive erfaringer med at slægtsanbringe og forklarer, at barnet ikke kan blive mere elsket end hos slægten. Doris understreger, at hun igennem mange år, har tilegnet sig utilfredsstillende erfaringer med at slægtsanbringe, og at det kan resultere i, at hun ikke afsøger netværket. Hun forklarer:

"Jeg kan godt fravælge at kigge på noget netværk, fordi jeg tænker, jamen det her, det kommer ikke til at køre (...) Altså jeg kan godt nogle gange få "aah pis det er en netværksanbringelse, det gider jeg bare ikke", men det handler også ligeså meget om mig, der bliver røv træt af det, men jeg synes også, jeg har også nogle eksempler fra kommune X, hvor jeg har arbejdet henne før, hvor det bare går i smadder og så synes jeg børnene betaler en høj pris ikke" (Doris, Kommune 6)

Hermed er det tydeligt, at Doris' erfaringer og historier med at slægtsanbringe, spiller ind i hendes syn på og brug af slægtspleje. Hun forklarer dog også i interviewet, at hun ikke udelukker slægtsanbringelser, og at hun dermed har børn anbragt i slægten, fordi det har været den bedste løsning for barnet. Dette indikerer, at hun også har positive erfaringer hermed, men at de negative erfaringer bliver styrende for hendes arbejde med slægtsanbringelser. Doris er ikke et enestående tilfælde, eftersom seks andre sagsbehandlere ligeledes bruger de negative erfaringer med slægtsanbringelser.

Således kan vi opsummerende sige, at informanterne har få erfaringer med at slægtsanbringe og at disse erfaringer er både positive og negative. De negative erfaringer bliver af et par af sagsbehandlerne overskygget af de positive, hvorfor disse ikke har indflydelse på deres

holdning til at anbringe i slægten. Størstedelen af informanterne lader dog deres negative erfaringer være styrende for deres holdning til slægtsanbringelser. Når de taler om denne anbringelsesform, henviser de ofte til egne og andres historier, hvor det ikke er gået godt.

Opsamling

Den grundlæggende holdning synes at være præget af sagsbehandlernes brug af og viden om forskning. De sagsbehandlere, der er mest positive overfor slægtsanbringelser, har meget viden om emnet fra forskningen igennem deres uddannelse. Interessant er dog, at et par sagsbehandlere ligeledes er vidende om forskning på området, men ikke vælger at gøre brug heraf, da de har andre erfaringer. Disse erfaringer viser sig for hovedparten af informanterne at være negative. De oplever sammenbrud, konflikter og lignende, som får dem til at afholde sig fra at slægtsanbringe. De få sagsbehandlere, der er yderst positive overfor anbringelsesformen har ligeledes negative erfaringer, men lader de positive overskygge de negative. En mindre del af sagsbehandlerne forholder sig til, at det kan være vanskeligt at anbringe i slægten, fordi negative mønstre ses i hele familien. Hermed er der mange forhold, der spiller ind på sagsbehandlernes holdning til slægtsanbringelser.

Delkonklusion af den fænomenologiske analyse

Formålet med specialets fænomenologiske analyse, med udgangspunkt i en fænomenologisk meningskondensering, har været at kortlægge sagsbehandlernes forståelser af fænomenet slægtsanbringelser. Dette med udgangspunkt i gennemgående sammenhænge og mønstre i sagsbehandlernes forståelser; *Brug af slægtspleje*, *Slægtsplejefamiliens kunnen*, *Barnets behov*, *Slægtsplejeforældres betydning for barnet*, *Familieforhold* og *Den grundlæggende holdning til slægtsanbringelser*.

Analysen fandt under emnet *Brug af slægtspleje*, at kun en fjerdedel af sagsbehandlerne giver udtryk for, at de arbejder under konkrete kommunale retningslinjer, når de skal overveje

slægtsanbringelser som anbringelsestype. To ud af de seks kommuner synes at have fastlagt nogle eksplicitte retningslinjer for arbejdsgangene med slægtsanbringelse. Sagsbehandlerne fra en tredje kommune, synes desuden at referere til en kommunal forståelse, der ikke er gjort eksplicit. Det er således halvdelen af de deltagende kommuner, der på den ene eller den anden vis, synes at have opsat nogle rammer for arbejdet med slægtsanbringelser.

Analysen af Brug af slægtspleje viste ydermere, at sagsbehandlerne forbinder slægtsanbringelser med merarbejde. Flertallet af sagsbehandlerne udtrykker, at de bruger flere ressourcer og har flere bekymringer ved en anbringelse i slægten. Det er her især supervision af slægtsplejefamilien, og bekymringer omkring større konsekvenser ved et evt. sammenbrud, der fylder. Kun et par sagsbehandlere påpeger i den forbindelse, at det er "besværet" værd, mens de resterende fokuserer mere på det tidskrævende aspekt. Bemærkelsesværdigt er det i den forbindelse, at analysen af *Slægtsplejefamiliens kunnen* cementerer, hvordan lidt over halvdelen af sagsbehandlerne stiller mere lempelige krav i godkendelsesproceduren af en slægtsplejefamilie. To tredjedele af sagsbehandlerne forklarer, at slægtsplejeforældre blot behøver en specifik godkendelse til det enkelte barn. De forklarer, hvordan de er mere large i godkendelsen, og en sagsbehandler siger helt konkret, at de ikke er så grundige, som når de godkender en traditionel familiepleje. Samtidig udtrykker sagsbehandlerne således på den ene side deres brug af flere ressourcer ved anbringelse i slægten, samtidig med at de forklarer, at der er en mere lempelig og mindre grundig tilgang til fænomenet. Disse to forståelser af fænomenet synes at kollidere, hvilket indikerer en sagsbehandler, der ikke har et ensartet syn på slægtsanbringelser.

Analysen af *Familieforhold* fastslår, hvordan alle sagsbehandlere er enige om, at fordelene ved en slægtspleje er, at barnet har en relation til de personer, det anbringes hos. Relationen har for sagsbehandlerne betydning, da slægten kender til og kan støtte op om familiens historie, og ydermere oplever barnet et tilhørsforhold og en oprigtig omsorg. Dette uddybes i analysen af *Slægtsplejeforældres betydning for barnet*, hvor det tydeliggøres, at samtlige sagsbehandlere på et eller andet tidspunkt i interviewet, har udtrykt, at slægtsplejeforældrene har betydning for barnet. Det er således tydeligt, hvordan relationen er i centrum i arbejdet med slægtsanbringelser. I analysen af *Familieforhold*, fremgår det dog, hvordan en stor del af sagsbehandlerne mener relationen mellem barnets biologiske forældre og slægten er en hindring for en vellykket slægtsanbringelse. Dette, grundet konflikter mellem

de voksne, hvilket anses som værende negativt for barnet. Det er heraf interessant, at den positive og grundlæggende relation, også kan udgøre en faktor, der vanskeliggør og forhindrer en vellykket slægtsanbringelse.

I analysen af *Barnets behov* gør det sig gældende, at barnets problematikker og deraf dets belastningsgrad er bestemmende for, om slægtsanbringelse er en mulig foranstaltning. Alle sagsbehandlere er enige om, at svært belastede børn i form af tilknytningsforstyrrelser, diagnoser og udadreagerende adfærd ikke kan anbringes i slægten. Barnets alder har i den forbindelse også betydning. Der er bred enighed om, at slægtsanbringelser er henvendt til systemets mindste børn, da problematikkerne er for vanskelige, hvis barnet er omkring teenage-alderen. I disse tilfælde foretages således en kausalslutning mellem barnets belastningsgrad og dets alder.

Afslutningsvist i den fænomenologiske meningskondensering, er udarbejdet en analyse af *Den grundlæggende holdning til slægtsanbringelser*. Herunder spiller uddannelse og forskning en rolle for, om sagsbehandlerne har interesse i og hvordan de forholder sig til at anvende slægten som en anbringelsesmulighed. Enkelte refererer til forskningen, som noget de er uenige i, mens andre bruger forskning om slægtspleje som et positivt argument til at slægtsanbringe. Dette indikerer, at forskningen anvendes holdningsbaseret ift. slægtens ressourcer. Derudover fremkom et mønster om, at de der refererer til forskningen og uddannelsen som afgørende for deres syn, også anvender servicelovens forskrifter aktivt i deres arbejde. Det er paradoksalt at samtlige sagsbehandlere, uanset om de er positive eller negative, finder det sjældent, at netværket kan anvendes. Analysen finder, at det er sagsbehandlernes erfaringer, der kan begrunde dette forhold.

Kapitel 6

Sagsbehandlers forståelse af slægtspleje – en typologi

Den fænomenologiske analyse har gjort det oplagt at opstille forskellige typer af sagsbehandlere, da der er fremkommet forskellige forståelser af fænomenet. Disse typer af sagsbehandlere har til formål at udtrykke forskellige holdninger, handlinger og brug af viden. Typologien med de indeholdende typer er udelukkende analytiske typer, hvilket betyder, at de *ikke* i deres rene idealtypiske form eksisterer. Med dette menes, at den enkelte type ikke skal forstås som et eksempel på én af de interviewede sagsbehandlere, men derimod som karakteristiske træk ved flere sagsbehandlere med lignende forståelser. Empirien som ligger til grund for typologien forekommer i kondenseringen langt mere nuanceret, end den fremstår i analysen af typologien – her kan der blot henvises til Schutz' forståelse af en typologi, hvor 2. ordenskonstruktionens mål er at finde *typer* af mønstre. Dermed er det ikke enkeltpersoners nuancerede forståelser der ønskes, men et typeuddrag af de samlede forståelser. Typerne er altså opstillet med det formål at opnå en tydelig abstraktion, samt en fyldestgørende og spændende analyse ud fra de empiriske fund. Typologien er hermed en 1. ordenskonstruktion, da denne er udledt empirisk af den fænomenologiske meningskondensering. Typologien vil dog blive analyseret med brug af relevant teori til at underbygge mønstre og sammenhænge, hvorfor 2. ordenskonstruktionen opstår.

Den fænomenologiske meningskondensering har bidraget med empiri, hvori tre typer er fremkommet. De tre typer placerer sig i et kontinuum fra en optimistisk forståelse af slægtsanbringelser til en mere skeptisk forståelse, dette kontinuum kan også relateres til forskningens mange facetter af fænomenet, hvor der ikke er ét klart billede af om slægtspleje er udelukkende positivt eller negativt. Vi har af empirien opstillet henholdsvis en typologi spændende over en skeptisk sagsbehandler, en optimistisk sagsbehandler og slutteligt en vævende sagsbehandler. Disse typer vil kort blive introduceret nedenfor.

Den skeptiske sagsbehandler er opstået på baggrund af mønstre blandt fem sagsbehandlers holdninger og værdier. Disse fem sagsbehandlere kommer fra de samme to kommuner, nemlig kommune 3 og kommune 6 – informanterne tæller hovedtræk fra Doris, Bente, Bodil, Margrethe og Vivian. Holdninger, handlinger og viden, der indikerer, at de tenderer til at være

overvejende skeptiske i synet på slægten som anbringelsessted. I deres argumentationer fremstår de meget sikre og bevidste om deres holdninger. Typen den skeptiske sagsbehandler udtrykker vanskeligheder i brug af flere ressourcer og flere bekymringer ved slægtspleje, og finder ikke disse tilsvarende til det, barnet opnår herved. Ydermere er en begrundelse for denne forståelse et argument om slægtens færre ressourcer og flere belastninger, hvor problematikken arves gennem generationer. Disse er blot nogle af de elementer, som danner typen.

Den optimistiske sagsbehandler er overvejende positiv overfor slægtsanbringelser. Den optimistiske type relaterer sig til fem af fjorten sagsbehandlere. Disse fem sagsbehandlere kommer fra tre forskellige kommuner. Informanterne er Camilla og Kirsten fra kommune 4, Stine og Ditte fra Kommune 2 og Jette, som den eneste sagsbehandler i kommune 1. Disse sagsbehandlere er, ligesom informanterne som den skeptiske er opstået på baggrund af, meget sikre og grundige i argumentationerne for deres praksis. Denne udtrykker i modsætning til de øvrige typer en mere opsøgende adfærd overfor slægten, og mener, at en slægtsanbringelse kan være det mest optimale for barnet, fordi denne kan bibringe barnet en følelse, som er hovedsageligt biologisk betinget. Ydermere anvender denne sagsbehandler forskningen og lovgivningen forholdsvis aktivt i arbejdet.

Den vævende sagsbehandler er tvivlende omkring fænomenet slægtsanbringelser. Typen er fremkommet på baggrund af fire sagsbehandlere – Lise, Sonja, Anita og Laila, der fordeler sig på to kommuner - kommune 4 og kommune 5. Karakteristisk for de informanter, som den vævende sagsbehandler er dannet ud fra, er et tvivlende udtryk ift. forståelsen af slægtsanbringelser. Indtrykket af disse sagsbehandlere under interviewene er en større og tilsyneladende grundlæggende usikkerhed i deres overvejelser om anbringelsesformen, og de forholder sig mere uklart til barnets udbytte af slægtspleje. Der argumenteres både på baggrund af positive og skeptiske faktorer, men disse argumenter fremkommer uklare og usikre, og gør det derfor vanskeligt at gennemskue en bevidst positionering. Herudover synes der at være en tendens til, at den vævende sagsbehandlers kommune, udstikker uklare retningslinjer for arbejdet, som vanskeliggør den vævendes position ift. fænomenet.

Valget af en typologi fordrer kritiske overvejelser, overfor dennes måde at analysere på. Typologiens styrke med at fremhæve typiske mønstre må ligeledes betragtes som dennes

svaghed. Svagheden kan netop være, at analysen kan fremstå kritisk og ensidig, fordi det netop er særlige mønstre, der fremhæves, og nuancer kan tabes. En typologi forudsætter, at forskeren bevidst fravælger nuancer, for at gøre plads til overordnede sammenhænge og mønstre. De sammenhænge der er valgt, kan deraf fremstå meget stærke for læseren, men målet for typologien er da også at være skarp. Sagsbehandlere vil dermed ikke befinde sig udelukkende indenfor en af de tre typer, men sandsynligvis kunne genkende sig selv i dem alle. Vi finder dog dannelsen af typologien yderst relevant og givtig, idet der opstilles idealtyper ift. sagsbehandlernes forståelse af slægtspleje, og ikke idealtyper på sagsbehandleres arbejde generelt.

Analysedel 2: Viden og typologi

Den skeptiske sagsbehandler

Den skeptiske sagsbehandler synes at være forbeholden, hvad angår forståelsen og brugen af slægtsanbringelser. Denne forståelse er bl.a. baseret på den type viden og de holdninger, som den skeptiske sagsbehandler kan være formet af.

Erfaringer med social arv

En af de gennemgående forståelser som kendetegner den skeptiske sagsbehandler, er dets vurdering af, at der kan eksistere mønstre som reproduceres i generationer, og at disse mønstre kan gøre det svært at anbringe et barn i slægtspleje. Dette, fordi mønstret hos forældrene også vil kunne findes hos slægten, da disse kommer af samme familie og traditioner. Den skeptiske sagsbehandler bruger sådanne mønstre som et argument for, at der bør være en opmærksomhed på en eksistens af social arv i det sociale arbejde.

Den skeptiske sagsbehandler reflekterer over begrebet social arv og dennes udformning i det sociale arbejde, og vurderer, at denne kan få en betydning for forståelsen af kvaliteten i slægtsplejefamilien. Et eksempel på, at den sociale arv kan have betydning for, at den skeptiske sagsbehandler finder slægtsanbringelser vanskelige illustreres i følgende:

"(...) mange af de familier, så er det også begrænset, hvor mange ressourcer vi egentlig ser der er i netværket i det hele taget (...) det er også meget omdiskuteret, hvorvidt der er social arv eller ej, men det er i hvert fald det vi alligevel ser, uanset om man kalder det det eller ikke gør det. (Vivian, kommune 3)

Den skeptiske sagsbehandler finder, i relation til ovenstående eksemplificering, det til tider vanskeligt at benytte slægten, da der ofte ses lignende ressourcemæssige problemer i forældrenes familie:

"det sjældent med den svære sociale arv, at det byder næsten også sig selv, at det er sjældent sådan nogle børn der, man anbringer i netværkspleje, for den sociale arv den kommer jo et eller andet sted fra." (Bente, Kommune 6)

Heri ses der, hvordan der er en bekymring om, at slægten tilsyneladende ikke kan varetage barnets behov tilstrækkeligt, fordi dennes ressourcer kan være lignende det miljø barnet kommer fra hos forældrene. Denne sammenhæng mellem vanskeligheder internt i slægten, kan forstås som værende problematisk for barnet. Teorien om den sociale arvs betydning for slægtspleje har indflydelse på den skeptiske sagsbehandlers holdninger til slægtspleje, fordi denne teoretiske tilgang cementerer en varsomhed ift. den resterende familie. Forældrene har, ifølge sagsbehandleren, ikke været opvokset med tilstrækkelige ressourcer, og dette kan indikere, at fx søskende eller bedsteforældre heller ikke har oplevet dette. Typen oplever altså, at de sociale problemer kan gå i ring i familier, fordi mønstret bliver vanskeligt at bryde. En sagsbehandler erfarer, hvordan forældre med særlige karakteristika i form af misbrug også kan resultere i sociale problemer i slægten:

"hvis det er familier, som ikke har de store ressourcer til at have et behandlingskrævende barn eller hvis det er (...)en misbrugsfamilie, jamen så går det jo ofte i ring, så der ikke er nogen i slægten, der kan tage vare på det her barn. Så er det jo ikke slægten man skal vælge."
(Bodil, Kommune 3)

Hermed synes den skeptiske sagsbehandlers praktiske brug af teorien om social arv, at være betydningsfuld i arbejdet med slægtsanbringelser. Denne tilgang giver en særlig forholde sig til slægtsanbringelser, hvor det kan være problematisk at omsætte anbringelsesformen til praksis, fordi sagsbehandleren reflekterer over, at familiers belastninger går i ring.

Den skeptiske sagsbehandlers refleksioner omkring social arv-tankegangen vil i nedenstående blive belyst nærmere ved at præsentere forskellige udlægninger af begrebet.

Begrebet social arv

Begrebet social arv blev introduceret i 1967, da Jonsson i sin doktordisputats *Delinquent boys, their parents and grandparents* formulerede den første egentlige teori om, at der eksisterer en social arv, hvor sociale problemer synes at blive arvet fra forældre til børn, og at disse kan gå i ring i generationer. Lektor i Samfundsfag Svend Aage Andersen argumenterer ligeledes for begrebet om social arv, dog i en lidt nyere udgave. Han understreger, at formålet med begrebet er at komme bag om de faktorer, der kan medføre, at sociale problemer arves. Disse generative mekanismer er iflg. Andersen altafgørende for at undersøge og forstå barnets dispositioner. Hermed taler Andersen for en brug af begrebet, der stiller spørgsmålene, hvad er det der arves og hvordan? Med arven af de sociale problemer følger ikke en særlig adfærd, men dispositioner, holdninger og indstillinger, hvorfor social arv er en mekanisme, der kan udløse sociale problemer, det er ikke de sociale problemer (Andersen 2010:18-19,29).

Lektor ved Institut for sociologi og socialt arbejde, Morten Ejrnæs, kritiserer social arv-begrebet, da han ikke finder, at Jonssons oprindelige undersøgelse har grundlag for at konkludere, at sociale problemer arves fra forældre til børn. Han ser ingen statistiske beviser for, at denne kausalsammenhæng eksisterer. Ejrnæs plæderer derfor for en afskaffelse af social arv-begrebet, og appellerer til, at begrebet udskiftes med begreber som chanceulighed og risikofaktorer, som ifølge ham er nyttige begreber ift. både praksis og forskning (Ejrnæs 2003:7-13). Ejrnæs anke går blandt på at praksiserfaringer kan blive til fejlagtige generaliseringer, og han mener, at dette kan føre til selvopfyldende profetier og stigmatisering, hvor det forventes, at børn arver de sociale problemer, som deres forældre måtte have (Ejrnæs 2003:13).

Andersen argumenterer dog for, at indholdet i begrebet ikke skal forstås med Ejrnæs' deterministiske udgangspunkt. Vigtigheden af at bevare begrebet er, for Andersen, en anerkendelse af, at den sociale arv kan medføre bestemte dispositioner, som ikke kan reduceres til en prædeterminisme. Ved at afskaffe begrebet kan det sociale arbejde risikere at fjerne fokus fra vigtige mønstre. Han mener ikke, man kan forstå det lige så ensidigt som Ejrnæs, da han plæderer for, at også omkringliggende faktorer som barnets sociale miljø, skole, venner osv. inddrages (Andersen 2000:20-21). Hvis disse faktorer har en positiv indvirkning på barnet, finder Andersen det relevant at tale om modvirkende mekanismer, hvorimod de befordrende mekanismer, er mekanismer der forstærker den negative proces

(Andersen 2010:25). Hermed er Andersens forståelse af den sociale arv anderledes end Ejrnæs'.

Der er tilsyneladende ikke enighed omkring, hvordan begrebet social arv skal forstås, fortolkes eller bruges af aktører i det sociale arbejde. Uden hverken at anerkende eller fraskrive sig accepten af social arv, må det dog konkluderes, at social arv, som deterministisk kausalsammenhæng, hvor sociale problemer direkte arves fra forældre til børn, ikke kan sandsynliggøres videnskabeligt. Det er dog vanskeligt at vurdere, hvorvidt det er denne determinerende forståelse sagsbehandleren henviser til, eller om det er en forståelse i Andersens optik. Vi finder dog, at Andersens teoretiske udvikling af begrebet også kan være med til at forklare, at sagsbehandleren kan have en skepsis over for slægtens kompetencer, grundet opmærksomheden på, at problemer kan gå i ring.

Den skeptiske sagsbehandlers anvendelse af teorien om social arv kan altså henføres til en praktisk teori, hvor fagprofessionelle doxa relaterer sig til en social arv-tankegang, og at denne tankegang kan have en betydning for den viden, der trækkes på i forståelsen af fænomenet.

Forskning om og brug af slægtsanbringelser

Refleksionen over den sociale arvs betydning kan således begrundes i en kultur baseret på erfaringer og interne diskussioner. På denne måde trækker den skeptiske sagsbehandler overvejende på vidensformen praktisk teori i sin forståelse af slægtsanbringelser. Dette vil vi nu uddybe nærmere.

Den skeptiske sagsbehandler viser en orientering omkring forskningen indenfor slægtsanbringelser, samt at slægtsanbringelser i noget forskning proklameres som den mest optimale anbringelsesform. Sagsbehandleren vurderer dog på baggrund af sine egne praktiske erfaringer og forståelser fra arbejdet med anbringelser af børn og unge, at det kan være vanskeligt at se resultaterne i praksis. Denne erfarer, at en implementering af plejetypen ikke er så lige til som fx Sverige arbejder med den. Der udtrykkes i følgende en forbeholden over for kendskabet til forskningen:

"I Sverige der arbejder man jo rigtig rigtig meget med netværksanbringelser, det ved jeg ikke om i har kigget på, men det gør man jo og de har jo kæmpe succes med det (...) Jeg ved ikke så meget om det, jeg hørte bare forleden dag at undersøgelser viser at Sverige de netværksanbringer jo raskt væk, og det går rigtig godt, og jeg tænker jo det er interessant, for hvordan er det de kan få det til at fungere (...) men jeg synes det er svært og det tænker jeg alle rådgivere som sidder i det vil sige, der er fordele, men der er sagu edme også ulemper ved det." (Doris, kommune 6)

Der ses hermed en tendens til, at den skeptiske sagsbehandlers orientering omkring relevante forskningsresultater og videnskabelig teori, opleves abstrakt og ikke kan sammenlignes med egen praksis. Derfor kan man formode, at sagsbehandleren finder den videnskabelige teori urealistisk i arbejdet. Dette kommer til udtryk, da denne stiller sig kritisk overfor anbringelsesformen med spørgsmål om, hvordan det kan lade sig gøre at anbringe i slægten, når de erfarer, at slægten ofte ikke er tilstrækkelig for støtte til barnets behov. Dermed kan denne videnskabelige teori blive umulig at integrere og omsætte til praktisk teori, hvorfor de forhåndenværende teoribegreber bedre kan anvendes.

Når den skeptiske sagsbehandler på ovenstående vis ser, at negative familiemønstre kan gå i ring, kan det være et udtryk for, at der ligger et særligt syn på barnet. Den skeptiske sagsbehandler kan heraf forstå barnet, som i en eller anden grad værende determineret af forældrene og disses ressourcer. Man må derfor antage, at barnet i mindre grad ses som et unikt og foranderligt væsen, der har potentiale og muligheder for en positiv udvikling i slægten. Forståelsen peger mere i retning af, at barnet i nogen grad anses som socialt determineret. På denne måde bliver tankegangen omkring social arv til en slags doxa, der ikke sættes spørgsmålstejn ved.

Sagsbehandlerens brug af praktisk teori, relateret til social arv, kan altså ses som influerende på handlingen ift. slægtspleje. Den skeptiske sagsbehandler synes at arbejde mindre opsøgende ift. netværket, når der skal anbringes, da denne erfarer og påpeger øgede betænkeligheder ift. slægtspleje. Dette eksemplificeres af en sagsbehandlers forståelse:

"(...) Altså vi skal jo rent faktisk, altså så skal vi jo undersøge netværket, men hvis det er sådan man ved, og det ved vi jo nogle gange, at det er nogle meget socialt belastede familier (...) Især i sådan nogle mindre kommuner som dem her, hvor man, man kender mange af de her

familier der er der, og vi kan desværre også se, at det er gennem generationer nogle gange at der er svære problemstillinger, jamen så øee, så gør vi ikke så vildt meget ud af det, det gør vi ikke.” (Bente, Kommune 6)

Dernæst indikerer den skeptiske sagsbehandler at forbinde slægtsanbringelser med flere bekymringer samt et større arbejde med at få det til at fungere hensigtsmæssigt, end ved andre anbringelsesformer:

”Og der er rigtig tit, synes jeg, samarbejdsvanskeligheder mellem plejefamilie og biologisk familie. Så man skal bruge uendelig lang tid, som jo i bund og grund handler om familiefniller-fnaller eller sådan noget jeg overhovedet ikke gider at blande mig i. Så derfor er min indgangsvinkel, og det er rigtig rigtig skidt” (Doris, Kommune 6)

Og videre:

”De [slægtsplejeforældrene] er imod kommunen, fordi de føler sig svigtet af kommunen fra tidligere eller... har nogle fordomme om kommunen, og vil ikke være en del af det, og det kan nogle gange give nogle samarbejdsproblemer, også fordi de jo så bliver... så det er svært for dem at holde den der professionelle distance og den professionelle tilgang til barnet, æh, så derfor så er det ikke så mange vi sådan kan se at netværket det er det helt optimale” (Margrethe, Kommune 3)

Slutteligt synes den skeptiske sagsbehandler at være påvirket af egne og kollegers negative erfaringer med slægtsanbringelser i sin forståelse af anbringelsesformen – selvom typen kan have haft positive erfaringer med at slægtsanbringe – det udtrykkes af en sagsbehandler på følgende måde:

”Jeg kan godt fravælge at kigge på noget netværk, fordi jeg tænker, jamen det her, det kommer ikke til at køre (...) Altså jeg kan godt nogle gange få ”aah pis det er en netværksanbringelse, det gider jeg bare ikke”, men det handler også ligeså meget om mig, der bliver røv træt af det, men jeg synes også, jeg har også nogle eksempler fra kommune X, hvor jeg har arbejdet henne før, hvor det bare går i smadder og så synes jeg børnene betaler en høj pris ikke” (Doris, Kommune 6)

Ovenstående fortæller os, at den skeptiske sagsbehandler kan have en tendens til at begrunde sin holdning til slægtsanbringelser med egne og andres erfaringer omkring, at slægtsanbringelser er vanskelige, fordi sociale problemer kan ses i familien.

Den skeptiske sagsbehandler og det autonome arbejde

Et andet aspekt, som kunne være karakteristisk for den skeptiske sagsbehandler, kan findes i den autonomi, som kendetegner dennes beslutninger og arbejdsmetoder. Denne arbejder tilsyneladende ud fra hovedsageligt personlige forståelser og værdier, samt ud fra de kulturelle forståelser, der synes i overensstemmelse med disse. Den autonome arbejdsgang kommer heraf til udtryk, idet den skeptiske sagsbehandler ikke lader viden, der er anderledes fra egen og kulturel/kollegial/fagprofessionel praksis, få indflydelse på arbejdsgangen.

Sagsbehandleren kan forstås som autonom, igennem sine beslutninger omkring. Hertil tyder det på, at den skeptiske sagsbehandler er en del af en kommune, hvor der ikke er fastlagte procedurer for at implementere eller være opsøgende overfor anbringelser i slægten. En overvejelse kan derfor være, at de muligvis manglende procedurer for slægtsanbringelser bliver en medvirkende årsag til, at den skeptiske sagsbehandlers forståelse af fænomenet understøttes. Holdningen og den medfølgende handling vil i så fald ikke blive udfordret tilstrækkeligt, men vil i stedet blive bevaret som et uforanderligt dogme i jobbet som sagsbehandler. Selve kulturen på den skeptiske sagsbehandlers arbejdsplads kan ses som værende med til at holde en skeptisk holdning i live.

En sagsbehandler udtaler sig herom:

"Vi prøver jo selvfølgelig på, vi er opbygget i teams og i teams der drøfter vi jo sager, for der skal jo ikke være nævneværdig forskel om du kommer ind til mig eller om du kommer ind til Tine, når du kommer med den samme ansøgning, så skal vi jo i bund og grund behandle den ens, men i og med vi er en masse forskellige damer med en masse forskellige erfaringer og livsopfattelser osv. så er det jo lidt en kombination af hvad er der for procedurer her i kommunen og hvem er jeg så som person. (...)" (Doris, kommune 6)

Citatet indikerer, at det er positivt med en hvis ensartethed i sagsbehandleres behandling og vurdering af sager, men at der reelt er en intern forskel i feltet. Den skeptiske sagsbehandler

synes altså overvejende at benytte viden, som har ophav i en praktisk teori og delvist praktisk sans, når sager behandles. Beslutninger kan på baggrund af dette blive individuelle og afhængige af den enkelte sagsbehandlers forståelse og vurdering af anbringelsestyperne. Den praktiske teori og autonomien spiller dermed en stor rolle i den skeptiske sagsbehandlers arbejde.

Den skeptiske holdning til det kvalitetsmæssige indhold i slægtspleje opretholdes desuden af den måde, hvorpå den skeptiske sagsbehandler synes at tabuisere det at tale for/omtale slægtspleje som en mulighed. Der siges følgende heromkring:

"Ja altså når vi taler om det [slægtspleje] inde hos os i hvert fald, så er det sådan at man er lidt varsom med det. Fordi at vi kan se, når vi ser sagerne, at de problemer er jo ikke kun lige omkring den her lille familie, men der er jo flere i familien, der har vanskeligheder og knappe ressourcer, og så giver det jo ikke nogen mening, at man går hen og anbringer i slægtspleje."
(Bodil, kommune 3)

Forklaringen kan forstås således, at der på den skeptiske sagsbehandlers arbejdsplads kun i lav grad tales om slægtsanbringelser, og når der gør, skal der vises en vis agtpågivenhed og varsomhed med det. Skepticismen overfor og faresignalerne i anbringelser i slægten synes at have en dominans i holdningen, en holdning der sandsynligvis ikke udfordres eller problematiseres på arbejdspladsen.

Når de få procedurer og politikker omkring at fremme slægtsanbringelser kan bevirke, at den skeptiske sagsbehandler bevarer en skeptisk holdning til denne anbringelsesform, vidner dette om, at der i overvejende grad trækkes på forforståelser, særligt kulturelle og fagprofessionelle doxa, hermed viden der knytter sig særligt til videnstypen praktisk teori. Denne viden er kendetegnet af erfaringer om, at der ofte ses mønstre i familierne – mønstre der kan være svære at bryde, og som derfor fordrer en særlig varsomhed ift. at anbringe i slægten. Hermed tyder det på, at de erfaringer, som den skeptiske sagsbehandler trækker på, er de, der kan relateres til den anvendte praktiske teori.

Opsamling

Igennem ovenstående har vi analyseret, hvilke typer af viden som den skeptiske sagsbehandler tilsyneladende baserer sine holdninger og forståelser omkring slægtsanbringelser på. Igennem denne analyse er det blevet klart, at den skeptiske sagsbehandler overvejende benytter videnstypen praktisk teori i tilgangen til arbejdet med slægtsanbringelser, samt delvist praktisk sans. Dette kan ses ift. den måde, hvorpå typen erfarer og anvender tanker om social arv i arbejdet samt i den autonomi, der er kendetegnet for sagsbehandlerens praksis.

Når denne i overvejende grad trækker på viden præget af en særlig praktisk teori, vil visse former for videnskabelig teori og forskning have minimal indflydelse på valg, beslutninger og forståelser af slægtspleje. Dette gør, at man herigennem kan få en praktiker, der handler efter fastlagte antagelser og doxa baseret på bestemte teorier.

Den optimistiske sagsbehandler

Karakteristisk for typen den optimistiske sagsbehandler er, at denne er positiv overfor barnets udbytte af slægtspleje. Dette vil vi nu uddybe nærmere gennem en analyse af sagsbehandlerens forståelse af slægtspleje, og de videnstyper der knytter sig hertil.

Den optimistiske sagsbehandlers argumenter peger i retning af, at slægten kan give barnet et helt særligt tilhørsforhold, som kommer af blodets bånd og den naturlige tilknytning barnet har til den biologiske familie. Denne forståelse virker til at være gennemgående for den optimistiske sagsbehandlers argumenter og kan endvidere bindes op på dennes rationale om, at barnets identitetsudvikling får bedre vilkår, når barnet er omgivet af biologisk familie.

Ifølge sagsbehandleren kan en anbringelse ved slægten være forbundet med mindre stigmatisering og en højere grad af identitets- og tilhørsfølelse. Relationen mellem barn og slægt vægter sandsynligvis mere end andre relationer omkring barnet, fx mellem slægt og biologiske forældre. Konflikter mellem slægt og forældre tyder ikke på at være en hindring for en anbringelse, da en løbende dialog med slægt og forældre, samt sagsbehandlerens styrke og vilje til at gå aktivt ind i sådanne problemer, kan imødekommes. Hermed kræves der af sagsbehandleren, at denne skal være en aktiv del af anbringelsen, og fungere som mægler mellem de forskellige parter. Dette kræver, ifølge den optimistiske sagsbehandler, mere arbejde, og det bliver en prioritering at bruge tid på det. Denne prioritering synes den optimistiske sagsbehandler at foretage, ud fra forståelsen omkring, at slægtsanbringelser er positive og den bedste anbringelsestype for barnet.

Forskning om slægtsanbringelser

Den optimistiske sagsbehandlers holdning og forståelse af slægtspleje kan relateres til dennes forståelse af forskning i slægtspleje. Sagsbehandlerens fokus på og holdning til, at barnet har glæde af at være anbragt i slægten, og at dette giver barnet stor kontinuitet, kan forstås ud fra deres viden om forskning om slægtspleje. Den optimistiske sagsbehandler argumenterer hovedsageligt ud fra forskning fra fx Sverige, hvor forklaringen bl.a. indeholder den nære relations betydning for barnet. Sagsbehandleren forklarer i relation hertil, at barnet elskes betingelsesløst af slægten ift. traditionel plejefamilie. Denne måde at anvende viden om

forskning på, kan indikere en selektiv brug af forskningsresultaterne, idet disse reelt ikke er så entydige, jf. afsnittet *Problemindkredsning*, hvor forskning om slægtspleje kortlægges. Hermed tyder det på, at den optimistiske sagsbehandler forstår slægtspleje, som karakteriseret af en naturlighed, idet barnet er anbragt hos mennesker, det er biologisk relateret til.

Forståelsen relateret til et brug af slægtsplejefænomenets positive resultater fra forskningen ses i nedenstående:

"Og der tænker jeg da familie. Men det er jo klart, det er jo også ift. hvad vi besluttede os for, hvad vores bachelor skulle handle om, for vi kunne jo se, især ift. udlandet – Sverige, som bruger meget netværksanbringelser, at det har sine fordele (...) barnet får ikke nogen bedre kærlighed eller omsorg end at blive anbragt der (...)" (Stine, Kommune 2)

Ovenstående kan forstås således, at sagsbehandleren først udtrykker en viden om slægtspleje, som ikke blot kommer af egne erfaringer, men også fra forskning. Denne bliver efterfølgende anvendt som en slags common sense-viden, da der udtales meget sikkert, at barnet ikke kan få en bedre kærlighed end i slægten. Forskningen kan hermed betragtes som anvendt i relation til sagsbehandlerens holdning, der indikerer en naturlighed i, at slægtsanbringelsen er meget betydningsfuld for barnet. Den optimistiske sagsbehandler kan altså siges at underbygge sin forståelse af slægtspleje med videnskabelig viden, og ligeledes omvendt, at holdningen kan være fremkommet af sagsbehandlerens kendskab til forskning herom. Interessant i dette er dog, hvordan forskning sandsynligvis bliver et redskab i argumentationen, og at dette redskab nærmest automatisk tilpasses en bestemt holdning. Heri bliver sagsbehandlerens uddannelsesmæssige baggrund vigtig for holdningen – en uddannelse, der indebærer viden om fænomenet, omend denne viden ikke er så entydig som den optimistiske sagsbehandlers brug heraf. Ligeledes ses et andet eksempel, der kan illustrere, hvordan den anvendte viden fra uddannelse synes at spille en rolle for holdningen til fænomenet:

"der også er kommet nogle undersøgelser fra Sverige om hvor meget det betyder hvor man anbringer, at det ikke er lige meget og hvor meget bedre det er at anbringe i slægten, og jeg tror det har noget at gøre med det (...), fordi førhen blev man jo udlært meget til at det professionelle er det bedste, det har jo altid været sådan at jo mere professionelt jo bedre" (Ditte, Kommune 2)

Ovenstående kan ligeledes anvendes som et billede på den optimistiske sagsbehandlers viden om forskning, og samtidig også som en indikator for, hvordan denne viden bliver anvendt på en sådan måde, at den stemmer overens med sagsbehandlerens holdning til slægtspleje. Slægtspleje kan heri tolkes som værende den bedste løsning for barnet ud fra et forskningsmæssigt argument, dog viser forskningen ikke præcis slutningen om at slægtspleje er *meget* bedre for barnet, og bestemt ikke i alle tilfælde.

De få praktiske erfaringer som denne har, rummer både positive og negative elementer, hvorimod argumentation og forståelsen af slægtsanbringelser virker til at have ophav i de *positive* erfaringer fra praksis og forskning. Den optimistiske sagsbehandlers holdning til fænomenet synes at være præget af vidensformen videnskabelig teori, idet der relateres til forskningen om slægtspleje, samt i praktisk sans, da forskningen synes at blive anvendt på en måde, så denne relateres til holdningen om, at slægtspleje er positivt for barnet. Der kan argumenteres for, at den videnskabelige teori er retningsgivende i den optimistiske sagsbehandlers arbejde, da denne bliver den bærende argumentation.

Den optimistiske sagsbehandlers forståelse af slægtspleje kan som nævnt funderes i en common sense-forklaring, hvor det, at barnet anbringes hos slægten og dermed bliver i familien, anses som naturgivent og selvfølgeligt. I denne forklaring anses det, at barnet placeres hos nogle, det er biologisk beslægtet med som det mest ægte, og derved som den bedst mulige placering for et barn, der ikke kan være hos de biologiske forældre. Heri er anbringelsen i slægten det optimale, da barnet vil opleve at høre til og føle sig som en integreret del af plejefamilien på baggrund af slægtstilhørsforholdet. I bogen *Blod – tykkere enn vann?* forklarer Tone Jørgensen ligeledes, at betydningen af relationer i slægten er helt grundlæggende i vestlige samfund, da det er forbundet med tryghed og særlige moralske kodekser, som er med til at danne et fællesskab, der ikke kan findes på samme måder udenfor familien (Jørgensen 2001:122-124). Forklaringen kan derfor forstås som mere end blot et ræsonnement for den optimistiske, men måske også som common sense, hvor udbyttet for barnet bliver en form for selvfølgelighed.

Brug af Barnets Reform

Den optimistiske sagsbehandlers forståelse af slægtspleje, kan relateres til et børnesyn, der kommer til udtryk i Barnets Reform (Servicestyrelsen 2011). Med Barnets Reform har man forsøgt at integrere forskning om slægtsanbringelser i lovgivningen. Hermed kan reformen ses som et udtryk for Guldagers videnskabelige teori, men eftersom forskningsresultaterne i en eller anden grad omsættes til noget praktisk anvendeligt, kan denne heraf forstås som praktisk teori. En praktisk teori, fordi loven har til formål at give et mere konkret redskab i det sociale arbejde. Lovgivningens fokus har bl.a. omhandlet, at der skal gøres aktivt brug af familiens ressourcer, samt at barnet har en vedvarende kontakt til forældrene. Den optimistiske sagsbehandler udtrykker, at barnets inklusion i familien samt den vedvarende relation til forældrene og den resterende familie, kan have betydning for udviklingen og barnets oplevelse af at være anbragt.

Den optimistiske sagsbehandler viser i nedenstående barnets mulighed for kontinuitet i anbringelsen:

"Og der synes jeg faktisk det vil være rigtig godt ikke, fordi ved de børn, der kommer de til at blive ved familien, de kommer til at høre til i familien. De kommer også med til tante Annas fødselsdag eller det der guldbryllup der, hos en eller anden langt ude. Alt det der, det vil de komme til at deltage i, hvad de ikke ville hvis de ikke var anbragt i netværket." (Jette, Kommune 1)

I Barnets Reform er målet ikke nødvendigvis, at slægten skal behandle barnet for dets problemer, men derimod, at slægten skal støtte og give barnet en særlig relation. Den optimistiske sagsbehandlers argumenter kunne vise et aktivt brug af Barnets Reform og en implementering af et mere moderne syn på barnet og dets udviklingsmuligheder. Dette kan knyttes an til tanker i et barndomssociologisk perspektiv (Sommer 2006), hvor barnet er i centrum for alle handlinger, der vedrører barnet selv. Når barnet bor hos slægten kan fortid, nutid og fremtid inddrages i udviklingsprocessen, fordi slægten som tidligere nævnt kan give kontinuitet i barnets liv, i form af vedvarende kontakt til forældrene, og/eller fordi de kan tale med barnet om sin familie, som en traditionel plejefamilie ikke vil kunne.

Den optimistiske sagsbehandler forklarer, hvordan relationen kan have indflydelse på barnets udvikling:

"de skal have kærligheden, viljen og omsorgen til at gå ind i det her, mere end de skal have noget fagligt ballast, og mere end at der skal stå to biler i indkørslen" (Stine, Kommune 2)

I dette børnesyn betragtes barnet ikke som skadet, men som et barn der kan være belastet, men har potentiale til at udvikle sig. Den optimistiske sagsbehandler kan derfor synes at have fokus på barnets kompetencer, hvor familien ses som et betydningsfuldt element til at kunne varetage barnets udvikling.

Således arbejder den optimistiske sagsbehandler ud fra værdierne i Barnets Reform, der bl.a. er udformet på baggrund af nyere barndomsforskning. Forskningen kan dog være abstrakt og dermed kan loven betragtes som en operationalisering af den videnskabelige teori til praktisk og mere anvendelig teori. Vi vil nu undersøge bagvedliggende teoretiske forståelser, der betoner tankegangen om den betydningsfulde slægt.

Elementer fra en systemisk tilgang

Ovenfor er der argumenteret for, at forståelsen og holdningen bliver en slags common sense for sagsbehandleren. Der er dog også elementer af brug af praktisk teori, såsom refleksioner over stigma og identitet. Heri vil vi dog analysere den optimistiske sagsbehandlers forståelse af relationernes betydning ud fra Bronfenbrenner, da han ligesom sagsbehandleren, betoner vigtigheden af et barns naturlige omgivelser. Naturlige omgivelser, som tyder på at være et vigtigt argument i den optimistiske sagsbehandlers forståelse af slægtspleje.

Bronfenbrenners udviklingsøkologiske teori kan underbygge sagsbehandlerens holdning, idet han sammenkobler barnets udvikling med dets omgivelser og personerne heri. Her ses barnet ikke som isoleret fra sine omgivelser, men derimod har omgivelserne betydning for barnets udvikling. Bronfenbrenner opdeler barnets omgivelser i fire niveauer – mikro-, meso-, ekso- og makrosystemet, hvor mikrosystemet illustrerer barnets nærmiljø med dets forældre og nære slægtninge (Levin og Lindén 2007:66-67). Ud fra Bronfenbrenner vil det at placere et barn i slægten kunne anskues som det mest "naturlige" for barnet, idet barnet herigennem bevares i dets nærmiljø og ikke flyttes til miljøer, hvor det skal igennem yderligere tilpasning. Bronfenbrenner forklarer, hvordan netværksmedlemmer, og særligt det han benævner *vigtige andre*, er et forbillede for individets handlinger og adfærd (Hutchinson & Oltedal 2006:260).

Når traditionelle plejefamilier bliver opfattet som professionelle og som et udtryk for offentlig støtte, kan man argumentere for, at plejefamilien ikke er en del af barnets nærmiljø, og at barnet dermed skal gennemgå en tilpasning. Det er netop denne påvirkning, der kan medvirke til, at den optimistiske sagsbehandler argumenterer for, at barnets nære relationer kan bevares og anvendes.

Med en brug af ovenstående fra Barnets Reform, refleksioner over fx stigmatisering og identitet samt en udviklingsøkologisk tilgang, forstår vi en optimistisk sagsbehandler, der holdningsmæssigt gør brug af praktisk teori, der kan relateres til den praktiske sans. Dette, fordi disse teoretiske tilgange bruges som yderligere argumenter i at fremhæve det positive i slægtsanbringelser. Den positive holdning finder altså vej igennem måden, hvorpå den optimistiske sagsbehandler anvender forskning, kombinationen af praktiske teorier samt de erfaringer og holdninger, som vinder indpas. Handlingsmæssigt ses der dog en række forskelle, som kan indikere, at holdningen kan være vanskelig at praktisere.

Få slægtsanbringelser – handling med baggrund i barnets fortid

Der er netop argumenteret for, at den optimistiske sagsbehandlers holdning til slægtsanbringelser kan være påvirket af praktisk sans, hvor der henvises til positive erfaringer. Ydermere henvises der til praktisk teori fra Barnets Reform og til bl.a. en systemisk tilgang, samt til videnskabelig teori fra forskning – vel at mærke forskning, som stemmer overens med den optimistiske sagsbehandlers egen forståelse af slægtspleje. Selvom vi i problemfeltet har klarlagt, at der i forskningen findes både positive og negative skildringer af slægtsplejetypen, virker det til, at det hovedsageligt er de positive skildringer, som den optimistiske sagsbehandler synes at tage til sig i sin forståelse.

Man kunne heraf forestille sig, at den optimistiske sagsbehandler ofte ville benytte sig af slægtsplejetypen i sit arbejde med at anbringe børn og unge, dette synes dog ikke at være tilfældet. Det er tilsyneladende ingen selvfølgelighed, at den optimistiske sagsbehandler agerer efter sin forståelse og udtrykte holdning, tværtimod er det paradoksalt nok sjældent, at den optimistiske sagsbehandler reelt benytter sig af slægtsanbringelser i arbejdet. De faktiske handlinger stemmer heraf ikke overens med holdninger om slægtspleje. Der må heri være nogle bagvedliggende faktorer, som får betydning for handleredskabet. Disse faktorer kan

bl.a. dreje sig om børnesyn, hvor barnet inddrages i mindre grad, og derfor ikke bliver hørt samt om synet på barnets belastningsgrad – de to faktorer vil vi præsentere i nedenstående.

En af faktorerne kan være den optimistiske sagsbehandlers børnesyn, der kan være præget af andet end blot det syn, der fremkommer i Barnets Reform og forskningen. Heri ses et særligt fokus på barnets ret til inddragelse, hvor barnet har egne rettigheder, der skal ses uafhængigt af forældrenes. Sagsbehandleren taler i lav grad om inddragelse af barnet, hvilket indikerer, at det ikke kan være en større overvejelse i beslutningen om anbringelsestype. Hos denne kan der argumenteres for en norm om, at barnet først kan inddrages som 12-årig. Denne norm kan være baseret på en opfattelse af måden at forstå inddragelse på. De taler om det i en form, der kan indikere en forståelse af inddragelse, hvor det medfører direkte indflydelse på anbringelsessted. En indflydelse, som den optimistiske sagsbehandler sandsynligvis ikke finder barnet moden til. Dette billede af inddragelsens omfang afviger fra lovens krav om inddragelse, der omhandler en mere generel samtale om barnets liv – ikke en samtale om specifikt anbringelsessted. Sagsbehandlerens syn på betydningen af barnets stemme, kan hermed ses som divergerende fra lovens formål, hvorfor den optimistiske sagsbehandler deraf ikke får barnets perspektiv på fordele for barnet i at slægtsanbringe.

En anden faktor, som kan afføde den optimistiske sagsbehandlers sjældne brug af slægtspleje, kan findes i den måde, hvorpå sagsbehandleren taler om barnets belastningsgrad som direkte afhængigt af dets alder. Sagsbehandleren synes at drage en form for kausalslutning mellem barnets alder og bekymringsgraden for barnet, hvor barnets belastninger stiger proportionalt med dets alder. Den optimistiske sagsbehandler kan derfor betragte det som vanskeligt at anbringe ældre børn eller teenagere i slægten, fordi disse måtte have flere belastninger end mindre børn. Denne slutning mellem barnets alder og belastningsgrad synes ikke at stemme overens med den optimistiske sagsbehandlers udtalelser omkring, at barnet kan få det bedste liv hos slægten. Sagsbehandleren forklarer, hvordan barnets belastningsgrad kan få indflydelse på anbringelsen, dette er eksemplificeret heri:

"(...) nogle børn har jo så særlige behov at det slet ikke er aktuelt at tænke netværket ind som en anbringelse i hvert fald, så kan det selvfølgelig være de har en anden funktion. Men øee andre børn er mindre skadet og er derfor med ikke så mange særlige behov og kan derfor så

godt være i den almindelige familie, som det jo så typisk vil være i netværket, hvis vi er heldige.” (Camilla, kommune 4)

I ovenstående fortæller sagsbehandleren, at barnets belastningsgrad kan blive betydningsfuld for foranstaltningen. Dette tyder på, at der ikke handles ud fra, at barnets biologiske relation og dennes tilstrækkelighed og ægthed, kan være afgørende for anbringelsen. Der kan dermed formodes, at sagsbehandlerens praksis i en eller anden grad afviger fra den holdningsmæssige argumentation – dette vil vi nu se nærmere på igennem en teoretisk underbyggelse.

De ovenstående faktorer har tilsyneladende en betydning ift. den optimistiske sagsbehandlers handlinger i praksis, når børn skal anbringes. Faktorerne, der omhandler sagsbehandlerens syn på barnet som belastet, hvor en ”uprofessionel” slægtspleje ikke kan anses som værende tilstrækkelig, samt faktorer med en tilsyneladende lav inddragelse af barnet i anbringelsessager. Mens sagsbehandlerens inddragelsesniveau af barnet kan forklares ud fra et børnesyn, hvor barnet ikke anses som en reel kilde til viden, kan barnet som ”for belastet” til slægtspleje bl.a. forklares ud fra teorier om tilknytning.

Tilknytningsteorien opererer overordnet med at give svar på, hvordan individet forventes at udvikle sig ift. faktorer som personlighed, samt psykiske og fysiske miljøer (Wedel-Brandt 1998:12). Tilknytningsteoriens hovedspørgsmål er heraf, hvordan og hvorfor mennesker udvikler sig som de gør (ibid.:17). Retningen repræsenterer forskellige teoretiske udlægninger af disse spørgsmål. John Bowlbys teori om tilknytning placerer sig under tilknytningsteorien og forsøger at give svar på, hvordan barnet knytter sig til sine omsorgspersoner. Bowlby ser barnet som født med et tilknytningssystem, der gradvist skal opfyldes. Hvis ikke tilknytningen sker fyldest, vil det senere give konsekvenser for barnet (Schousboe 2007:474-483). Med udgangspunkt i Bowlbys tilknytningsteori kan man forestille sig, at den optimistiske sagsbehandler vurderer, at et barn, der skal anbringes, kan være så skadet i sin tilknytning, at denne belastning ikke kan tilgodeses i en uprofessionel plejefamilie, som en slægtsplejefamilie synes at være. Med denne argumentation synes sagsbehandleren i en eller anden grad at underminere det idylliske billede af slægtspleje som det bedste for barnet.

Daniel Stern placerer sig også indenfor det tilknytningsteoretiske perspektiv og beskæftiger sig ligesom Bowlby med den tese, at børns tidlige erfaringer påvirker dets udvikling fremover.

Stern betoner i sin teori, til forskel fra Bowlby, det interpersonelles magt i forhold til barnets udvikling, hvor barnet selv er aktivt i spillet med andre. Det er hermed ikke "blot" tilknytningen, der er central, men den samlede kvalitet af barnets spil og relationer der afgør, hvorvidt barnet kan anses som belastet (ibid.:489-492). Med baggrund i Sterns teori om udvikling, kan den optimistiske sagsbehandler således også anskue barnet som for belastet til at placere det i en slægtsplejefamilie, hvor plejeforældrene ikke er uddannede til at varetage og støtte barnet. Som ovenstående beskriver, kan den optimistiske sagsbehandler hermed lægge forskellige tilknytningsorienterede teorier til grund for ikke at anbringe børn i slægtspleje, selvom der holdningsmæssigt udtrykkes, at denne anbringelsesform er den mest optimale for barnet.

Ovenstående giver det billede, at den optimistiske sagsbehandler i sin forståelse af slægtspleje benytter videnskabelig teori, praktisk sans og praktisk teori, når den positive holdning skal begrundes. I forbindelse med den optimistiske sagsbehandlers handlinger, hvor der reelt set ikke anbringes i slægten, er der sandsynligvis praktisk teori på spil, som synes at kunne understøtte de faktorer som sagsbehandleren begrunder sine handlinger med. Hermed ses en divergens mellem holdning og handling, og at det teoretiske fundament for denne forskel divergerer, og betragter barnet på forskellige måder. Derudover kan det være vanskeligt for sagsbehandleren at anvende videnskabelig teori i handlingen, da den forhåndenværende praktiske teori muligvis ikke er tilstrækkelig til at understøtte det positive i slægtsanbringelsen. Interessant er her, at denne hovedsageligt fokuserer på det positive i slægtspleje i et forskningsmæssigt perspektiv, og at denne derfor har svært ved at benytte de negative resultater, da de ikke er en del af overvejelserne i handleredskabet.

Opsamling

Konkluderende kan siges, at den optimistiske sagsbehandlers forståelse af slægtsanbringelser er domineret af forskningen på området og altså den videnskabelige teori, i hvert fald hvor denne er positiv overfor fænomenet. Den praktiske sans synes at orientere sagsbehandleren ift. forskningen, og heri udvælges de positive resultater, der stemmer overens med forståelsen. Herudover har praktisk teori i form af systemiske tilgange om relationers

betydning sandsynligvis indflydelse på holdningen. Den praktiske sans ses ligeledes, når videnskabelig teori og praktisk teori nærmest forklares med en common sense-indstilling.

Selvom det netop er konkluderet, at den videnskabelige teori og praktisk sans spiller en stor rolle i sagsbehandlerens forståelse, synes praksis at være anderledes. I forhold til handlinger har denne ingen eller få reelle erfaringer med at anbringe i slægten, hvilket synes at kunne begrundes i forskellige teorier om tilknytning. Den optimistiske sagsbehandler er da præget af alle tre videnstyper, hvor der dog synes at være forskelligartede praktiske teorier, som medfører, at sagsbehandleren ikke handler i overensstemmelse med sin forståelse af slægtspleje. Vi må formode, at den optimistiske sagsbehandler ikke er bevidst omkring, at denne teoretiske diskrepans får dem til at handle i uoverensstemmelse med deres udtrykte holdning.

Den vævende sagsbehandler

Den vævende sagsbehandler er karakteriseret af en vævende holdning til, at der både ses positive og negative forhold ved slægtspleje, samt en ikke-opsøgende adfærd ift. fænomenet slægtspleje. En nærmere analyse af denne sagsbehandlers handlemønster samt vævende holdninger analyseres i det følgende med udgangspunkt i dennes brug af viden.

Usikkerhed og manglende handling

Ved den vævende sagsbehandler ses der forhold, som tyder på, at denne kan være præget af en usikker forholden sig til slægtsanbringelser. Denne usikkerhed udmønter sig bl.a. i en ikke opsøgende adfærd:

"Altså det første jeg gør, altså vi hører om barnet fra visitationen, og så går jeg jo så i gang med at tænke igennem, hvad kender jeg af familier, der ligesom kunne passe til det her barn (...)"
(Sonja, kommune 5)

Denne udtalelse indikerer, at slægtspleje, som foranstaltningstype, ikke umiddelbart indgår som en naturlig del af den vævende sagsbehandlers ræsonnement. Dette forstås, idet den vævende sagsbehandler tilsyneladende tænker traditionelle plejefamilier, som noget af det første i anbringelsestyper. Havde der været en mere opsøgende adfærd overfor slægtspleje, må man formode, at sagsbehandleren ikke kun ville fortælle om traditionel familiepleje, men også overvejelser om slægtspleje.

Den umiddelbare ikke-opsøgende og usikre adfærd underbygges yderligere af den vævende sagsbehandlers erfaringer med at anbringe børn i slægt. Karakteristisk for denne type sagsbehandler er det, at den ingen eller ganske få erfaringer har. En sagsbehandler siger:

"Ja jeg tror det er meget naturligt og sådan tænke ind, altså nu har jeg jo ikke siddet med nogen, men jeg tror det vil være meget naturligt at tænke ind (...)" (Lise Kommune 5)

Citatet kan illustrere, hvordan den vævende sagsbehandler arbejder ud fra en formodning om, at det er naturligt at tænke netværket ind, dog fremgår det til slut i citatet, hvordan dette ikke synes at være tilfældet, idet sagsbehandleren ikke tænker det ind i egne sager. Dette kan

betyde, at den vævende sagsbehandler ikke vurderer, at en egentligt opsøgende praksis, skal være op til sagsbehandleren selv.

I citatet fremgår det også, hvordan den vævende sagsbehandler har få eller ingen erfaringer, idet praksis om fænomenet synes at blive brugt med henvisning til en formodning om, at det nok er normalt at tænke netværk ind i det sociale arbejde. Denne formodning tyder dog ikke på at blive omsat til et konkret arbejde hos den vævende. Hos denne ses der en tendens til, at de slægtsanbringelser der er i sagsmappen, er nogle denne har overtaget fra andre sagsbehandlere. Den vævende sagsbehandler forklarer ydermere, at de slægtsanbringelser, som denne har været med til at gennemføre, har været på opfordring af den biologiske familie.

Ovenstående indikerer hermed, at den vævende sagsbehandler tilsyneladende slægtsanbringer i meget lav grad. En årsag til den vævende sagsbehandlers handlemønster kunne bl.a. findes i dennes anvendelse af praktisk teori, som bliver begrænset af en ikke tilstrækkelig praktisk sans. Den vævende sagsbehandlers brug heraf, analyseres i det følgende.

Den vævende sagsbehandlers argumenter

Karakteristika for denne sagsbehandlers handlinger kan findes i holdningen til slægtsplejetypen, hvor der tvivles mellem argumenter for og imod slægtsanbringelser. Dette udtales med en usikkerhed og uden klare tegn på, at der tages endelig beslutning om, hvad der betyder mest for vurderingen af slægtsanbringelsen som mulig plejetype. I citatet nedenfor illustreres den vævendes vekslen mellem fordele og forbehold, samt hvordan denne forholdsvis tydelige forståelse opfølges af en tvivl og usikkerhed:

"Jamen altså netværk det er jo rigtig meget i forhold til hvilken familie det er vi taler om, der er jo rigtig mange faktorer der kan spille ind, både på den positive måde der kan gøre at det bliver vellykket, men også mange negative faktorer der kan gøre at det mislykkes. Øh, spør' lige igen." (Lise, kommune 5)

Denne udtalelse kan forstås som et udtryk for, hvordan den vævende sagsbehandler forstår feltet ud fra en opstilling af positive og negative faktorer ved slægtsanbringelser. I denne

opstilling indgår en overvejelse omkring, at det positive i slægtspleje kan være, at barnet bevarer sine relationer til slægten, mens det negative kan være, at selvsamme relation vanskeliggør det. Dette viser dog ikke nødvendigvis en vævende adfærd – det vævende eller usikre om man vil, kommer til udtryk, da sagsbehandleren efterfølgende beder om gentagelse af spørgsmålet. Dette sker flere gange, når den vævende sagsbehandler skal forklare og argumentere for sine handlinger. Disse argumenter analyseres i det følgende.

Det er tydeligt, hvordan den vævende sagsbehandler anvender argumenter for og imod slægtsanbringelser med baggrund i praktisk teori. En sagsbehandler siger:

"Jamen, øh.. jeg vurderer at det er rigtig godt for barnet. Det er godt for barnet at blive anbragt hos nogle nære familiemedlemmer som barnet kender. Netop fordi der er et særligt bånd.. af tilhørssammenhæng, æh -hørighed" (Laila, kommune 4)

Dette citat udtrykker den vævende sagsbehandlers argument for anbringelsestypen slægtspleje. Der fokuseres på positive elementer i form af barnets relation til dets *nære familiemedlemmer*. Citatet cementerer således den vævende sagsbehandlers forståelse af den naturlighed, der er ved at anbringe barnet i dets nære miljø, hvilket kan relateres til en systemisk tankegang jf. afsnittet *Elementer fra en systemisk tilgang*. Naturligheden og det ikke-stigmatiserende ved at kunne blive indenfor sin familie, kan give barnet kontinuitet og ydermere hjælpe barnet med at opretholde en fortælling om sig selv og sit liv, da der ikke sker et brud på omgivelserne. Når barnet bliver i sine naturlige omgivelser ville Bronfenbrenner argumentere for, at barnet bevares inden for sit mikro-system.

Den vævende sagsbehandlers reference til praktisk teori, kommer ydermere til udtryk i følgende udtalelse:

"(...) men mange af de af de familier som vi arbejder med de har jo et meget sparsomt netværk, mange af de forældre vi har jamen de har selv haft en belastet opvækst hvor det måske kan knibe lidt med ressourcerne i deres slægt eller netværk(...). Lise, kommune 5

Ovenstående er udtryk for, hvordan sagsbehandleren refererer til, at der kan være mønstre i familien, som går igen igennem generationer. Denne opmærksomhed kan relateres til en social arv-tankegang jf. afsnittet *Begrebet social arv*. Den vævende sagsbehandler giver heraf udtryk for en vis varsomhed ift. at anbringe barnet i slægten, grundet et mønster af sociale

problemer indenfor slægten. Det begrundes deraf, at netværket omkring barnet ofte er sparsomt og skrøbeligt, da det kniber med ressourcerne. Dette kan fx være, at den vævende sagsbehandler finder det vanskeligt at anbringe et barn hos dets bedsteforældre, da de biologiske forældres problemer erfares at være nedarvede.

Den vævende sagsbehandler refererer således til praktisk teori i form af elementer fra et systemisk perspektiv og en social arv-tankegang. Det er dog karakteristisk for den vævende sagsbehandler, at denne ikke i tilstrækkelig grad anvender teorien i praksis ift. at forholde sig konkret til slægtspleje. Sagsbehandleren synes ikke at tage stilling til de praktiske teorier, da denne tilsyneladende mangler egne livserfaringer, holdninger og værdier ift. slægtspleje. Den vævende sagsbehandler refererer ligeledes ikke til en forskningsmæssig viden om fænomenet, da videnskabelig teori omkring slægtspleje ikke tyder på at vinde indpas som en del af argumentationen for at der ikke slægtsanbringes. Sagsbehandlerens argumenter tenderer altså til at være bundet op på en praktisk teori, der ikke bliver tilstrækkeligt omsat til en konkret forholden sig til fænomenet. Dette, fordi der ikke indikeres en brug af videnskabelig teori, der kan guide dem. Den praktiske sans kan ydermere have indflydelse på sagsbehandlerens oplevelser med og holdning til slægtspleje – der synes ikke at være direkte personlige og faglige holdninger, men nærmere hvad vi vælger at kalde teoretiske holdninger.

Grundet den vævende sagsbehandlers måde at bruge praktisk teori, samt den ikke-synlige brug af videnskabelig teori, tyder det på, at sagsbehandlerens usikkerhed ikke er et udtryk for et "fagligt skøn". Derimod kan det indikere, at der kan være tale om en grundlæggende vævende og usikker holdning ift. slægtspleje. Det forklares af den vævende sagsbehandler, hvordan det hele tiden er en *afvejning* om slægten kan bruges. Denne afvejning kan formodes at være fagligt funderet fx i anvendelsen af den førnævnte praktiske teori med udgangspunkt i Bronfenbrenner og/eller en social arv-tankegang. Typisk er dog, at den vævende sagsbehandler virker usikker i sin brug af praktisk teori. Dette kommer bl.a. til udtryk i følgende forklaring af, hvilke faktorer ved barnet, der gør sig gældende i vurderingen af anbringelsestype:

"Tyngden af bekymring tror jeg. Altså også deres adfærd i det hele taget, men også i forhold til øh... Altså der har vi vores konsulentteam på som jo sidder og laver matchningen også. Hvor vi sidder og beskriver barnet og deres behov for støtte – hvis vi ser de har behov for nogle ting,

så lægger vi det op til vores konsulentteam, og så sidder vi jo og drøfter det i fællesskab (...)"
(Anita, kommune 5)

Der spores her en usikkerhed, og sagsbehandleren nærmest går i stå i forklaringen af, hvilke faktorer der kræver opmærksomhed. Sagsbehandleren kan siges at fralægge sig ansvaret på en tøvende og usikker måde ved at henvise til kommunens konsulentteam, der står for matchning af barn og plejefamilie, og slutter af med at fastslå, hvordan det er en fælles beslutning. Dette kan således eksemplificere, hvordan den vævende sagsbehandlers praktiske teori ikke nødvendigvis er tilstrækkelig – andre videnstyper skal også sættes i spil. Sagsbehandleren forsøger her at trække på sit teoretiske videnslager, men indikerer, hvorledes det kan være vanskeligt at anvende teorien i praksis. Hermed bliver den egentlige viden om og kendskab til praktisk teori mindre betydningsfuld i det konkrete handleredskab. Denne type sagsbehandler anvender sjældent konkrete faglige eksempler, når overvejelser om fænomenet skal fremhæves. Dette er modsat den skeptiske og den optimistiske sagsbehandler, hvor eksempler synes at gøre en konkret stillingtagen tænkelig, og giver sagsbehandleren mulighed for at forholde sig til det adspurgte. Ved den vævende argumenteres der hovedsageligt teoretisk, uden at der sættes eksempler på, hvornår den ene anbringelsestype er at foretrække frem for en anden. Dette kan analyseres som værende et eksempel på, hvordan den vævende ikke har livserfaringer og holdninger, der kan guide teorien i at blive omsat til praksis. Dette kan forstås ud fra Guldagers tanker om, at den praktiske sans så at sige guider sagsbehandleren i sit arbejde, således at livserfaringer, værdier og grundlæggende holdninger findes i en vekselvirkning med praktisk teori. Men da den vævende sagsbehandler tyder på at være usikker og vævende overfor en konkret stillingtagen, hvor man kan sige, at den grundlæggende holdning ellers kunne vise vej i det teoretiske univers, kan der argumenteres for, at den praktiske sans ikke får tydelig indflydelse på sagsbehandlerens handlinger. Den praktiske sans kunne hermed have hjulpet sagsbehandleren i at orientere sig i en vurdering af hvilken praksis, der er bedst i den givne situation. Det er deraf den praktiske sans, der skal orientere teorierne, således disse kan anvendes i praksis. Den vævende sagsbehandlers holdning synes grundlæggende usikker og tilfældig, og kan deraf ikke fungere som retningsgiver i arbejdet med slægtsanbringelser.

Kommunal indflydelse

Den vævende sagsbehandler og dennes tilsyneladende uklare idealer og værdier ift. fænomenet, kunne blive forstærket gennem kommunens retningslinjer. I den vævende sagsbehandlers kommune synes der at være en vision om, at sagsbehandleren skal afsøge netværket. Denne vision kan tolkes som værende implicit, idet denne ikke henviser direkte til nedskrevne procedurer eller strategier ift. slægtspleje som foranstaltningstype. Dette kommer til udtryk, når den vævende sagsbehandler forklarer, hvordan ledelsen italesætter fænomenet slægtsanbringelser, ved at *minde* sagsbehandlerne om en afsøgning af netværket med henblik på mulig anbringelse heri.

Kommunens strategi eller mangel på samme ift. at slægtsanbringe, har ifølge grundlæggende organisationsteori indflydelse på sagsbehandleren. Jacobsen og Thorsvik (2007) forklarer, hvordan klart formulerede mål og strategier er vigtige for effektiviteten i en organisation (Jacobsen og Thorsvik 2007:31). Mål og strategier antages at have indflydelse på og virke motiverende for den måde en medarbejder tænker og handler. Uden mål og strategier ved en ansat ikke, i hvilken retning der arbejdes. Mål og strategier vil tilmed have en styrende funktion og give den enkelte sagsbehandler et fingerpeg om, hvilke kriterier, der skal lægges mere vægt på end andre (Ibid.:40) i beslutningen om en slægtsanbringelse. Den vævende sagsbehandlers usikre holdninger, kan tilsyneladende siges, at være gensidigt påvirket af kommunens uklare strategi i arbejdet med slægtsanbringelser.

Opsamling

Opsummerende kan det siges at være karakteristisk for den vævende sagsbehandler, at denne har en ikke-opsøgende adfærd. Denne type sagsbehandler har ingen eller meget få erfaringer med at slægtsanbringe, og de få slægtsanbringelser sagsbehandleren har, er gennemført på opfordring af den biologiske familie. Dette handlemønster, kan blandt andet begrundes ud fra dennes begrænsede omsætning af praktisk teori, i kraft den ikke-tilstedeværende praktiske sans. Den vævende sagsbehandler har et arsenal af praktisk teori, herunder systemteori, social arv og tilknytningsteori, men sagsbehandleren formår ikke, grundet manglende praktisk sans, at anvende denne teori i praksis. Slutteligt argumenteres for, at den vævende sagsbehandlers usikre holdninger, og deraf manglende praktiske sans, tilsyneladende forstærkes gennem en

gensidig påvirkning fra kommunens noget uklare strategier for arbejdet med slægtsanbringelser.

Delkonklusion af analysedel 2

Igennem ovenstående typologi er det blevet analyseret, hvordan de tre typer af sagsbehandlere trækker på forskellige former for viden, og hvordan denne viden eller sammensætning af viden præger hver enkel type.

Opsummerende kan siges, at den skeptiske sagsbehandler trækker på videnstypen praktisk teori, samt praktisk sans i sin forståelse af fænomenet slægtspleje. Dette blev konkluderet på baggrund af den skeptiske sagsbehandlers brug af social arv i arbejdet og den sociale arvs indflydelse på dennes forståelse af slægtspleje. Den skeptiske sagsbehandlers praktiske sans synes i overensstemmelse med de praktiske teorier, som denne benytter, og derfor kan der argumenteres for, at den skeptiskes handlinger kan afspejle forståelsen af fænomenet.

Omkring den optimistiske sagsbehandler blev det klart, at denne trækker på praktisk sans i sin forståelse af fænomenet slægtspleje, samt videnskabelig teori, hvor forskningen er i overensstemmelse med den optimistiskes positive forståelse af fænomenet. Hos denne type kunne vi ydermere konkludere, at der også var tale om praktisk teori, idet disse synes at være afgørende for sagsbehandlerens sjældne brug af slægtspleje. Vi formoder derfor, at den optimistiske sagsbehandler ikke er tilstrækkeligt bevidst omkring benyttelsen af de praktiske teorier, idet disse sandsynligvis blokerer for at gøre slægtsanbringelser til praksis.

Ved den vævende sagsbehandler viste det sig, at denne, ikke i samme grad som de øvrige, benytter videnskabelig teori i forståelsen af slægtspleje. Denne sagsbehandler refererer til forskellige praktiske teorier, men synes usikker og ubeslutsom i sine argumenter omkring en konkret praktisering af slægtsanbringelser og kan tilsyneladende ikke, pga. mangel af praktisk sans, tage stilling til disse teorier eller gøre dem omsættelige i det praktiske arbejde.

I ovenstående analyse er det konkluderet, at ingen af de tre typer af sagsbehandlere synes at inddrage samtlige videnstyper reflekterende og i en vekselvirkning i deres forståelse af slægtsplejefænomenet. Dette kan dermed føre til, at sagsbehandlere kan risikere at agere ud

fra en begrænset forståelse af fænomenet, hvor de kan få vanskeligt ved at omsætte de forskellige former for viden i egen praksis, samt at der kan opstå uoverensstemmelser mellem holdning og handling ift. fænomenet. Dette kan altså give en usikkerhed eller et ureflekteret socialt arbejde, se afsnittet *Meta-analytisk diskussion*.

Der kan heraf konkluderes, at for at sagsbehandlere kan opnå en refleksiv og sammenhængende forståelse af slægtspleje, kræver det, at sagsbehandlere i højere grad inddrager samtlige videnstyper aktivt i deres forståelse og i deres handleredskab. På den måde kan der argumenteres for, at man for at opnå en refleksiv og foranderlig praksis - der ikke blot forbliver common sense, men derimod præges af epoché – skal alle vidensformer være i spil hos den enkelte sagsbehandler, og vel at mærke på en måde, hvor de aktivt gøres brugbare i praksis. På denne måde kan praksis løbende indarbejdes, forholde sig til og handle ud fra ny forskning, lov, faglig teori og politikker, samtidig med, at disse er i overensstemmelse med kommunale og egne værdier og holdninger i det sociale arbejde.

Som ovenstående analyse også kort berører, kan der være konsekvenser forbundet med en social praksis, der i så udpræget grad præges af en common sense-tilgang til arbejdet med slægtsanbringelser. Når sagsbehandleren baserer sin tilgang til arbejdet på en begrænset vidensforståelse, vil øvrige vidensforståelser risikere at blive negligeret og dermed være uden betydning i arbejdet med slægtsanbringelser. Sagsbehandleren vil heraf mangle essentielle elementer til at vurdere fænomenet, uanset om disse har rod i praktisk sans, praktisk teori eller videnskabelig teori.

Kapitel 7

Meta-analytisk diskussion

Igennem specialets analysedele har vi nu præsenteret sagsbehandlernes tilgange til arbejdet med anbringelser i slægten, samt analyseret, hvilke former for viden sagsbehandlere hovedsageligt trækker på i arbejdet i overvejelserne om slægtsanbringelse og deres forståelser heromkring. Ud over disse analyseresultater har specialets empiri efterladt os med en stadig undren, som angår nogle gennemgående observationer, fundet gennem den empiriske undersøgelse. Disse observationer drejer sig først og fremmest om den diskrepans, der tilsyneladende findes mellem sagsbehandlernes holdning til slægtspleje og deres handlinger i forhold hertil. Som beskrevet før har samtlige af specialets sagsbehandlere en meget begrænset erfaring, når det kommer til slægtsanbringelser, dette uanset om de udtrykker en yderst positiv holdning hertil, eller om de udtrykker en mere skeptisk holdning heroverfor. Diskrepansen og mulige årsager til denne, vil vi diskutere i det nedenstående. I forlængelse heraf vil vi diskutere sagsbehandlernes bevidsthed ift. egen position i det sociale arbejde, hvor diskussionen vil være med udgangspunkt i begreberne epoché og common sense. Slutteligt vil vi diskutere, hvorledes socialarbejdere kan opnå refleksiv praksis.

Diskrepansen mellem holdning og handling

Vi har som analysedel 2 har vist, med baggrund i den fænomenologiske meningskondensering, opstillet tre typer af sagsbehandlere. Disse typer illustrerer heraf tre holdninger til fænomenet slægtspleje. Interessant er det, at selvom disse tre holdninger er yderst forskellige overfor fænomenet – en skeptisk, en vævende og en positiv – så har vi kunnet påvise samme handlemønster hos samtlige typer af sagsbehandlere. Nemlig et handlemønster, der på trods af holdning, ikke eller i meget sjældne tilfælde benytter slægtspleje som en foranstaltning i arbejdet med at anbringe børn og unge.

Denne diskrepans synes endnu mere mærkværdig, når vi i analysedel 2 ligeledes kan påvise, at de tre typer sagsbehandlere synes at trække på forskellige teoretiske perspektiver i deres udlægning af enten en positiv, negativ eller vævende holdning til fænomenet slægtspleje. Det blev i denne analysedel klart, at der hos sagsbehandlerne både er tale om teoretiske tilgange som social arv, et udviklingsøkologisk- og et tilknytningsperspektiv. Alle er tilgange, der synes

at determinere typens handlinger på bestemte måder – hermed er sagsbehandlernes praksis præget af en særlig determinisme, hvor enkelte teoretiske tilgange styrer deres sociale arbejde.

Denne diskrepans mellem sagsbehandlers holdning og handling, samt den udprægede determinisme, som empirien har påvist, kan have rod i mange forskellige forklaringer. En mulig forklaring kunne være, at sagsbehandlerne ikke er tilstrækkeligt bevidste omkring deres tilgang til arbejdet med slægtspleje, hvorfor denne kan hindre dem i at anbringe børn hos slægt. Forklaringen synes særlig relevant for diskrepansen, da viden, holdning og handling danner grobund for det sociale arbejde (Alminde et al 2008, Gamst el 2004). Denne forståelse vil vi nu udlægge.

Barnet som kilde til viden

Selvom vi i analysedel 2 påviser de teoretiske tilgange, som sagsbehandlere lægger til grund for synet på anbringelser i slægten, er det ikke en selvfølge, at disse tilganges determinerende karakter er tydelige eller ligefrem bevidste for sagsbehandlerne. Såfremt disse tilgange er ubevidste for sagsbehandlere kan de, uden egen vidende, hindre for, at en sagsbehandler med den mest optimistiske holdning til slægtspleje, kan udmønte denne foranstaltning i sit praktiske arbejde. Deres anvendelse af teorier om barnet, bygger altså i en eller anden grad på en determinisme. Denne determinisme kan betragtes som en medvirkende årsag til, at inddragelse af barnet som en kilde til viden i anbringelsesforløbet, spiller en mindre rolle, fordi der allerede på forhånd er vurderet, hvordan barnet skal betragtes. I Barnets Reform ses barnet som et autonomt individ, der skal studeres i sin egen ret bl.a. gennem børnesamtaler (Serviceloven 2011 § 48). I lovens syn er barnet en reel kilde til viden - og ikke blot et produkt af forældrene. Modsat dette syn på barnet, er sagsbehandlernes syn. Synet synes at være præget af en mere ensidig brug af teorier, hvor forståelsen af barnets rolle kommer forud for den konkrete sag – hermed menes, at der på forhånd er valgt et særligt perspektiv på barnet. Dette ses bl.a. i sagsbehandlernes måde at omtale barnet på, som mindre betydningsfuld i sagsbehandlingen. Barnet vurderes sjældent at kunne inddrages, fordi dette er forbundet med store omkostninger for barnet. Barnet, hverken formår eller opnår noget ved at blive hørt – det ses således ikke som en direkte videnskilde i sagsbehandlingen. Sagsbehandlernes

opfattelse af indholdet i børnesamtalen indikerer, at barnets fortælling bliver afgørende for foranstaltninger. Denne betragtning adskiller sig dog fra den børnesamtale loven foreskriver, hvor der blot kræves en høring af barnets oplevelser af hverdagen – ikke en beslutning om anbringelsestype. Når barnet inddrages i så lav grad som sagsbehandlerne udtrykker, kan det være vanskeligt at undersøge barnets aktuelle behov og vurdere barnets udviklingsmuligheder. I sagsbehandlerens udtrykte perspektiv er barnet ikke en social aktør studeret i sin egen ret. Her reduceres barnet derimod ofte til forældrenes problemer. Forældrene og teorier om deres kapacitet bliver altså omdrejningspunktet for støtten til barnet, og ikke barnet selv.

For at sagsbehandlerne kan inddrage barnet i højere grad, kan der argumenteres for, at de skal være mere bevidste om brugen af teorier i praksis. Dette vil vi nu undersøge nærmere.

Sagsbehandlerens bevidsthed over egen position

Som beskrevet i delkonklusionen til analysedel 2, argumenteres der for, at sagsbehandlere, i kraft af deres brug af viden, ikke inddrager særlig refleksion ift. denne viden. Refleksionen vil formentlig være præget af den ensidige viden og dermed ikke refleksion i bred forstand. Dette argument, omkring at sagsbehandlerens refleksive praksis spiller en mindre rolle i arbejdet og dermed i deres brug af viden ift. holdningen til slægtspleje, kan understøtte påstanden om, at sagsbehandlere ikke er tilstrækkeligt bevidste omkring deres teoretiske tilgang til arbejdet med slægtspleje, da de enten arbejder ensidigt hermed eller er usikre over brugen heraf.

Hvis vi godtager ovenstående omkring sagsbehandlerens mindre bevidste teoretiske tilgange og ballast, vil denne uden tvivl være bestemmende for de handlinger, som sagsbehandlerne foretager i deres praktiske arbejde. Man kan derfor få den tanke, at sagsbehandlerne skal gøres bevidste omkring deres teoretiske tilgang og ballast, for først når dette sker, vil de være i stand til at handle refleksivt og bevidst i arbejdet med slægtspleje og først ved en sådan bevidstgørelse vil deres handling kunne afspejle deres holdning til fænomenet.

Denne diskussion omkring sagsbehandlerens bevidsthed om eget teorigrundlag, samt en udvikling af det sociale arbejde, kan foruden ovenstående forståelse, sammenholdes med de

tidligere præsenterede begreber af Schutz omhandlende epoché og common sense. Disse begrebers tilknytning til nærværende diskussion vil vi udlægge i nedenstående.

Epoché og common sense i det sociale arbejde

Ifølge Schutz er common sense betegnelsen for en form for viden, der betegner en ikke-refleksiv handlen. Dette begreb er således brugbart ift. den måde, hvorpå sagsbehandlere agerer i arbejdet med slægtsanbringelser. Schutz tillægger herimod begrebet epoché til refleksiv handlen eller refleksiv erkendelse – en erkendelse, som han mener, er den rigtige i søgen efter viden, og dermed kendetegnende for mennesker i forskningsmæssige miljøer.

I specialet har vi fremlagt sagsbehandlernes erkendelse af slægtsplejefænomenet gennem en undersøgelse, der har afsøgt de forforståelser, tolkninger og teoretiske forståelser sagsbehandlerne ligger til grund for arbejdet med slægtsanbringelser. I et forsøg på at gøre disse bevidste for sagsbehandlerne selv, forestiller vi os, med reference til Schutz, at sagsbehandlere kan anskues i et forskningsperspektiv, hvor de ikke blot tillader sig at handle på baggrund af common sense, men derimod forsøger at udøve epoché gennem en eksplicitering og bevidstgørelse af egne forforståelser og teoretiske tilgange. Ifølge Schutz er det først, når denne refleksive søgen efter egne bevæggrunde – altså epoché – forekommer, at fænomener kan anskues forudsætningsløst. Da det forudsætningsløse er et stort ideal, eftersom praktikere i en eller anden grad har forforståelser, kan dette være vanskeligt at efterleve. Denne forudsætningsløse eller neutrale anskuelse kan hermed ses, som idealet for sagsbehandlers arbejde med sociale fænomener som eksempelvis anbringelser i slægten. Spørgsmålet er da, hvordan dette mål kan praktiseres, og hvorvidt dette overhovedet er praktisk muligt at udmønte for aktører i det sociale arbejde?

Et andet spørgsmål som synes presserende er, hvorvidt ønsket om, at sagsbehandlere skal bevidstgøres ift. egne teoretiske tilgange og forståelser kan opnås uden, at disse aktører distanceres fra det sociale arbejde de udfører? Man kan forestille sig, at udøvelsen af epoché kræver, at udøveren lægger en vis afstand til det anskuede felt, for derigennem at være bevidst om egne tilgange hertil. En sådan distance kan forbindes med, at praktikerens følelsesmæssighed, værdigrundlag og personlighed i arbejdet lægges til side, til fordel for en

mere forudsætningsløs og reflektiv arbejdspraksis. Såfremt praktikerens bevidstgørelse af egne tilgange fordrer en distance til eget felt, og det sociale arbejde da objektiveres/standardiseres, må man stille sig spørgsmålet om dette er ønskeligt?

Praktikeren og dermed nærværende speciales aktør er hermed stillet i en vanskelig position. For hvorledes skal denne aktør agere mellem ønsket om mere refleksion og bevidstgørelse på den ene side, samt ønsket om en stadig opretholdelse af personlighed og følelsesmæssighed i det sociale arbejde på den modsatte?

Refleksiv praksis og helhedssyn i det sociale arbejde

Ovenstående diskussion omkring praktikerens sociale arbejde, er skildret som et valg mellem en praktiker, der er bevidst om egne teoretiske tilgange, og dermed også til en vis grad personligt distanceret fra det sociale arbejde denne udfører, samt en praktiker der agerer og interagerer med det sociale arbejde, men ikke er bevidst om egne tilgange hertil. Spørgsmålet er om denne sondring kan skues anderledes an?

Hutchinson og Oltedal forklarer i *modeller i socialt arbejde*, at praksis vil profitere af en større refleksivitet – en refleksivitet der kan muliggøres, når praktikere bevidst forholder sig til egne modeller. Valget af perspektiv/model er ifølge Hutchinson og Oltedal karakteriseret af faglig viden og egne forståelser (Hutchinson & Oltedal 2006:15-16). Ligeledes cementerer Alminde et al (2008) i *Socialanalyse og handling*, hvor vigtig refleksiv praksis er for udviklingen af det sociale arbejde. Der forklares, at sagsbehandlere ved at reflektere over egne handlinger, kan blive bevidste om perspektiver, teoretiske tilgange, erfaringer og viden. Bevidstheden om netop disse elementer har ifølge Alminde et al stor betydning for, at sagsbehandlere kan håndtere kompleksiteten i det sociale arbejde. En kompleksitet der er baseret på forskelligartede sociale problemer, politiske krav, lovgivning, egne faglige erfaringer og viden (Alminde 2008:8,13). Netop denne kompleksitet har også været tydelig i specialet, hvor sagsbehandlere kræves at agere indenfor en kommune, hvor særlige tilgange er i højsædet, samtidig med et forsøg på at anvende Barnets Reform, egne holdninger og erfaringer, samt den uddannelsesmæssige viden. For at sagsbehandlere kan håndtere og blive bevidste om de netop nævnte, skal de ifølge Alminde et al arbejde ud fra en eklektisk tilgang, hvor der sker en

konstant vekselvirkning mellem teorier og metoder. I denne vekselvirkning skal praktikere forholde sig til egne handlinger, samt orientere sig om andre perspektivers forholden sig til problemstillingen. Refleksiviteten forudsætter derfor en løbende orientering om ny viden i praksis overfor egne handlinger. Denne eklektiske tilgang er ligeledes med til at sikre, at sagsbehandlere ikke bliver "ens", men at de bevarer identiteten som unikke sagsbehandlere, i kraft af den praktiske sans. Målet med den refleksive praksis er altså ikke en ensliggørelse af sagsbehandlere, og heller ikke en tilfældig praksis, men noget midt imellem, hvor faglighed får lov at udfolde og udvikle sig samtidig med, at det begrundes (Ibid.).

I *Helhedssyn og forklaring* af Ejrnæs og Guldager plæderer disse forfattere for en lignende praktiker i det sociale arbejde. Her er der tale om en praktiker, der skal agere i en niveau- og perspektivtankegang, hvad angår teorier og forklaringer om sociale problemer. Ved at praktikere anlægger dette helhedssyn, skal de ikke blot agere efter egen tilgang, men inkludere teorier på flere niveauer og fra flere perspektiver, når de handler i det sociale arbejde (Guldager & Ejrnæs 2008:17-18).

Som dette speciale konkluderer, skriver Ejrnæs og Guldager ligeledes, hvordan praktikerens optik har stor betydning for forståelsen af et bestemt fænomen (Ibid.:16). Når praktikere handler og forstår sociale fænomener ud fra en særlig optik medfører dette, at fænomener så at sige begrænses ift., hvordan de håndteres i det sociale arbejde. Ejrnæs og Guldager taler her om komplementaritet og dialektik, som to begreber hvorigennem de sociale fænomener kan betragtes ud fra dialektiske, komplementære, konkurrerende og supplerende forklaringer og teorier. Disse begreber fordrer helhedssynet, der er særligt frugtbare for praktikere i det sociale arbejde, idet der hermed anlægges forskellige perspektiver på klienter såvel som på forståelsen og behandlingen af sociale fænomener (Ibid.:16-19).

Det er således ikke entydigt, hvorledes den optimale sagsbehandler ser ud i det sociale arbejde, og hvorledes denne skal arbejde. Vi har i det ovenstående diskuteret, hvordan praktikerens, der udlægges i nærværende speciale, ikke er tilstrækkeligt refleksive og bevidste over egne tilgange. Herfra diskuterer vi, hvordan det er nødvendigt for en udvikling af det sociale arbejde, at praktikerens forholder sig bevidst til egne handlinger. Dernæst blev der overvejet, hvorvidt denne refleksion var mulig, og om ønsket således var en refleksiv, men også delvist distanceret praktiker. Slutteligt har vi vist, hvordan Ejrnæs og Guldager plæderer

for en praktiker, der ligger sig i midten af vores diskussion - en praktiker, der inddrager en række af forskellige forklaringer og teorier, med det formål at anlægge et helhedsorienteret syn på sociale fænomener. Hvilken praktiker der herefter kan anses som den "optimale" synes dog ikke lige til at svare på. At praktikere i højere grad, end specialet viser, skal være bevidste om, hvilke tilgange de anlægger for eget arbejde synes at være et gennemgående træk i ovenstående diskussion. Derudover er det en nødvendighed for det sociale arbejdes udvikling, hvor nye perspektiver og viden skal inddrages, at der sker en konstant refleksion over samtlige handlinger.

Kapitel 8

Kvalitetsvurdering af forskningsresultaterne

I det følgende vil en diskussion af generaliserbarheden af specialets forskningsresultater blive gennemgået. Denne skal ligeledes ses i lyset af specialets sammenhæng med eksisterende forskning på området.

Med inspiration fra Kvale og Brinkmann har målet for specialet været at foretage en *analytisk generalisering*, hvor undersøgelsens resultater fungerer retningsgivende og vejledende for lignende opdagelser (Kvale & Brinkman 2009:289). Mere præcist betyder det, at vi vil bedømme, hvorvidt vores resultat kan generaliseres til andre områder af praksis.

Generaliserbarheden tager form af en analytisk generalisering, der

"indebærer en velovervejede bedømmelse af, i hvilken grad resultaterne fra en undersøgelse kan være vejledende for, hvad der kan ske i en anden situation" (Kvale 2007:228).

Vi finder dog, til trods for det forholdsvis lille sample på fjorten informanter, at specialet kan generaliseres analytisk. Baggrunden for denne iagttagelse er, at specialets resultater kan sammenlignes med den tilgængelige forskning på området, jf. *Problemindkredsningen*, hvor bl.a. en ældre, men lignende undersøgelse af fænomenet slægtsanbringelser af Mehlbye (2005) viser, hvordan sagsbehandleres syn og opfattelser af fænomenet er præget af særlige diskurser, heriblandt en social arv-tankegang. Derudover kan specialets fund omkring sagsbehandlerens autonomi ligeledes forbindes til eksempelvis Appel Nissens Behandlerblik (2005), hvori det erfarer, at behandlerblikket, herunder brug af teorier, syn på klienten osv., har betydning for udførelsen af det sociale arbejde. Frank Ebsens undersøgelser (2008) af sagsbehandleres fortolkningsfrihed ift. lovgivningen kan ligeledes understøtte sagsbehandlerens autonomi, samt Hutchinson og Oltedals (2006) vurdering af, at sagsbehandlere inddrager handlemodeller eklektisk i konstitueringen af arbejdet. Dette er blot eksempler på eksisterende forskning, der lig dette speciale, har fokus på sagsbehandleres arbejdes betydning for de sociale indsatser og dermed, hvordan det gode sociale arbejde udformes.

Hermed kan dette speciales fund af sagsbehandlingernes forståelser af slægtsanbringelser og denne forståelses betydning for det sociale arbejde, generaliseres. Vi finder, at måden hvorpå sagsbehandlerne forholder sig til nye fænomener i specialet, kan guide hvorledes andre praktikere, på andre felter, forholder sig til nye fænomener i det sociale arbejde.

Konklusion

Konklusion

Igennem ovenstående har vi klarlagt fænomenet slægtspleje ud et sagsbehandlerperspektiv, som nærværende speciale har haft som omdrejningspunkt. Dette fænomen er undersøgt ud fra problemformuleringen:

Hvilke typer af viden ligger der til grund for sagsbehandleres vurderinger af slægtspleje som mulig anbringelsesform?

Som en del af besvarelsen af specialets problemformulering, vil vi kort gennemgå de tre analytiske dele, som tilsammen bidrager til en fyldestgørende forståelse og konklusion af sagsbehandleres forståelser af slægtspleje.

I specialets første analysedel udledes mønstre og sammenhænge gennem en fænomenologisk meningskondensering af den indhentede empiri. Heri udlægges de fjorten sagsbehandleres holdninger og forståelser af fænomenet slægtspleje. Disse mønstre baserer sig overordnet på forståelser af, at relationen mellem barn og slægtspleje er af betydning i forhold til barnets tryghed og inklusion, og at denne relation får sagsbehandlere til at være optimistiske overfor fænomenet. Selv samme relation ses også af nogle sagsbehandlere som problemfyldt, idet de biologiske bånd kan problematisere plejeforholdet de forskellige parter imellem. Yderligere ses der blandt sagsbehandlerne, forståelser af at sociale problemer går i ring i familien, hvilket de mener, vanskeliggør anbringelser af børn hos slægt. Sagsbehandlerne forstår ligeledes, at det er særlige børn, der kan anbringes hos slægten – børn, der ikke er belastede i stor grad, samt kun mindre børn, fordi de anses som havende færre belastninger. Ud af analysedel 1 konkluderer vi ligeledes, at specialets sagsbehandlere, på trods af forståelse, har få erfaringer med at anbringe børn i slægtspleje.

På baggrund af analysedel 1 har vi dannet en typologi, hvorunder tre typiske sagsbehandlere er fremkommet. Disse typer har haft til formål at skildre idealtypiske mønstre af sagsbehandleres forståelser af slægtsplejefænomenet – en skeptisk sagsbehandler, en optimistisk sagsbehandler og slutteligt en mere vævende sagsbehandler.

I analysedel 2 udlægger vi typologien, således at denne analyseres med baggrund i den viden sagsbehandlere forstår fænomenet på baggrund af. Vi benytter her forskellige videnstyper med det formål at begrunde sagsbehandleres forståelser af slægtsplejefænomenet. I denne analyse konkluderer vi, at den optimistiske sagsbehandler overordnet trækker på videnskabelig teori og delvist praktisk sans, mens den skeptiske sagsbehandler overordnet trækker på praktisk teori og delvist praktisk sans i sin forståelse af slægtspleje. Slutteligt konkluderes, at den vævende sagsbehandler overordnet trækker på praktisk sans og delvist praktisk teori i sin forståelse af slægtspleje. Fælles for typologien er at viden anvendes ud fra en common sense betragtning, hvor det anvendte perspektiv fungerer determinerende for deres praksis.

Specialets sidste analysedel fungerer som en metaanalytisk diskussion, hvori vi fokuserer på diskrepansen mellem sagsbehandlerne's holdning og handling, samt hvorfor denne kommer til udtryk. Vi fremkommer her med den konklusion, at diskrepansen og teoriernes determinerende karakter, bunder i, at sagsbehandlere ikke er tilstrækkeligt bevidste om egne holdninger og teoretiske tilgange, hvorfor handlingen ikke altid harmonerer med den udtrykte forståelse af slægtspleje. I denne metaanalyse forsøger vi ligeledes, med baggrund i relevant teori, at diskutere mulige bud på, hvorledes sagsbehandlere og praktikere indenfor det sociale felt skal agere for, at de i større grad gøres bevidste om egne tilgange og arbejdsmetoder, samt hvad denne bevidstgørelse betyder for det sociale arbejde, de udfører. Her diskuterede vi bl.a. at en udvikling af praksis kan ske igennem en bevidst refleksion over egen praksis, herunder en refleksion over metodiske og teoretiske tilgange.

Ift. specialets problemformulering kan det herefter konkluderes, at sagsbehandlere, i deres vurdering af slægtspleje som mulig anbringelsesform, trækker på en ensidig viden, der på denne måde bestemmer deres forståelse af anbringelsesformen. Denne forholdsvis ensidige vidensbrug determinerer heraf forståelsen af fænomenet slægtspleje og dermed holdningen hertil. Som før beskrevet kan vi dog konkludere, at handlingerne ikke per se harmonerer med holdningerne til slægtspleje, hvorfor vi kan udlede, at sagsbehandlerne baserer holdning og handling med forskellige typer af viden. Der opstår således en diskrepans, som vi mener, er ubevidst for sagsbehandlerne.

Afsluttende kan vi hermed konkludere, at sagsbehandleres brug af slægtspleje er begrænset. Dette skyldes bl.a. deres determinerende brug af teorier, samt vanskeligheden i at gøre et abstrakt og forholdsvis nyt fænomen tilgængeligt og anvendeligt i sagsbehandleres handleredskab og praksis.

Litteratur

Litteratur

Aldgate, Jane og Miranda McIntosh (2006): "Looking after the family: a study of children looked after in kinship care in Scotland". I *Social Work Inspection Agency*. Edinburgh: Crown

Alminde, Rikke; Kirsten Henriksen; Louise Cathrine Nørmark og Mona Stevnsgaard Andersen (2008): *Socialanalyse og handling – et refleksionsredskab i socialt arbejde*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag

Andersen, Jørgen Goul (2001): "Socialpolitik i Internationalt Perspektiv – medborgerskab og markedskonformitet". I *Festskrift I anledning af socialministeriets 75 års jubilæum 2001*. Kbh.: Socialministeriet

Andersen, Svend Aage (2000): "Man afskaffer ikke den sociale arv ved at afskaffe begrebet" i *Social Forskning nr. 1 2000*. Kbh.: Nielsen & Krohn A/S

Andersen, Svend Aage (2010): *Social arv – set i et kritisk realistisk perspektiv*. Aarhus: Socialrådgiveruddannelsen VIA University College

Ankestyrelsen (2010). *Anbringelsesstatistik – årsstatistik for 2010*. Kbh.

Borger.dk <http://www.borger.dk/Sider/Boern-i-familiepleje.aspx> (downloaded 4.7.2012)

Bryman, Alan (2004): *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press

Christensen, Else (2003): "Lyt mere til børnene". I *Nye veje i velfærdssamfundet. Social Forskning. Marts 2003*. Kbh.: Socialforskningsinstituttet

Dencik, Lars; Per Schultz Jørgensen og Dion Sommer (2008): *Familie og børn i en opbrudstid*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag

Ebsen, Frank (2008): *Børn og unge med behov for særlig støtte? Fra 1990-2005*. Danmarks pædagogiske Universitetsforlag

Egelund, Tine og Signe Andrén Thomsen (2002): *Tærskler for anbringelse - en vignetundersøgelse om socialforvaltningernes vurderinger i børnesager*. Kbh.: SFI

- Egelund, Tine, Pernille Skovbo Christensen, Turf Böcker Jakobsen, Tina Gudrun Jensen & Rikke Fuglsang Olsen. (2009). *Anbragte børn og unge – en forskningsoversigt*. Kbh.: SFI
- Egelund, Tina og Lajla Knudsen (2011): *Effekter af slægtspleje – slægtsanbragte børn og unges udvikling sammenlignet med plejebørn fra traditionelle plejefamilier*. Kbh.: SFI
- Ejrnæs, Morten (2003): "Social arv – myte eller realitet". I *Social arv – begreb og realitet*. Susi og Peter Robinsohns Fond
- Farmer, E. & Moyers, S. (2008): *Kinship care - Fostering Effective Family and Friends Placements*. London: Jessica Kingsley
- Guldager, Jens (2004): "Viden og handling – overvejelser over praktikerens kundskabsgrundlag". Af Birthe Gamst, Therese Halskov og Brian Lentz i *På sporet af kundskabens veje*. Kbh.: Socialpolitisk Forlag
- Guldager, Jens og Morten Ejrnæs (2008): *Helhedssyn og forklaring – i sociologi, social, sundhedsfagligt og pædagogisk arbejde*. Akademisk Forlag
- Hestbæk, Anne-Dorthe og Andreas Lindemann (2004): *Slægtsanbringelser i Danmark – en pilotundersøgelse*. Kbh.: SFI
- Holm-Petersen, Kirsten; Britta Søndergaard og Hanne Warming (2004): *Man skal nok lige lære os at kende først... - et inspirationshæfte om børnesamtalen*. Socialrådgiverforeningen
- Holtan, Amy, Marc Winokur og Deborah Valentine (2009): "Kinship Care for the Safety, Permanency, and Well-being of Children Removed from the Home for Maltreatment". I *Campbell Systematic Reviews 2009:1*. Colorado: The Campbell Collaboration
- Hutchinson, Gunn Strand & Siv Olteidal (2006): *Modeller i socialt arbejde*. Kbh.: Socialpædagogisk Bibliotek
- Jacobsen, Dag Ingvar og Jan Thorsvik (2007): *Hvordan organisationer fungerer – en indføring i organisation og ledelse*. Kbh.: Hans Reitzels forlag
- Jonsson, Gustav (1967): "Delinquent boys, their parents and grandparents". I *Acta Psychiatrica Scandinavica, vol. 43 suppl. 195*. Kbh.: Munksgaard

- Jørgensen, Tone (2001): "Til barnas beste: samværsrett og blodsbandsforestillinger". I *Blod – tykkere enn vann: Betydninger av slektskap i Norge*. Bergen: Fagbokforlaget
- Jørgensen, Anja (2008): "Hermeneutik, fænomenologi og interaktionisme – tre sider af samme sag?" I *At forstå det sociale*. Red. Michael Hviid Jacobsen og Keith Pringle. Akademisk forlag
- Knudsen, Lajla (2009): *Børn og unge anbragt i slægten – en sammenligning af slægtsanbringelser og anbringelser i traditionel familiepleje*. Kbh.: SFI
- Kvale, Steinar (2007): *Interview – en introduction til det kvalitative forskningsinterview*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag
- Levin, Claes og Gunilla Lindén (2007): "Psykologi og socialt arbejde" I *Socialt arbejde – En grundbog*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag
- Linderot, Sofia (2006): *Att placera eller inte placera i släktinghem, det är frågan – en studie kring familjehemsplaceringar – lagstiftning, attityder och handläggning inom socialtjänsten*. Lunds Universitet: Socialhögskolan
- Mehlbye, Jill (2005): "Slægtsanbringelser – en løsning til bedste for barnet?" I *Forskning og socialt arbejde med udsatte børn og unge – en antologi*. Red. Annette Munch. UFC Børn og Unge
- Nissen, Maria Appel (2005): *Behandlerblikket*. Ph.d afhandling, Aalborg Universitet
- Overgaard, Søren og Dan Zahavi (2005): "Fænomenologisk sociologi" I *Hverdagslivet – sociologier om det upåagtede*. Red. Michael Hviid Jacobsen og Søren Kristiansen. Kbh.: Hans Reitzels forlag
- Payne, Malcolm (2005): *Teorier i socialt arbejde*. Oversat af Dorte Herholdt Silver. Kbh.: Hans Reitzels Forlag
- Rendtorff, Jacob Dahl (2009): "Fænomenologien og dens betydning" i *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne på tværs af fagkulturer og paradigmer*. Red. Lars Fuglsang og Poul Bitsch Olsen. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag

Schousboe, Ivy (2007): "Tilknytning" I *Klassisk og moderne psykologisk teori*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag

Schutz, Alfred (2005): *Hverdagslivets sociologi*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag

Servicestyrelsen (2011): *Håndbog om Barnets Reform*. Odense

Sommer, Dion (2003): Børnesyn i udviklingspsykologien - Er et børneperspektiv muligt? I *Pedagogisk Forskning* i Sverige 2003 årgang 8 nr. 1-2

Sommer, Dion (2006): *Barndomssociologi som børneperspektiv? - En udviklingspsykologisk vurdering*

Stern, Daniel (1991): *Barnets interpersonelle univers - Et psykoanalytisk og udviklingspsykologisk perspektiv*. Kbh.: Hans Reitzels forlag

TV Avisen DR1, 16. februar 2012 <http://www.dr.dk/nu/nyheder#/od/tv-avisen-2100/31559/05:30> (downloadede den 22.2.2012)

Wedel-Brandt, Birthe (1998): "Om udviklingsbegrebet" I *Udviklingspsykologiske teorier*. Socialpædagogisk Bibliotek

Bilag 1

Interviewguide

Information til informanter forud for interviewet:

Vi er meget taknemmelige for, at du har afsat tid til os. Det betyder utrolig meget for vores speciale, at vi kan komme til at tale med dig. For at kunne genkalde vores samtale vil vi optage den på diktafon, hvilket vi håber, vil være i orden – kan vi få dig til at underskrive denne samtykkeerklæring?

Interviewet kommer til at omhandle plejetyperne traditionel familiepleje og slægtspleje. Vi er interesserede i at høre, hvordan du ser på disse plejetyper, hvad de kan, og hvordan du arbejder med dem i dit daglige arbejde.

Vi gør opmærksom på, at det er dine egne opfattelser og fortællinger der er vigtige, og som har vores interesse, og der er derfor ingen forkerte svar. Vi ønsker simpelthen at høre om din tilgang til arbejdet.

Indledende spørgsmål

- Hvor længe har du arbejdet med anbringelser af børn og unge?
- Hvor længe har du arbejdet i denne kommune?
- Er der i denne kommune særlige planer eller handleforskrifter som du følger?
- Har du arbejdet i andre kommuner?
- Hvor mange sagsbehandlere (der arbejder med anbringelser) er der i din kommune?
- Hvor gammel er du?

Sagsbehandlerens vurdering:

- Hvilke overvejelser gør du dig når et barn skal anbringes?
- Hvad kigger du efter hos barnet, når du skal anbringe det? (Ressourcer, behov, handicap mm.)

- Er der faktorer hos barnet, der fortæller dig, hvad den mest optimale anbringelsestype ville være, og i så fald hvilke?
- Hvordan bestemmer du anbringelsesformen?
 - Hvilke børn mener du kan anbringes i traditionel familiepleje og hvad karakteriserer disse børn?
 - Hvilke børn mener du kan anbringes i slægtspleje og hvad karakteriserer disse børn?

Sagsbehandlerens opfattelse af fænomenet slægtspleje/slægtsplejefamilie:

- Hvordan vurderer du slægtspleje som plejetype (på lige fod med traditionel familiepleje)?
 - Hvornår er slægtspleje en god løsning for et barn og hvad vurderer du det ud fra?
- Mener du, at der er særlige forholdsregler (og hvilke), der skal tages når et barn anbringes i slægtspleje?
- Mener du, at der er særlige forholdsregler (og hvilke), der skal tages når et barn anbringes i traditionel familiepleje?
- Hvordan vurderer du, om en familie, som barnet har en biologisk relation til, kan komme i betragtning som slægtsplejefamilie?
- Hvilke ressourcer/karakteristika mener du en slægtsplejefamilie har og skal have?
- Hvilke ressourcer/karakteristika mener du en traditionel plejefamilie har og skal have?
- Hvornår mener du, at man kan betragte en slægtsanbringelse som værende lykkedes og hvorfor?

Traditionel familiepleje versus slægtspleje (i sagsbehandlerens optik):

- Hvilke fordele og ulemper ser du ved at anbringe et barn i traditionel plejefamilie?
- Hvilke fordele og ulemper ser du ved at anbringe et barn i slægtspleje?
- Hvad kan en traditionel plejefamilie, som en slægtsplejefamilie ikke kan?
- Hvad kan en slægtsplejefamilie, som en traditionel plejefamilie ikke kan?

- Er der, ifølge dig, forhold som en slægtsplejefamilie kan varetage, som en traditionel plejefamilie ikke kan i samme grad og i så fald hvilke?
- Er der ifølge dig forhold som en traditionel plejefamilie kan varetage, som en slægtsplejefamilie ikke kan i samme grad? Hvilke og hvorfor?

Sagsbehandlerens konkrete arbejde/vurderinger/holdninger/erfaringer:

- Hvilke erfaringer har du med at anbringe børn i slægten?
 - o Vil du vurdere det som værende ofte (eller sjældent), at du benytter dig af slægtspleje som anbringelsesform?
- Hvordan synes du din arbejdsplads/kolleger forholder sig til slægtspleje?
- Kan du prøve at forklare, om du synes I har samme erfaringer og forståelser af slægtspleje?
- Hvordan og hvorfor tror du, at der er denne forståelse af det på arbejdspladsen?
- Hvordan mener du, I taler om det indbyrdes, og er det noget i gør?
- Er denne arbejdsgang (arbejde alene eller diskutere med kolleger) tilfredsstillende, ifølge dig?
- Har du, i dit arbejde, anbragt et barn/ en ung i slægtspleje, og hvad baserede du denne beslutning på?

Nu har vi rundet de spørgsmål, som vi på forhånd havde planlagt. Er der noget, som du mener, der er væsentligt ift. anbringelsen af børn som vi ikke har afdækket eller aspekter af de to plejetyper, som ikke er blevet belyst, vil vi meget gerne høre det?

Ellers vil vi gerne sige mange tak for din deltagelse – det er en meget stor hjælp.

Bilag 2

Informeret samtykke

Først og fremmest vil vi gerne sige mange tak for din deltagelse.

Overordnet set, vil specialet, og dermed også interviewet, omhandle sagsbehandlers erfaring med slægtsanbringelser og traditionel familiepleje – hvordan disse anvendes og om der er forskel i anvendelsen samt jeres tanker om, og forståelser af disse plejetyper. Vi ønsker *din* forståelse og oplevelse – derfor er der heller ingen rigtige og forkerte svar.

Vi vil gerne, forud for interviewet, informere om, at interviewet vil blive optaget på en diktafon. Dette gør vi, idet vi har mange interviews, hvorfor det vil være vanskeligt for os, at kunne adskille interviewene fra hinanden. Vi sletter lydfilen, når vi er færdige med at skrive specialet. Dette vil vi være i august 2012.

Vi gør opmærksom på, at du til enhver tid kan trække dig fra interviewet, dog er det meget vigtigt for vores arbejdsproces, at du melder en eventuel tilbagetrækning ud, kort efter interviewet har fundet sted.

I specialet vil vi sløre din identitet, således du ikke kan blive genkendt igennem dine udtalelser. Hermed vil vi anonymisere dig med et andet navn, og genkendelige karakteristika vil være udeladt, som fx alder, kommune og ansættelsesperiode.

Jeg bekræfter at have læst ovenstående, og giver hermed mit fulde samtykke:

Navn

Dato

Bilag 3

Kondensering af empiri

Kondensering	Underkondensering
<i>Familieforhold</i>	Relation mellem slægtsplejeforældre og biologiske forældre har betydning (+)
	Relation mellem barn og slægtsplejeforældre har betydning (+)
	Relation mellem sagsbehandler og slægtsplejeforældre har betydning (+)
<i>Godkendelse</i>	Slægtspleje er af ringere kvalitet (+)
	Kun specifik godkendelse en mulighed - kontra generel (+)
	Slægtsplejefamilier er ikke professionelle (traditionelle familieplejer omtales som professionelle) (+)
<i>Rådgiveres brug af slægtspleje</i>	Kommunal forståelse har betydning for min brug af slægtspleje (+)
	Fælles kollegial forståelse har betydning for min brug af slægtspleje (+)
	Procedure -forbrug af slægtspleje (+)
	Jeg er opsøgende i arbejdet med at slægtsanbringe (+)
	Jeg inddrager barnet når jeg slægtsanbringer (+)
	Jeg bruger flere ressourcer når jeg slægtsanbringer (+)
	Der er flere bekymringer forbundet med at slægtsanbringe (+)
<i>Barnets karakteristika</i>	Alder har betydning for om jeg slægtsanbringer (+)
	Bekymringsgraden har betydning for om jeg slægtsanbringer (+)
	Barnets behov har betydning for om jeg slægtsanbringer (+)
<i>Grundlæggende holdning</i>	Positiv tavs viden (positiv over for slægtsanbringelser) (+)
	Kommunikeret holdning - Positive vendinger ifb. slægtspleje (+)
	Social arv betyder jeg ikke slægtsanbringer (+)
	Min uddannelse gør at jeg er positiv overfor slægtsanbringelser (+) (nyuddannet, efteruddannet osv.)
	Min erfaring gør at jeg slægtsanbringer (+)
	Forskning gør at jeg slægtsanbringer (+)
	Loven er en del af min arbejdsgang (+)
<i>Slægtsplejeforældres rolle for barnet</i>	Slægtsplejerens titel har betydning for barnet (moster, onkel, mormor) (+)
	Slægtsplejens tryghed har betydning for barnet (+)
	Barnets inklusion i familien har betydning (+)

Ansvarsliste

Afsnit		Antal anslag	Ansvarlig
Indledning		1.750	Fælles
Problemindkredsning – at slægtsanbringe		32.707	Fælles
Grundlagsteoretiske refleksioner	Grundlagsteoretiske refleksioner	7.989	Camilla
	Guldagers videnstyper	3.715	Christiane
	Operationalisering af vidensbegreberne	4.228	Stina
Metode	Metode, Det kvalitative forskningsinterview, Overvejelser under interviewsituationen	4.582	Camilla
	Informantudvælgelse, Etiske overvejelser i interviews med professionelle	5.523	Christiane
	Positionering i interviewet, Interviewguide, Transskribering af interviews.	5.034	Stina
Analysestrategiske overvejelser	Analysestrategiske overvejelser, 1. ordenskonstruktion	5.888	Camilla
	2. ordenskonstruktion	2.257	Christiane
Analysedel 1: Fænomenologisk menings	Analysedel 1: Fænomenologisk menings, Brug af slægtspleje, En faglig vurdering	9.104	Christiane
	Vi skal jo undersøge netværket, men..., Jeg inddrager barnet, når jeg slægtsanbringer	7.299	Stina
	Det kan være en stor mundfuld, Opsamling	3.272	Camilla
	Slægtsplejefamiliens kunnen, Slægtspleje er af ringere kvalitet	5.792	Camilla
	Specifik godkendelse, Slægtsplejefamilier er ikke professionelle, Opsamling	5.770	Christiane
	Barnets behov, Barnets	6.414	Stina

	problematikker, Barnets alder, Opsamling		
	Slægtsplejeforældres betydning for barnet, Slægtsplejens tryghed har betydning for barnet, Barnet føler sig hjemme i en slægtsplejefamilie, opsamling	4.722	Camilla
	Familieforhold, Relationen mellem slægtsplejeforældre og barn, En oprigtig kærlighed, Relationen er ikke altid nok	6.078	Christiane
	Relationen mellem slægtsplejeforældre og biologiske forældre, Relationen mellem de voksne og konflikter mellem dem, Anbringer alligevel, Sagsbehandlere og slægtsplejeforældre, Opsamling	6.805	Stina
	Den grundlæggende holdning til slægtsanbringelser, Uddannelse og forskning, Loven	5.692	Camilla
	Erfaringer med slægtsanbringelser, Opsamling	5.631	Christiane
	Delkonklusion af den fænomnologiske analyse	5.236	Stina
	Sagsbehandlers forståelse af slægtspleje – en typologi	5.677	Stina
Analysedel 2: Viden og typologi	Den skeptiske sagsbehandler, Erfaringer med social arv, Begrebet social arv	7.468	Camilla

	Forskning om og brug af slægtsanbringelser, Den skeptiske sagsbehandler og det autonome arbejde, Opsamling	10.778	Christiane
	Den optimistiske sagsbehandler, Forskning om slægtsanbringelser	7.125	Stina
	Brug af barnets reform, Elementer fra en systemisk tilgang	5.824	Camilla
	Få slægtsanbringelser – handling med baggrund i barnets fortid, Opsamling	9.804	Stina
	Den vævende sagsbehandler, Usikkerhed og manglende handling	3.123	Christiane
	Den vævende sagsbehandlers argumenter	8.582	Camilla
	Kommunal indflydelse, Opsamling, Delkonklusion af analysedel 2	6.285	Christiane
Metaanalytisk diskussion	Metaanalytisk diskussion, Diskrepansen mellemholdning og handling, Barnet som kilde til viden.	5.700	Christiane
	Sagsbehandlerens bevidsthed over egen position, Epoché og common sense i det sociale arbejde	4.402	Camilla
	Refleksiv praksis og helhedssyn i det sociale arbejde, kvalitetsvurdering af forskningsresultaterne	7.608	Stina
Konklusion		4.772	Fælles